

INSTITUT PRO KRIMINOLOGII A SOCIÁLNÍ PREVENCI

KRIMINALITA V ROCE 2001

Sborník statí pracovníků IKSP a časové řady vybraných ukazatelů kriminality

Autoři:

PhDr. Alena Marešová

Ing. Vladimír Baloun

PhDr. Martin Cejp, CSc.

Ing. Drahuše Kadeřábková

Tento text neprošel jazykovou korekturou
a je určen pro studijní účely.

Neprodejné

Praha 2002

ISBN 80-7338-009-9

© Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Obsah

	Strana
Úvod.....	4
Kriminalita v roce 2001 (z pohledu statistik Policie ČR)..... PhDr. Alena Marešová	5
Kvantifikace statistických jevů (hustota obyvatel krajů) a jejich dopad na kriminalitu Ing. Vladimír Baloun	23
Organizovaný zločin v České republice v letech 1993-2001 PhDr. Martin Cejp, CSc.	34
Hospodářská trestná činnost v roce 2001 Ing. Drahůše Kadeřábková	67
Resume: Kriminalita v roce 2001	79
Summary: Criminality 2001	84
PhDr. Alena Marešová Překlad: Marta Holeková	
Přílohy 1 – 8	88
Příloha č. 1 Celková kriminalita v ČR od roku 1973 – tabulka	
Příloha č. 2 Trestná činnost v ČR v roce 2001 podle policejního územního členění – tabulka	
Příloha č. 3 Trestná činnost v Praze podle jednotlivých obvodů za rok 2000 – tabulka s komentářem	
Příloha č. 4 Kriminalita posledních 15 let z pohledu statistik orgánů činných v trestním řízení - tabulka	
Příloha č.5 Přehled počtu spáchaných vražd a pokusů vražd na území ČR od roku 1974 – tabulka	
Příloha č. 6 Přehled o počtu spáchaných loupeží od roku 1973 – tabulka	
Příloha č. 7 Vývoj počtu pachatelů dospělých a nedospělých (do 18 let) od roku 1989 – graf	
Příloha č. 8 Srovnání počtu vězněných osob v jednotlivých evropských státech a vybraných mimoevropských státech v poměru k počtu trvale tam žijících obyvatel za období 1996 – 2000 - tabulka	

Ú v o d

Sborník popisující kriminalitu v určitém roce z pohledu pracovníků IKSP je již šestým v pořadí. Články v něm obsažené a především ta část sborníku, která znázorňuje vývoj kriminality a jejích jednotlivých druhů formou tabulek či grafů, navazuje na předchozí sborníky. Také cíl je totožný: popsat kriminalitu v určitém roce z nadresortního pohledu s využitím všech dostupných materiálů (je jich rok co rok méně) včetně statistik dvou základních resortů trestní justice: Ministerstva vnitra, konkrétně Policie ČR, a Ministerstva spravedlnosti ČR.

Sborník zahajuje již tradičně stať vedoucí autorského kolektivu sborníku věnovaná obecné problematice stavu a struktury kriminality v konkrétním roce, v tomto případě stavu a struktury kriminality v roce 2001, srovnání úrovně kriminality v jednotlivých územních celcích republiky, charakteristice v tom roce stíhaných pachatelů trestných činů a všeobecným informacím o obětech trestných činů a o sebevraždách evidovaných Policií ČR.

Následuje stať ing. Balouna věnovaná dopadu hustoty obyvatelstva krajů na kriminalitu. Stať dr. Cejpa popisuje organizovaný zločin v ČR v letech 1993-2001. V článku ing. Kadeřábkové je, stejně jako v minulých letech, analyzována hospodářská kriminalita a mj. její specifika v roce 2001.

Na rozdíl od let předešlých, sborník neobsahuje tradiční stať blíže popisující a charakterizující jednotlivé kategorie obětí trestných činů, a to především proto, že Policie ČR nám v tomto roce poprvé neposkytla požadované údaje, zpracovávané formou tzv. nestandardů – nestandardních statistických sestav.

Tabulky a grafy, které jsou součástí jednotlivých statí, či uvedeny v druhé - statistické - části sborníku, svými údaji velmi často navazují na obdobné tabulky a grafy uvedené v předchozích sbornících rozšířením o hodnocený rok. Není to však pravidlem, každoročně jsou do této části zahrnovány i údaje jednorázově zpracovávané pro jiné výzkumné úkoly institutu, pokud obsahují souhrnné údaje o kriminalitě a jejích dílčích jevech či mezinárodní srovnání.

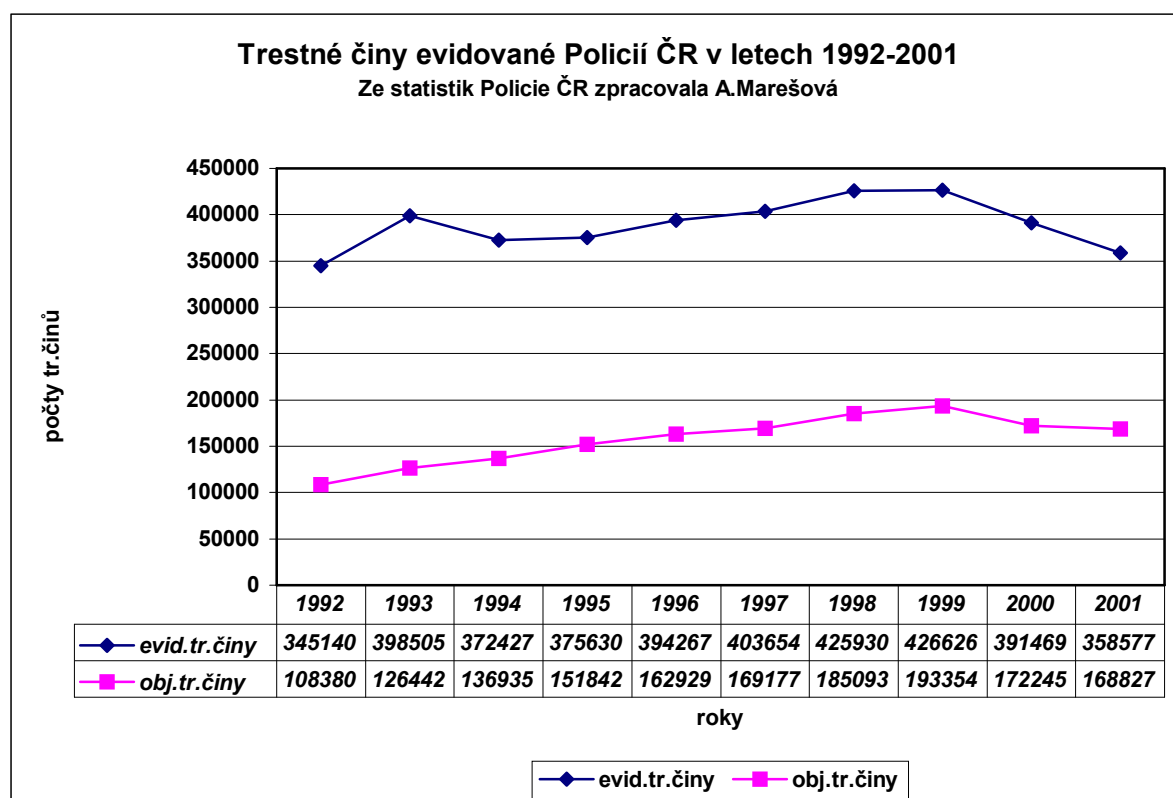
Marešová

Kriminalita v roce 2001 (především z pohledu statistik Policie ČR)

PhDr. Alena Marešová

Již první pohled na první graf sborníku a tabulku mapující celkovou kriminalitu v ČR v roce 2001 vede k závěru, že poslední pokles počtu evidovaných trestných činů vrací úroveň kriminality do let před rokem 1993. Zjevný pokles celkového počtu policií evidovaných trestných činů je doprovázen, ve srovnání let 2000 a 2001, poklesem téměř ve všech ostatních policií sledovaných statistických ukazatelích kriminality: tj. dochází k poklesu počtu evidovaných trestných činů u jednotlivých druhů kriminality, poklesu kriminality ve všech základních územních celcích i k poklesu celkové škody, způsobené trestnou činností. A naopak - došlo ke zvýšení procenta objasněnosti trestných činů – celkově téměř o 3 % (na cca 47 %).

Graf 1

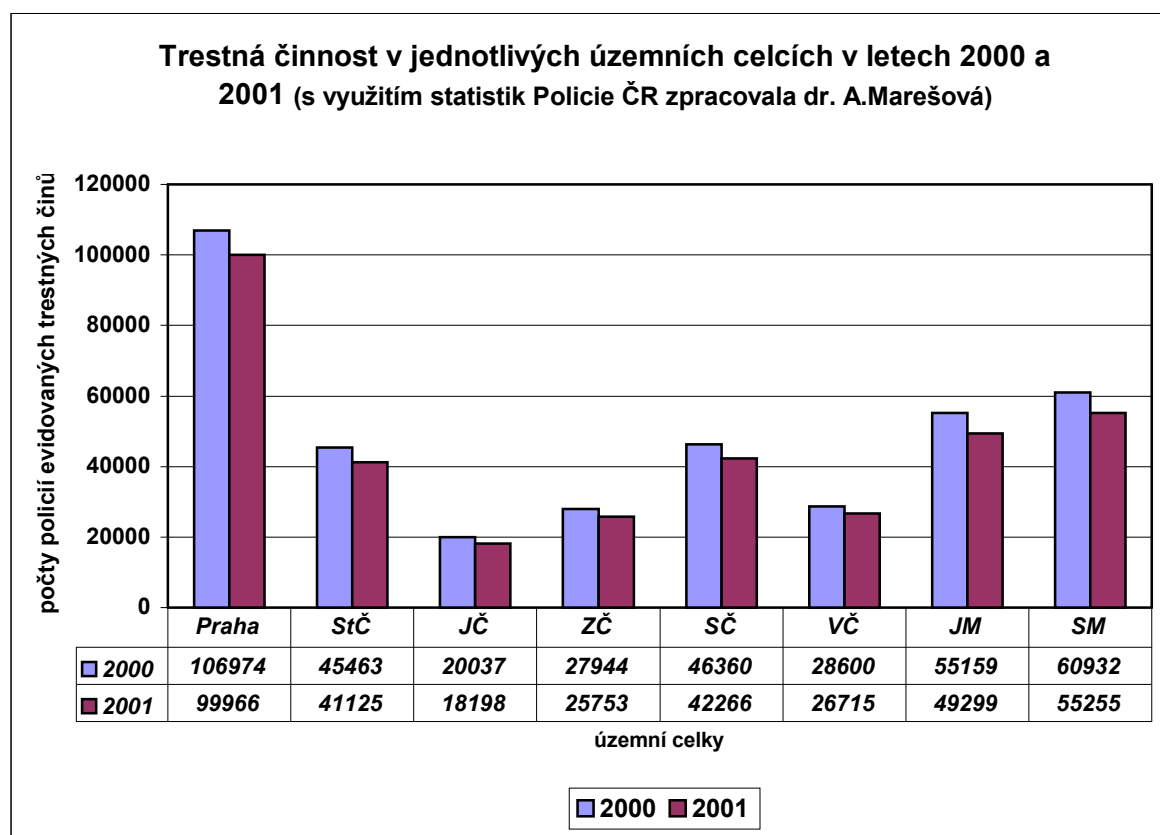
S ohledem na úpravu trestní legislativy platnou od 1.1.2002, tak lze, bez většího věšteckého nadání, předvídat pokračování trendu snižování úrovně kriminality v České republice nastoupeného v roce 2000.

Těžší je tento trend komentovat, a to tak, abych v komentáři minimalizovala nebezpečí zahltit jej vlastními názory a postoji. Mnohé změny na současné kriminální scéně i reakce naší trestní legislativy je jednoduché komentovat z pohledu jednotlivých zájmových skupin, ale seriózní pohled není možný bez hlubší odborné analýzy a následné syntézy diskutovaného jevu. Těch se zatím v ČR nedostává a ani o ně nebývá zájem. Proto svoji snahu komentovat současný stav kriminality jako jedinec, který se opírá jen o vlastní zkušenosti (byť dlouholeté a rozmanité) z kriminologického a penologického výzkumu, začínám pociťovat jako příliš subjektivní přístup, který často nemohu doložit věcnými argumenty, a to mi působí skutečné potíže.

Řečeno jednoduše – bez ohledu na dále uvedená optimistická zjištění, doložená statistickými údaji z materiálů Policejního prezidia – nejsem optimistou ve vztahu k úrovni kriminality v ČR a jejímu dalšímu nejbližšímu vývoji.

Proto se omezím jen na slovní popis statistických ukazatelů za rok 2001 a jejich srovnání s údaji z roku předchozího a krátké komentáře, tam, kde statistiky „jasně hovoří“.

Graf 2

Výsledky roku 2001 ukazují, že celkový pokles počtu evidovaných trestných činů, a to o cca 33 tis., byl téměř totožný jako v roce 2000 ve vztahu k roku 1999 (to se jednalo o cca 35 tis. trestných činů). Stejně jako v roce 2000 se na zjištěném poklesu nejvíce podílela Praha – 7 tis. trestných činů. Celkově v Čechách (bez Prahy) došlo k poklesu evidovaných trestných činů o cca 14 tis. K velkému poklesu evidovaných trestných činů došlo i na území Moravy – o téměř 12 tis. trestných činů. Také procentně vyjádřeno k největšímu cca 10 % poklesu evidované kriminality došlo na Moravě.

Od roku 2001 zpracovává Policie ČR statistiky o kriminalitě též **z hlediska nových vyšších územních samosprávných celků**. Dále uvádím informace převzaté ze Zprávy o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území české republiky v roce 2001 (srov.www.mvcr.cz/dokumenty/bezp_si01/):

„Nejvyšší počet trestných činů je charakteristický pro Prahu, s odstupem následují kraje Středočeský, Moravskoslezský a Jihomoravský, problematický je kraj Ústecký. Nejnížší

kriminalitou je zatížena Vysočina, kraj Karlovarský a Pardubický. Po přepočtu kriminality na 10 tis. obyvatel následuje po Praze (846 tr.činů – evidovaných - pozn. Marešové) a Středočeském kraji (369 tr.činů), kraj Ústecký a Pardubický (357 tr.činů), na posledních místech je Vysočina (162 tr.činů), kraj Zlínský (207 tr.činů) a Pardubický (209 tr.činů). Rozdílné pořadí z hlediska absolutního počtu a tr. činů v přepočtu na 10 tis. obyvatel se projevuje u Karlovarského kraje (13. místo v počtu zjištěných trestných činů, ovšem 5. místo v přepočtu na 10 tis. obyvatel). Podrobnější členění z hlediska vyšších územních samosprávných celků tedy zachovává stejné počty trestných činů v Praze a Středočeském kraji (pouze tyto dva jsou územně shodně vymezeny), Středočeský kraj je tak druhým nejzatíženějším vyšším územním samosprávným celkem, zatímco členění na původní kraje ho řadí na páté místo.

Vysoké objasněnosti dosahuje spolu s krajem Královehradeckým (61,2 %) také kraj Olomoucký (60,1%) a Vysočina (58,5 %). Nejnižší objasněnost je charakteristická pro Prahu (29,1 %) a Středočeský kraj (44,2 %). V ostatních územních samosprávných celcích se objasněnost pohybuje v rozmezí 50-60 %.

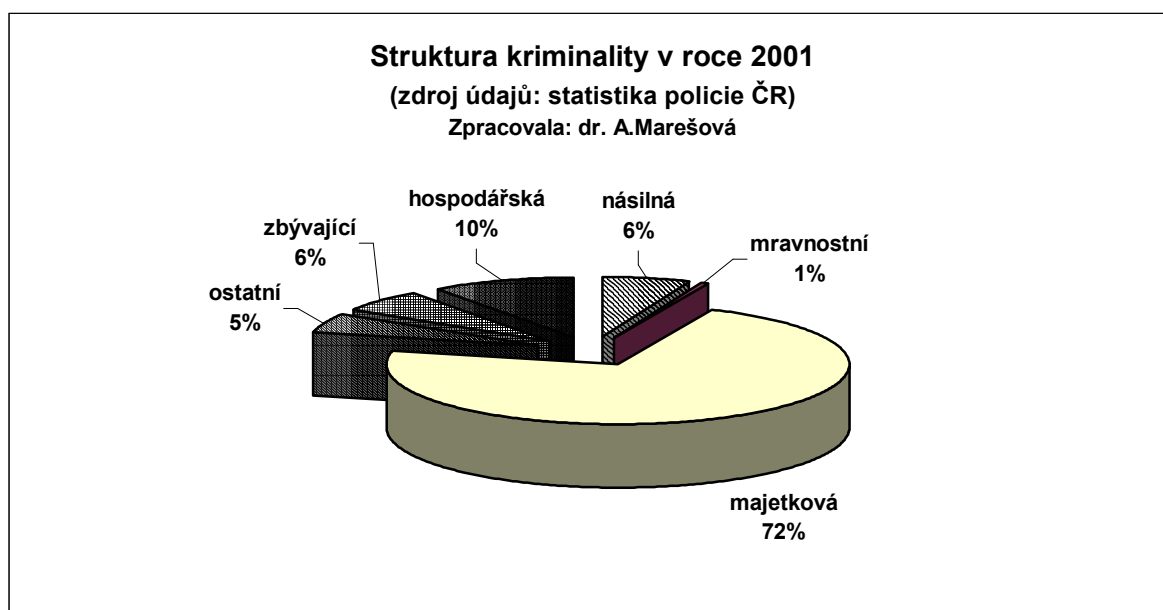
Pozn. autorky: V roce 2001 průměrná objasněnost např. v SRN byla 53,1 %, v Polsku 42,8 %, na Slovensku 54,6 %).

Pokud se týká počtu evidovaných trestných činů některých druhů kriminality, je na prvních místech hl.m. Praha a kraj Středočeský, s výjimkou trestných činů nebezpečného vyhrožování (v obou krajích), kuplířství (ve Středočeském kraji), krádeží vloupáním do chat (na území Prahy). S výjimkou těchto krajů se na prvních místech v počtu evidovaných trestných činů vraždy, loupeže, znásilnění, vydírání, krádeží vloupáním, krádeží aut a věcí z nich, řadí kraje Ústecký a Moravskoslezský, do jisté míry kraj Jihomoravský, a to zejména pokud se týká krádeží prostých a krádeží vloupáním do chat (největším problémem jsou ve Středočeském kraji). Ze sledovaných druhů kriminality se na žádném předním místě neobjevuje kraje Plzeňský, Pardubický, Zlínský, Liberecký, Královehradecký a Vysočina.“

Celkem v roce 2001 Policie ČR evidovala 358 577 trestných činů, z toho 166827 trestných činů bylo objasněných trestných činů – tj. byl u nich znám pachatel - což představovalo více než 46,5 % ze všech evidovaných trestných činů. V přepočtu na 1 000 obyvatel tak bylo v roce 2001 v ČR evidováno 35 trestných činů (v roce 2000 – 38 trestných činů a v roce 1999 to bylo 41 trestných činů na 1 000 obyvatel).

Stíháno a vyšetřováno bylo policií celkem **127 856 osob**, což představuje jednak počet téměř shodný s počtem osob stíhaných v roce 1999, jednak **podíl 13 stíhaných a vyšetřovaných osob na 1 000 obyvatel ČR**.

Graf 3

Z pohledu struktury kriminality k největšímu poklesu došlo v roce 2001, stejně jako v roce 2000, u počtu **eidovaných majetkových trestných činů**, konkrétně u **krádeží tzv. prostých** (o více než 14 tis. v roce 2001 oproti roku 2000 a v roce 2000 o cca 11 tis. oproti roku 1999) a **krádeží vloupáním** (o cca 11 tis. v roce 2001 ve srovnání s rokem 2000 a v roce 2000 o cca 5 tis. ve srovnání s rokem 1999). Dále došlo k významnému poklesu počtu eidovaných trestných činů poškozování cizí věci a trestných činů podvodu. O téměř 2,5 tis. **poklesl počet eidovaných trestných činů hospodářské kriminality**, především podvodů hodnocených jako hospodářská trestná činnost, neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení atd., zpronevěry a porušení práv k ochranné známce, přesto, že současně došlo ke zvýšení počtu eidovaných trestných činů proti autorskému právu a počtu úvěrových podvodů. Vše v souladu se soustředěním se u policie (v tom kterém roce) na vyhledávání určitých hospodářských kriminálních aktivit.

K zanedbatelnému poklesu došlo u evidovaných násilných trestných činů (-cca 300 trestných činů), dále k mírnému navýšení mravnostních trestných činů (+ cca 100 trestných činů).

Výrazný pokles trestnou činností způsobené škody z 63,5 miliardy Kč v roce 2000 na 55,7 miliardy Kč v roce 2001 byl současně doprovázen zvýšením policí zajištěných hodnot z 249 mil.Kč zajištěných v roce 2000 na více než 2 miliardy Kč v roce 2001.

Pokud jde o **jednotlivě vykazované trestné činy, tak v roce 2001** došlo ve srovnáním s rokem 2000:

- 1) ke **snížení počtu vražd** o 45 trestných činů, přičemž se zvýšila jejich objasněnost z 82 % na 86 %,
- 2) ke **snížení počtu loupeží** o 327 trestných činů a jejich objasněnost se zvýšila z 39% na 42 %,
- 3) ke **snížení počtu útoků na policisty** o 92 trestných činů,
- 4) ke **snížení počtu evidovaných vloupání do obchodů** o cca 800 trestných činů, do **restaurací** o cca 700 trestných činů, do **bytů** též o cca 700 a do **chat** o cca 2 000 trestných činů,
- 5) ke snížení evidovaných **krádeží motorových vozidel jednostopých i dvoustopých** o cca 2 000 trestných činů,
- 6) ke **snížení počtu krádeží věcí z aut** a **krádeží součástek z motorových vozidel** o více než 10 000 trestných činů,
- 7) ke **snížení evidovaných krádeží jízdních kol** o 4 000 trestných činů,
- 8) mírně poklesl počet drogových deliktů, trestných činů nedovoleného ozbrojování, maření výkonu úředního rozhodnutí a zanedbání povinné výživy,
- 9) stagnoval počet evidovaných trestných činů úmyslného ublížení na zdraví, porušování domovní svobody, kuplířství a výtržnictví.

Jen pro zajímavost uvádím informace Policie SR o kriminalitě ve Slovenské republice v roce 2001. (Od příštího roku budou statistická data o kriminalitě obou států srovnatelnější, protože hranice způsobené škody, určující u vybraných trestných činů jejich trestnost, se od 1.1.2002 opět sblíží.)

V SR počet evidovaných trestných činů v roce 2001 ve srovnání s rokem předchozím mírně stoupl (+cca 4 tis. trestných činů) na 93 053 trestných činů, přičemž tento nárůst byl způsoben zvýšením počtu evidovaných trestných činů majetkové a ekonomické kriminality, i když došlo k dalšímu, již léta pokračujícímu poklesu evidovaných krádeží prostých a krádeží vloupáním. Poklesl počet krádeží motorových vozidel. Mírně vzrostla zjištěná násilná trestná činnost, přesto, že poklesl počet evidovaných vražd na 129 trestných činů. Pokračovalo zvyšování podílu objasněných trestných činů u policií evidované kriminality – v roce 2001 objasněnost představovala téměř 55 %. Tak už od roku 1999 se slovenské policii daří objasňovat nadpoloviční počet evidovaných trestných činů, a to bez ohledu na to, že na rozdíl od české policie slovenská policie vykazuje „jen“ 76 % objasněnost u tzv. ekonomické kriminality (česká u hospodářské kriminality uvádí svých oblíbených téměř 100 % - konkrétně v roce 2001 více než 94 %).

Na spáchané kriminalitě na Slovensku měla v roce 2001, stejně jako v letech předchozích, vysoký podíl mládež – téměř 20 % z evidovaných trestných činů spáchali nezletilí. Pachatelé z řad mládeže spáchali, dle policejní statistiky, téměř polovinu evidovaných krádeží vloupáním (zejména do bytů) a krádeží prostých, cca 40 % loupeží, krádeží motorových vozidel a mravnostních trestných činů. Spáchali 7 vražd nebo pokusů o ně. Recidivisté byli pachateli více než 24 % v tomtéž období evidovaných trestných činů, spáchali cca 40 % z evidovaných krádeží prostých a krádeží vloupáním, téměř třetinu evidovaných loupeží a znásilnění a 43 vražd nebo pokusů o ně.

Srovnání statistik o kriminalitě v různých státech je vždy zajímavé, protože umožňuje mj. analýzu některých kriminálních jevů z většího odstupu a často vede i ke srovnávání příčin zjištěného stavu u nás a v cizině, případně inspiruje k využití v cizině již uplatňovaných opatření k omezení či likvidaci určitých kriminálních aktivit.

Dále proto uvádím tabulku, která sice byla zpracována pro připravovanou studii o násilné trestné činnosti, ale která svým zaměřením na nejzávažnější trestnou činnost – vraždy - poskytuje dosti detailní pohled na stav tohoto druhu kriminality v celé Evropě, ale i v dalších státech světa a současně na ni lze demonstrovat potřebu seriózního přístupu ke statistice o kriminalitě obecně a při interpretaci srovnání statistických dat z různých zemí zvlášť.

Tab. 1

Vraždy¹ evidované policií v různých státech od roku 1996 do roku 2000

(zdroj údajů: Barclay, G., Tavares, C.: International comparisons of criminal justice statistics 2000, Home Office Statistical Bulletin, 2002, ISSN 1358-510X)

Země	1996	1997	1998	1999	2000	Změny 1996-2000 v proc.	Počty vražd na 100 tis. obyvat.	Pořadí Podle počtu vražd na obyv.
Anglie a Wales ²	679	748	750	766	850	25%	1,5	19
Belgie	118	145	218	172	158	34%	1,8	16
Bulharsko	Nezjišt							
ČR ³	267	291	313	265	279	4%	2,8	8
Dánsko ⁴	69	88	49	53	58	-16%	1	24
Estonsko	214	178	196	157	143	-33%	11,4	3
Finsko	156	139	113	143	148	-5%	2,6	9
Francie	1.171	963	961	953	1.051	-10%	1,7	17
Holand. ⁵	239	230	207	230	226	-5%	1,4	20
Irsko	46	53	51	47	56	22%	1,4	20

¹ Definice trestného činu vraždy se v trestních kodexech jednotlivých států liší. Odlišné jsou i způsoby sběru a zpracování statistických údajů (včetně používaných metod a klasifikací činů zahrnovaných v policejních statistikách pod trestný čin vraždy). V některých státech základní údaje vycházejí z počtu ohlášených (policií evidovaných) trestných činů vraždy, v jiných z počtu obětí vražedných útoků atd.

V této tabulce je pojem vražda označeno **dokonané zabití osoby** (s výjimkou zabití při dopravní nehodě), tj. vraždy, eutanazie a vraždy novorozence. **Většina základních údajů z jednotlivých států tak neobsahuje** (pokud není v poznámce uvedeno jinak) **počet nedokonaných zabití (tj. počty pokusů o zabití- vraždu)**, dále neobsahuje potraty a pomoc při sebevraždě.

² Statistika Anglie, Walesu a Severního Irsku zahrnuje od roku 1997 údaje za tzv. finanční rok – tj. od 1.4.jednoho roku do 31.3.roku následujícího.

³ Zahrnuje též policií evidované pokusy o vraždu.

⁴ Zahrnuje všechna úmrtí ohlášená policii jako zabití.

⁵ Nezahrnuje eutanazie.

Itálie	1.001	924	918	854	818	-18%	1,5	19
Kypr	4	3	4	4	4	0%	0,6	26
Litva	176	173	169	152	150	-15%	6,5	5
Lotyšsko	366	336	311	309	370	1%	8,9	4
Lucembur. ⁶	4	4	4	3	1	50%	0,9	24
Maďarsko	271	289	289	253	205	-24%	2,5	10
Malta	0	0	5	10	4	%	1,7	17
Německo ⁷	1.249	1.178	975	1.005	961	-23%	1,2	22
Norsko	43	38	38	37	49	14%	0,9	25
Polsko	873	807	759	741	854	-2%	2	14
Portugal.	116	129	150	131	127	9%	1,35	21
Rakousko	99	66	77	60	82	-17%	0,9	25
Rumunsko ³	684	660	561	465	560	-18%	2,4	11
Rusko ³	29.406	29.285	29.551	31.140	nezjišt.	-2%	20,5	2
Řecko	169	203	176	155	158	-7%	1,55	18
Severní Irsko ²	39	49	75	34	48	%	3,1	7
Skotsko ⁴	135	95	100	128	108	-20%	2,2	13
Slovensko	132	140	128	141	143	8%	2,5	10
Slovinsko	38	36	15	25	28	-26%	1,1	23
Španělsko	962	1.032	1.040	1.102	1.192	24%	2,8	8
Švédsko ⁸	199	157	185	188	175	-12%	2	14
Švýcarsko	83	87	76	89	69	-17%	1	24
Turecko	1.814	1.619	1.693	1.541	nezjišt.	12%	2,5	10
Austrálie	348	360	332	386	346	-1%	1,9	15
Kanada	635	586	558	538	542	-15%	1,8	16

⁶ Údaje roku 2000 nejsou srovnatelné s léty předchozími, protože již nezahrnují trestné činy vyšetřované soudní policií.

⁷ Zahrnuje vraždy evidované ZERV (Ústřední skupinou pro vyšetřování zločinů, které byly spáchány na území bývalé NDR ...)

⁸ Obsahuje všechna úmrtí evidovaná policií jako vraždy. Zahrnuje pomoc při sebevraždách. Údaje od roku 1997 nejsou zpětně srovnatelné z důvodu změny statistického zpracování.

Japonsko	1.218	1.282	1.388	1.265	1.391	14%	1	24
Nový Zéland	63	89	654	99	99	57%	2,3	12
Jižní Afrika	25.782	24.588	24.875	23.823	21.683	-16%	54,25	1
USA	19.645	18.208	16.970	15.522	15.517	-21%	5,9	6
Státy EU						-1%	1,7	

V původní verzi tabulky převzaté z anglického Home Office bulletinu nebyla u ČR poznámka, že uváděné počty vražd zahrnují i pokusy. **Proto zde uváděné číslo jako počet vražd na 100 tis. obyvatel a řadí ČR na 8. místo z 39 vyjmenovaných států je nepravdivé!** Po odečtení pokusů o vraždu z ročního počtu policií ČR evidovaných vražd (pokusy každoročně představují cca 1/3 z nich) se ČR v roce 2000 řadí indexem necelých 2 vražd na 100 tis. obyvatel (konkrétně 1,8) mezi státy jako Belgie, Francie, Malta, Austrálie a Kanada a dosahuje průměru států EU tj. na cca 15.-17. místo v tabulce.

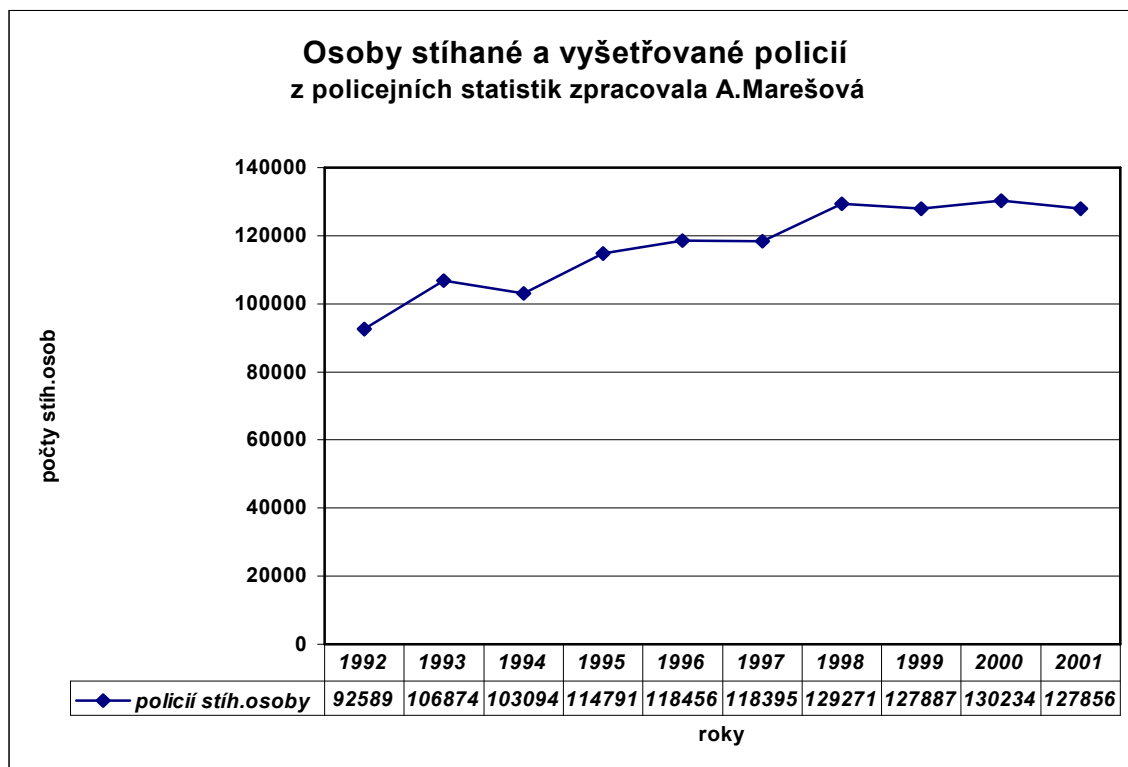
Tento rozpor mezi skutečností a údajem uvedeným v tabulce byl způsoben nepochopením českého garanta správnosti policejních statistik, že v Západní Evropě převládá vykazování počtu ohlášených úmrtí následkem zabití (tj. podle počtu obětí vražd) nad zvykem české policie (ale i některých jiných) evidovat počty vražd podle počtu zjištěných vražedných útoků (tj. kde byl úmysl napadeného usmrtit, bez ohledu na to, zda vražda byla dokonána). Je proto dalším argumentem pro nezbytnost zpřesnění validity statistických údajů uváděním informací o jejich obsahu, způsobech sběru a zpracování policejních statistik.

Po zkušenostech s chybným zpracováním statistických dat, zaměňováním zdrojů a garantů správnosti statistických údajů atd., užívám ve svých komentářích vždy označení zdroje údajů jak v textu, tak i u jednotlivých tabulek a grafů.

Platí to i o počtech pachatelů trestných činů. Statistické údaje o osobách stíhaných pro podezření ze spáchání trestného činu lze v ČR získat ze dvou zdrojů – jednak ze statistik Policie ČR, jednak ze statistik Ministerstva spravedlnosti ČR. Policejní zdroje uvádějí všechny osoby stíhané a vyšetřované policií v určitém roce, konkrétně osoby, na které byl zpracován formulář o pachateli trestného činu, tj. včetně osob vyšetřovaných, ale dále trestně nestíhaných, což jsou např. nezletilí ve věku do 15 let. Statistika Ministerstva spravedlnosti v konkrétním roce vykazuje počty osob, jejichž trestní stíhání vedené podle § 160 tr. řádu

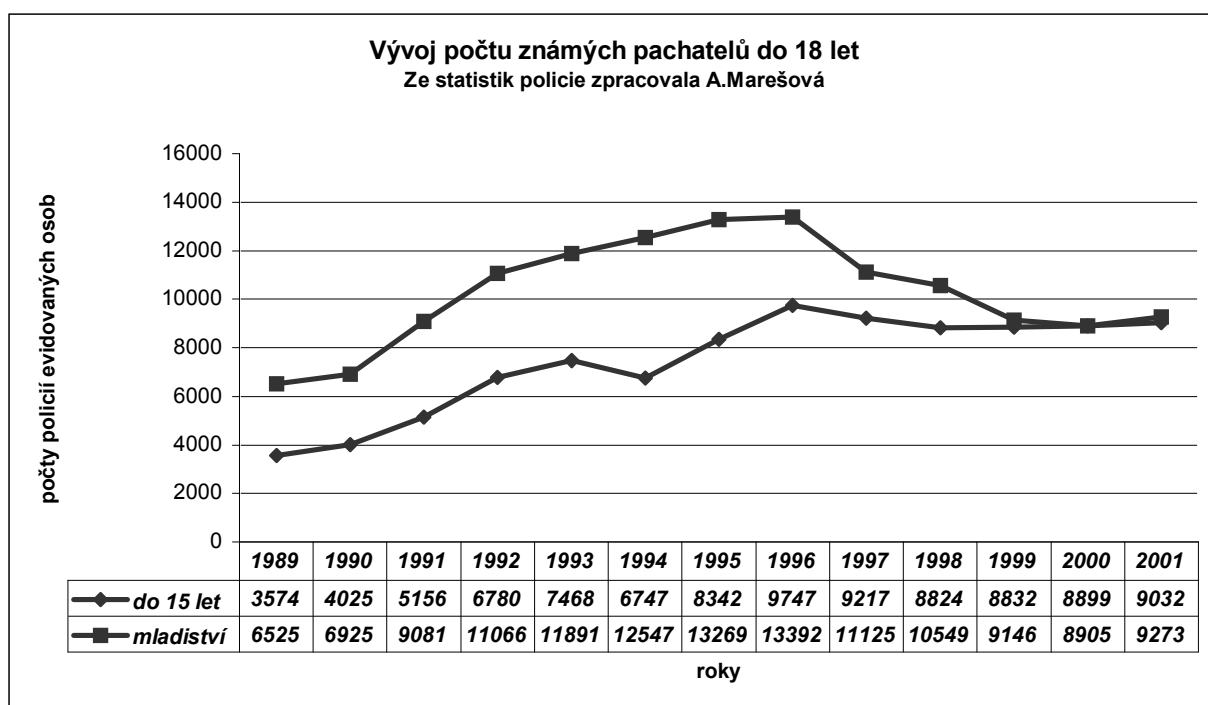
bylo ve sledovaném roce ukončeno. Proto např. za rok 2001 vykazuje Policie ČR 127 856 stíhaných a vyšetřovaných pachatelů trestných činů a Ministerstvo spravedlnosti 110 461 stíhaných osob.

Graf 4

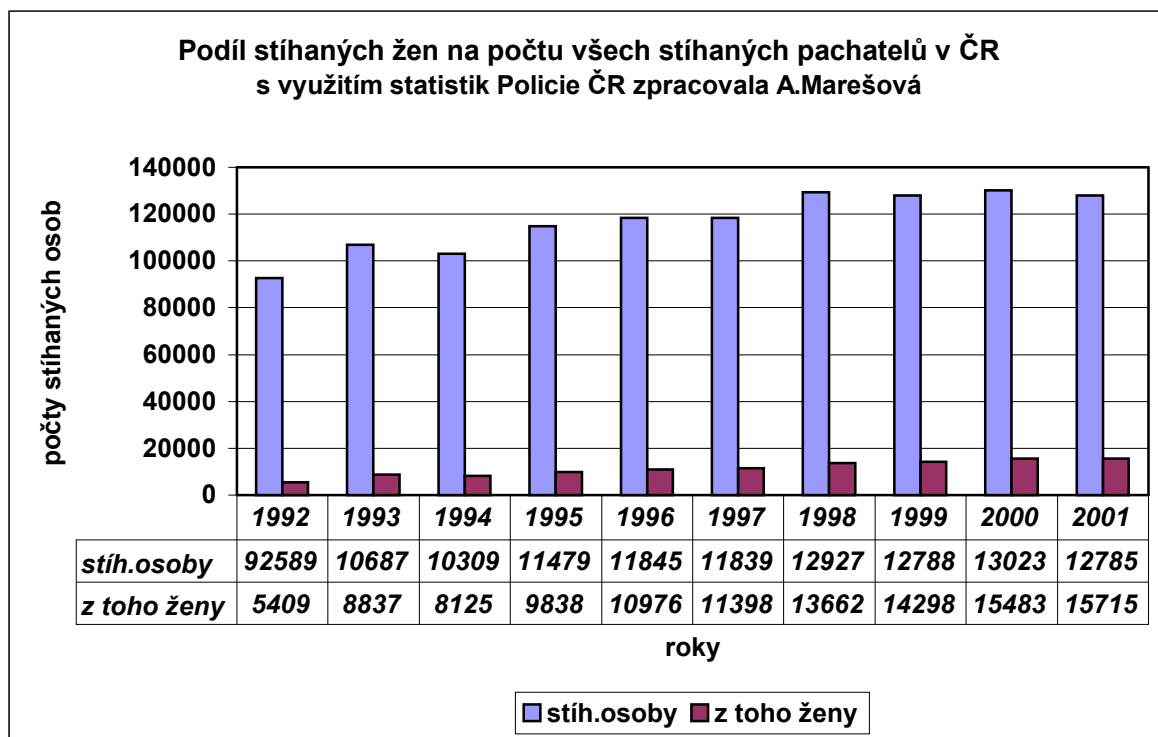
Pokud jde o počet v roce 2001 v ČR policií **stíhaných a vyšetřovaných osob za trestné činy z té části evidované kriminality v roce 2001, která je označována jako objasněná kriminalita**, tj. stíhaných za cca 170 tis. evidovaných trestných činů, tak je též nižší než v roce 2000, a to o cca 2,5 tis. osob. Celkem bylo v roce 2001 stíháno a vyšetřováno **127 856 pachatelů** podezřelých ze spáchání trestného činu. **Z tohoto počtu bylo 15 715 žen**, což představuje **12,3 %** a **6 166 cizinců**, což představuje **4,8%** ze **všech známých pachatelů**.

Graf 5

Mezi známými pachateli bylo **9 032 dětí a 9 273 mladistvých** (to činí 14,3 % ze všech známých pachatelů). V roce 2001 poprvé za poslední období překročil **podíl recidivistů** mezi známými pachateli **30 %** : konkrétně téměř 32 % ze známých pachatelů byly osoby již dříve stíhané za úmyslnou trestnou činnost. Celkem to představovalo 40 736 recidivistů.

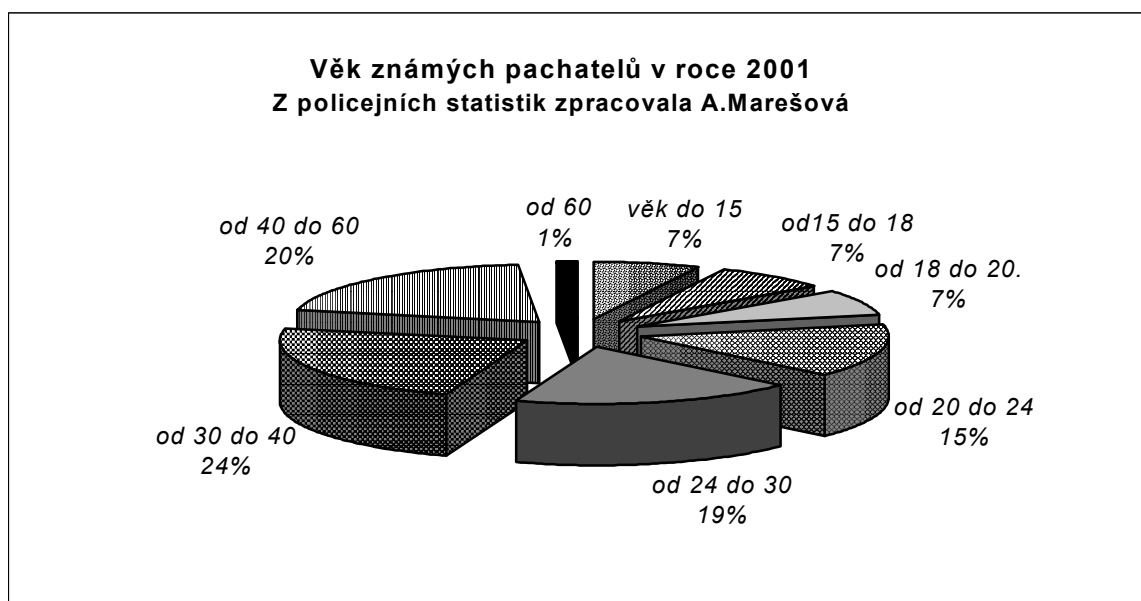
Graf 6

Zvyšování počtu stíhaných **žen** jsme předvíдали již před mnoha lety a snižování počtu a podílu cizinců mezi pachateli také. V roce 2001 mezi známými pachatelkami cca 12 % představovaly dívky ve věku do 18 let – konkrétně to bylo 1 812 nezletilých dívek. Doménou kriminality žen všech věkových kategorií byla a je stále majetková kriminalita: krádeže – kapesní, v bytech a v jiných objektech, majetkové podvody a hospodářská kriminalita. Z celkem 230 osob stíhaných pro vraždu nebo pokus o ni v roce 2001, představovaly ženy téměř 14 % , konkrétně bylo stíháno 31 vražedkyň. Všechny byly zletilé.

Cizinců stíhaných za vraždu bylo také dost – 40 osob – a představovali více než 17 % z osob stíhaných v roce 2001 za dokonanou vraždu nebo pokus o vraždu. Třetina ze všech pachatelů-cizinců byla stíhána za majetkovou kriminalitu, další část za tzv. ostatní kriminalitu (maření výkonu úředního rozhodnutí, drogové delikty). Jinak byli cizinci stíháni zejména za loupeže, znásilnění, hospodářskou kriminalitu. Největší skupinu mezi stíhanými cizinci představovali tradičně Slováci, následovali: Ukrajinci, Vietnamci, Poláci a Rumuni.

Graf 7

Samostatně je vždy **pojednáno o kriminalitě dětí (do 15 let) a mladistvých (ve věku od 15 do 18 let)**. Zastoupení mládeže (dětí a mladistvých) mezi známými pachateli se v roce 2001 ve srovnání s rokem 2000 opět velmi mírně zvýšilo jak početně (+ 501 osob), tak i v procentech (+ 0,6 %). Nejvíce nezletilých pachatelů bylo zjištěno na území bývalého Severomoravského kraje (cca 22 % ze všech známých nezletilých pachatelů). Téměř 20 % ze všech známých nezletilých pachatelů bylo stíháno a vyšetřováno pro spáchání dvou a více trestných činů. Vysoký byl podíl nezletilých pachatelů u objasněných trestných činů: loupeže (cca 1/3 ze všech známých pachatelů), krádeží vloupáním (téměř 40 %) a krádeží prostých (cca 1/5 ze všech známých pachatelů). U krádeží vloupáním, co do počtu stíhaných nezletilých, převládala vloupání do bytů, víkendových chat, obchodů. Z ostatních krádeží převládaly: krádeže v bytech, krádeže aut, věcí z aut, krádeže jednostopých motorových vozidel a jízdních kol. Vysoký počet nezletilých pachatelů se dopustil trestných činů výtržnictví a drogových trestných činů. Počet vrahů ve věku do 18 let se oproti roku 2000 zvýšil z 5 na 9 osob. Počet nezletilých pachatelů evidovaných trestných činů nedovoleného ozbrojování se snížil téměř o polovinu – z 21 na 11 osob.

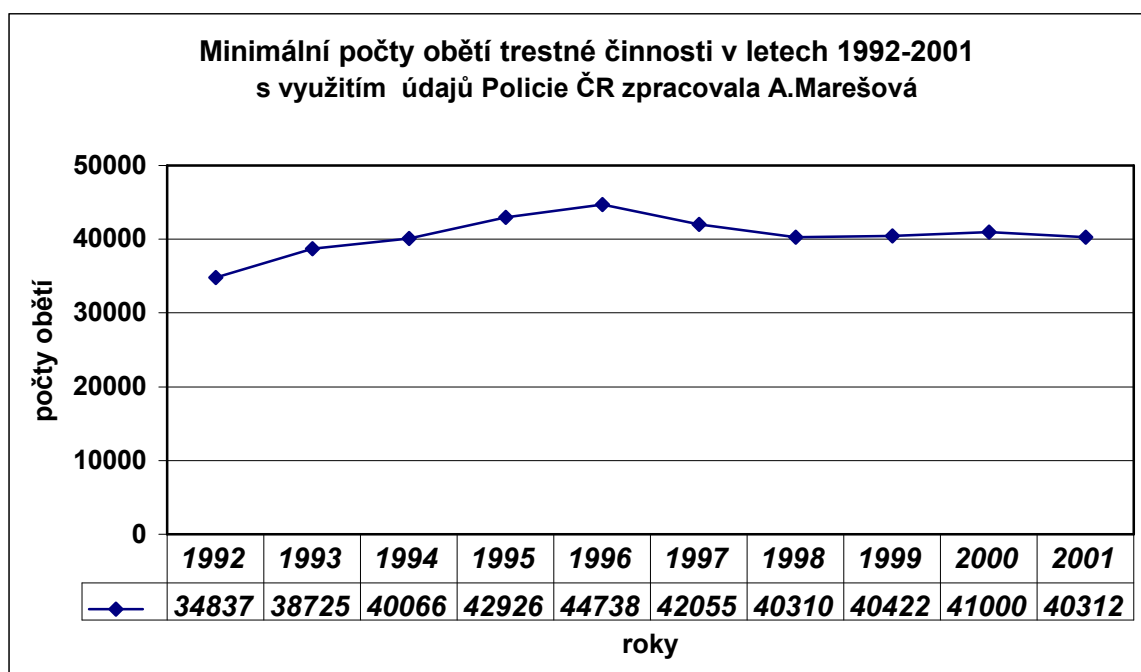
Recidivisté byli v roce 2001 více než třetinou zastoupeni mezi známými pachateli majetkové kriminality (u majetkových podvodů, krádeží věcí z aut, krádeží prostých i krádeží vloupáním), téměř třetinou u násilné kriminality (především loupeží), mravnostní kriminality, krádeží aut, čtvrtinou u hospodářské kriminality (zejména zpronevěr a podvodů). Pokud jde o

jejich podíl mezi známými pachateli vybraných trestných činů, tak jejich doménou jsou trestné činy maření výkonu úředního rozhodnutí a zanedbání povinné výživy, kde představují polovinu ze všech stíhaných pachatelů. Za zanedbání povinné výživy bylo loni stíháno 4 593 recidivistů, tj. více než 10 % ze všech v roce 2001 stíhaných recidivistů.

Na rozdíl od údajů o počtu evidovaných trestných činů a o stíhaných osobách, které se části evidovaných trestných činů dopustily, **údaje o osobách trestnou činností postižených už nejsou oficiální součástí údajů o kriminalitě.** Pouze Policie ČR ve formuláři vyplňovaném o každém evidovaném trestném činu v části věnované objektu trestným činem napadeném, shromažďuje a později na případné požádání zpracovává údaje o objektech napadení – osobách – tj. obětech především násilné trestné činnosti. Spolu s dr. Martinkovou používáme pro souhrnné statistiky o počtu objektů napadení – osobách **označení – údaje o minimálním počtu obětí.** Je to důsledek toho, že jako objekty napadení, zejména u jiných než násilných a mravnostních trestných činů, jsou v policejních formulářích často uváděny i věci, případně více osob napadených jako skupina. V prvním případě, protože jako objekt napadení je uváděn ve formuláři jen jeden objekt, nemusí být napadená osoba (zejména pokud napadení nemělo žádné následky) vůbec statisticky podchycena, protože jako objekt napadení byla označena např. věc. Ve druhém případě, kde je více obětí ve skupině, jsou situace, kdy policejní členění je nedostatečné. Proto souhrnný počet obětí u evidovaných trestných činů nelze přesně zjistit, avšak všechny statisticky vykazované objekty napadení-osoby jsou minimálním počtem obětí evidované (a dále statisticky zpracováváné) kriminality.

Souhrnné údaje o obětech nejsou vykazovány ve standardních sestavách Policie ČR, jen ve zprávě o bezpečnostní situaci. V hodnocení kriminální situace v konkrétním roce by však nikdy tyto údaje neměly chybět a proto i v našich sbornících byla vždy jedna stať problematice obětí věnována. Vzhledem k tomu, že za rok 2001 nám nebyly žádné podrobnější údaje o obětech policií poskytnuty, uvádím zde alespoň základní graf vývoje jejich počtu za poslední desetiletí.

Graf 8

Přesto, že policejní statistika nevěnuje obětem patřičnou pozornost, tak pokud jde o sebevraždy, platí opak. To, že policie v několika posledních letech zveřejňuje svoje údaje o sebevraždách zjištěných v ČR, je věc velmi záslužná, přestože se jejich údaje od obdobných údajů zveřejňovaných ve statistice, jejímž garantem je Ministerstvo zdravotnictví ČR, dosti liší. Také ve sborníku IKSP jsou dostupné údaje o sebevraždách pravidelně uváděny, už proto, že změny v jejich počtech dosti často souvisejí s negativními společenskými jevy, stejně jako kriminalita.

Tab. 2**Počty sebevražd v ČR - porovnání let 1992 – 2001**

(Zdroj údajů: Policie ČR)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Muži	796	706	752	752	769	888	989	1 076	1130	1263
Ženy	285	232	264	262	249	213	294	268	302	321
Celkem	1 081	938	1 016	1 014	1 018	1 101	1 283	1 344	1432	1584

Závěr:

Je známou zkušeností, že skutečný stav ohrožení kriminalitou občas nekoresponduje s obavami občanů z kriminality, ale striktní odmítání subjektivních pocitů větších skupin lidí, byť jsou v rozporu se skutečností, nebývá v tomto případě vhodné. Ačkoliv se takové odmítání z pohledu oficiální statistiky zdá racionální, pokud není ihned doplněno zpřesňujícími seriózními informacemi (tj. podloženo věcnými argumenty), mívá společensky negativní důsledky. Dochází k rozmazávání představ, co je vlastně v této době trestné, proč je to trestné a jaký trest je adekvátním trestem za provedený skutek. Vede k úvahám o úloze a možnostech jedince ve vztahu k vlastní, ale i obecné bezpečnosti, a přímým důsledkem takových úvah bývá apatie v přístupu ke kriminalitě, která „se mě netýká“, a k nárůstu latentní trestné činnosti a rozšiřování protiprávního jednání mezi občany, dosud dodržujícími společenská a právem vymezená pravidla. Lehce prokazatelný chaos v právním vědomí u současné české populace, její postoje, které kolísají od jedné krajní polohy ke druhé, a to jak ve vztahu k některým druhům trestné činnosti či sociálně negativním jevům, tak i osobám, které je vytvářejí, část politiků, ale i představitelů některých resortů, umocňuje tím, že upřednostňuje užívání emotivních argumentů místo racionálních. Diskuse vedené v emotivní rovině, občas i mezi odbornou veřejností, nevytvářejí správné klima pro přijetí racionálních opatření. Příkladem mohou být diskuse o příčinách a způsobech eliminace trestné činnosti dětí a mládeže, názory a postoje k tzv. tunelování a jeho „pachatelům“, postoje k daňovým prohřeškům, korupci a úplatkům v malém, ale i nadnárodním měřítku, postoje k šikaně, drogovým problémům, k změkčování trestnosti v trestním zákoně (k odbourávání mnoha léty ve veřejnosti zažitých represivních prvků) atd.

V současné době je, dle mého osobního přesvědčení, takový přístup upřednostňován.

Proto, přestože současná statistika o kriminalitě neoddiskutovatelně potvrzuje trend snižování kriminality v ČR, a v textu komentáře to srovnáním statistických údajů z roku 2000 a 2001 ilustruji, osobně se s optimistickým komentářem k tomuto trendu neztotožňuji. Bližší důvody vedoucí k vytvoření mého názoru dokládat a obhajovat zde již nebudu – činila jsem tak léta v předchozích komentářích (od roku 1994) i v odborném tisku, bohužel bez pozitivní odezvy.

Ještě do větších nesnází se dostávám svoji snahou komentovat probíhající změny spojené s tzv. velkou novelou trestního řádu. Z pohledu kriminologa touto novelou dochází k zásadním změnám, které radikálně ovlivní statistiky kriminality Policie ČR v letech příštích.¹ Končí možnost relativně jednoduchého srovnání vývojových trendů kriminality v ČR v delších časových řadách. Zjednodušeně lze říci, že rok 2002 bude, pro odhad dalšího vývoje kriminality založeného na srovnání statistických údajů, rokem nula.

Nesdílím všeobecnou spokojenost s výsledky vlastní práce zejména na úseku boje proti kriminalitě, dokonce mne místy dráždí, a to tehdy, když vede k odmítání diskusí o problémech, případně dokonce jejich existenci zcela popírá. Jako výzkumník jsem člověkem stále pochybujícím o výsledcích své práce ale i ostatních, a to ve státní správě není ceněná vlastnost. Doufám, že pracovní deprese není přenosná a že časem pomine. Dokonce věřím, že se zvyšující se bezpečností a zprůhledněním společenského klimatu v ČR, dojde i u mne ke zvýšení míry pracovního optimismu.

¹ Konkrétně novelizace § 89 odst.11 tr.zák. Tímto ustanovením byl vymezen nově pojem výše škody, která je nejdůležitějším kritériem pro odlišení trestných činů od korespondujících přestupků i pro rozhodnutí o použití okolností podmiňujících vyšší trestní sazbu. Od účinnosti novely (1.1.2002) je hranice výše jednotlivých škod vyjádřena pevnými finančními částkami přímo v tr.zák. Škoda nikoli nepatrná byla stanovena částkou nejméně 5 000 Kč (dosud 2 000 Kč). Z tohoto pohledu má novela zásadní význam v oblasti postihu majetkových a některých hospodářských trestných činů. Protože podíl majetkových trestných činů na evidované kriminalitě je největší, znamená to, že změny v počtech těchto trestných činů podstatně ovlivňují celkovou policií evidovanou kriminalitu.

Kvantifikace statistických jevů (hustota obyvatelstva krajů) a jejich dopad na kriminalitu

Ing. Vladimír Baloun

Tato kapitola navazuje na loňský příspěvek, ve kterém jsem se pokusil o statistickou regresní analýzu nezaměstnanosti a jejího dopadu na kriminalitu. Tento vliv (přímá úměra mezi nezaměstnaností a kriminalitou) se plně neprokázal, zejména ne v těch oblastech kriminality, kde by mohla být očekávána (tedy zejména majetková trestná činnost). Pro letošní edici jsem měl v úmyslu provést tutéž analýzu na nově vzniklé VÚSC (tedy kraje) s tím, jak se změny ve velikosti krajů dotknou regresních koeficientů. Statistika PČR však ještě nezahrnuje nové územně-správní členění; proto jsem se pokusil o regresní analýzu jiného statistického údaje, kterým je hustota obyvatelstva.

Již při prvním pohledu na libovolnou statistiku kriminality totiž zaráží jeden fakt: některé oblasti ČR se vymykají jakémukoli srovnání se zbytkem státu. Jde o Prahu jako oblast s největší celkovou kriminalitou a naproti tomu jih ČR (jižní Čechy a jižní Morava, také východní Čechy) jako její protiklad - oblasti s nejnižší kriminalitou. Proto jsem se pokusil tato empirická data (**všechna použitá data jsou údaji platnými v roce 2001**) spojit a zjistit, zda alespoň mezi nimi neexistuje kauzální příčinnost. Lze se totiž domnívat, že anonymita velkých sídel s koncentrací průmyslu a obyvatel, včetně málo přizpůsobivých či zcela pauperizovaných (bezdomovci), přispívá k nárůstu kriminality a naopak; jinými slovy, pokouším se nalézt souvislost mezi jednotlivými druhy kriminality a hustotou obyvatelstva v daném regionu.

Hustota obyvatel v roce 2001 (osob/1km²)

tab. č. 1

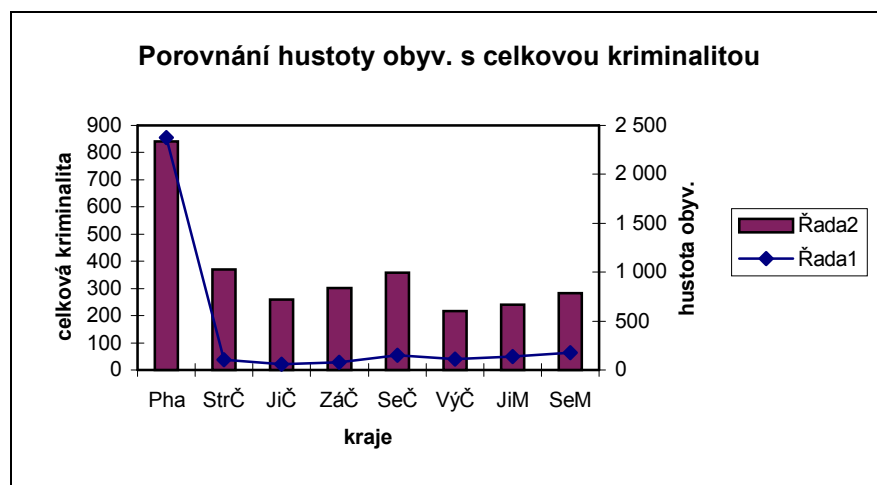
Kraj	počet obyvatel (osob)	km ² (tis.)	hustota obyv. (osob/1 km ²)
Praha	1 186 855	0,5	2 374
Středočeský	1 111 354	10,7	104
Jihočeský	699 866	11,3	62
Západočeský	856 693	10,9	79
Severočeský	1 180 694	7,8	151
Východočeský	1 231 459	11,2	110
Jihomoravský	2 049 640	15,0	137
Severomoravský	1 961 537	11,1	177
CELKEM	10 278 098	78,5	131

Celková kriminalita v roce 2001

tab. č. 2

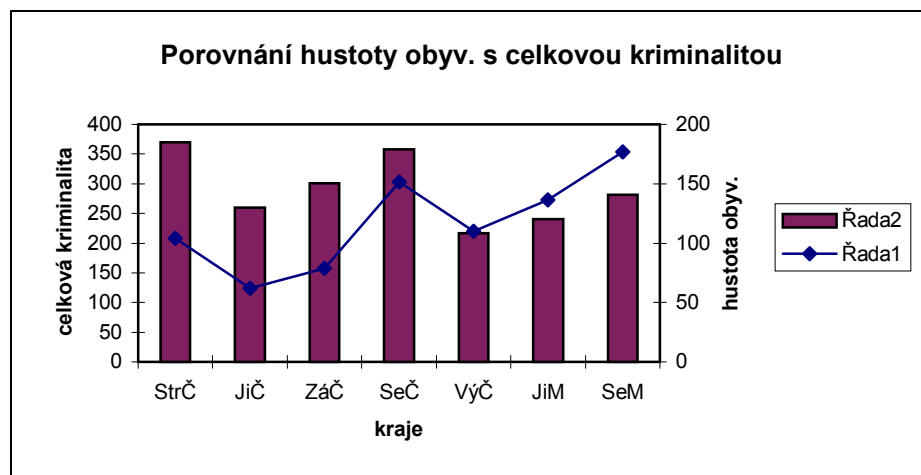
Kraj	Počet TČ na 1000 obyv.	hustota (obyv./km ²)
Praha	842	2 374
Středočeský	370	104
Jihočeský	260	62
Západočeský	301	79
Severočeský	358	151
Východočeský	217	110
Jihomoravský	241	137
Severomoravský	282	177
Česká republika celkem	349	131

graf č. 1a)

Vzhledem k tomu, že údaje za Prahu se značně vymykají z ostatních dat a znesnadňují čtení grafu, na dalším zobrazení jsem Prahu vypustil (graf 1b). Obdobně jsem grafy zpracovával i nadále, tedy pod písm. a) jsou údaje za celou ČR, pod písm. b) jsou údaje s vypuštěním Prahy.

graf č. 1b)

Vidíme, že sloupce (řada 2), které označují kriminalitu, udávanou v počtu zjištěných trestních činů do značné míry kopírují křivku hustoty obyvatelstva.

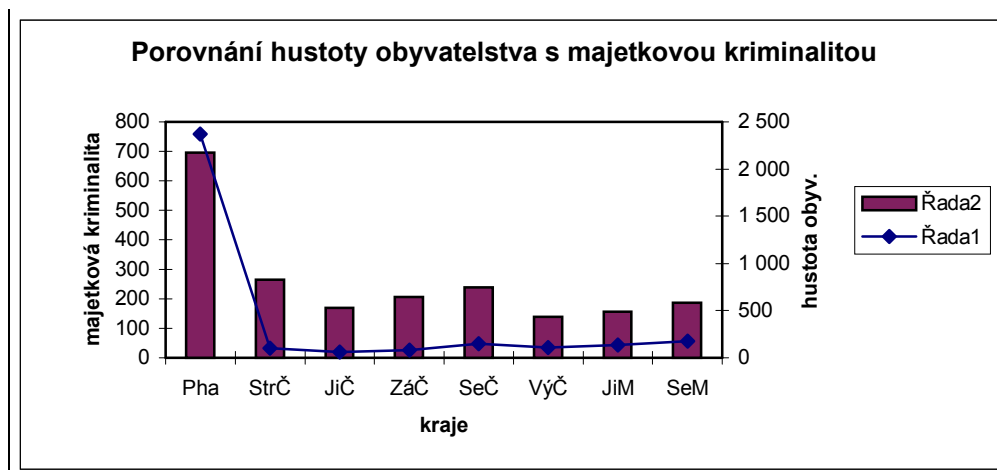
Dalším krokem bude zjišťování, jakým způsobem ovlivňuje hustota obyvatelstva jednotlivé oblasti trestné činnosti:

Majetková kriminalita v roce 2001

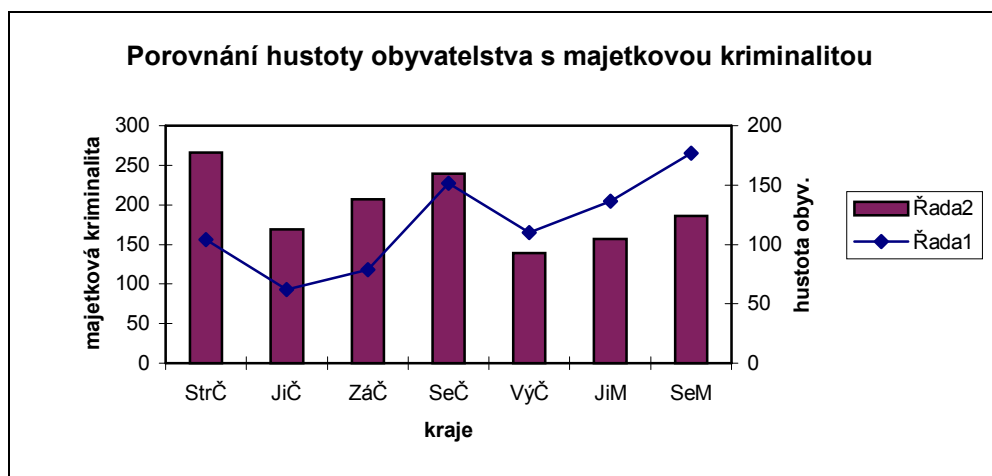
tab. č. 3

Kraj	Počet TČ na 1000 obyv.	hustota (obyv./km ²)
Praha	696	2 374
Středočeský	266	104
Jihočeský	169	62
Západočeský	207	79
Severočeský	240	151
Východočeský	139	110
Jihomoravský	157	137
Severomoravský	186	177
Česká republika celkem	249	131

graf č. 2a)

graf č. 2b)

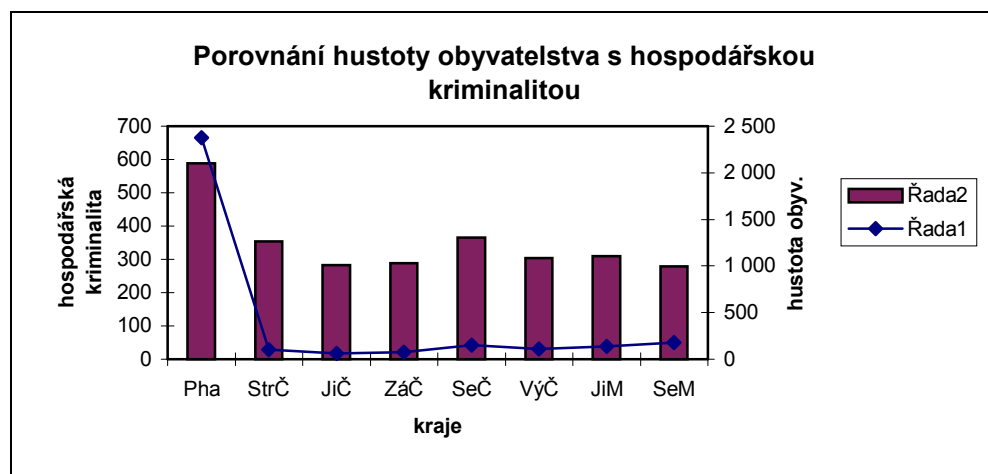

Hospodářská kriminalita v roce 2001

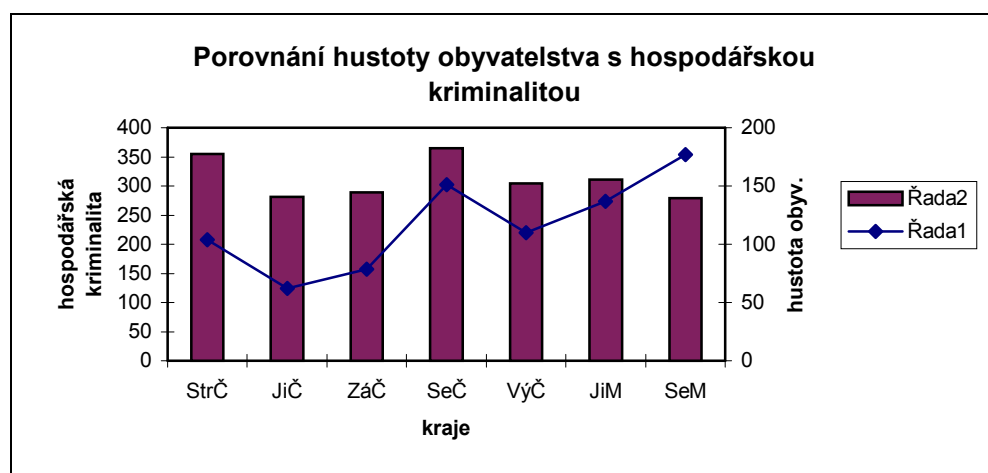
tab. č. 4

Kraj	Počet TČ na 1000 obyv.	hustota (obyv./km ²)
Praha	589	2 374
Středočeský	355	104
Jihočeský	282	62
Západočeský	289	79
Severočeský	365	151
Východočeský	304	110
Jihomoravský	311	137
Severomoravský	279	177
Česká republika celkem	343	131

graf č. 3a)

graf č. 3b)

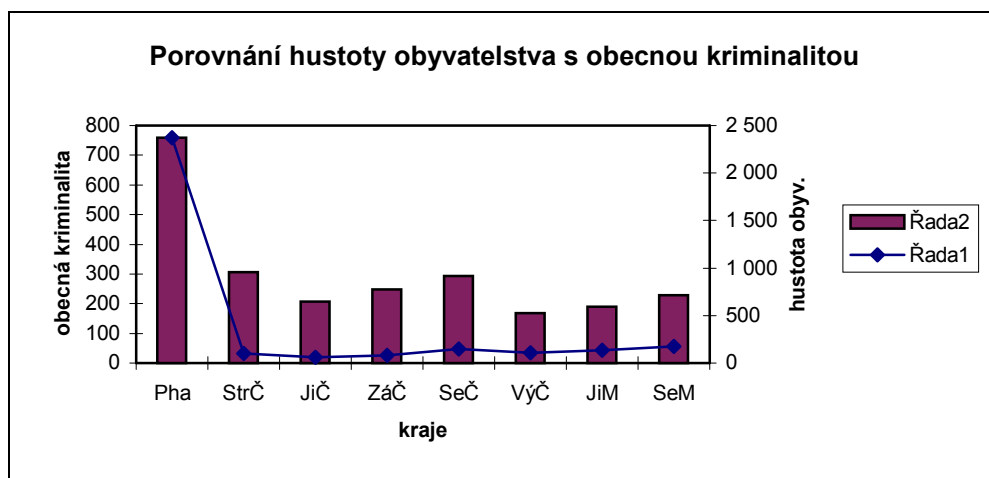

Obecná kriminalita v roce 2001

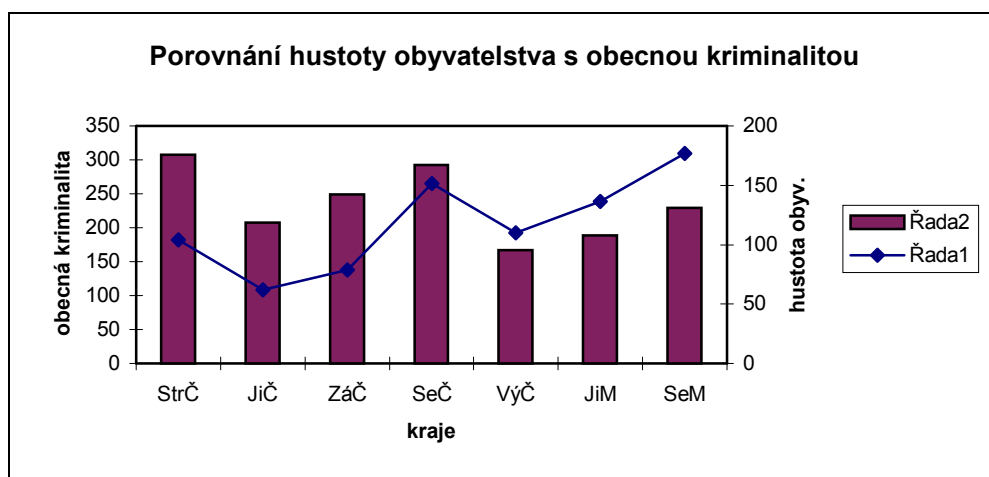
tab. č. 5

Kraj	Počet TČ na 1000 obyv.	hustota (obyv./km ²)
Praha	759	2 374
Středočeský	307	104
Jihočeský	208	62
Západočeský	249	79
Severočeský	293	151
Východočeský	167	110
Jihomoravský	189	137
Severomoravský	230	177
Česká republika celkem	291	131

graf č. 4a)

graf č. 4b)

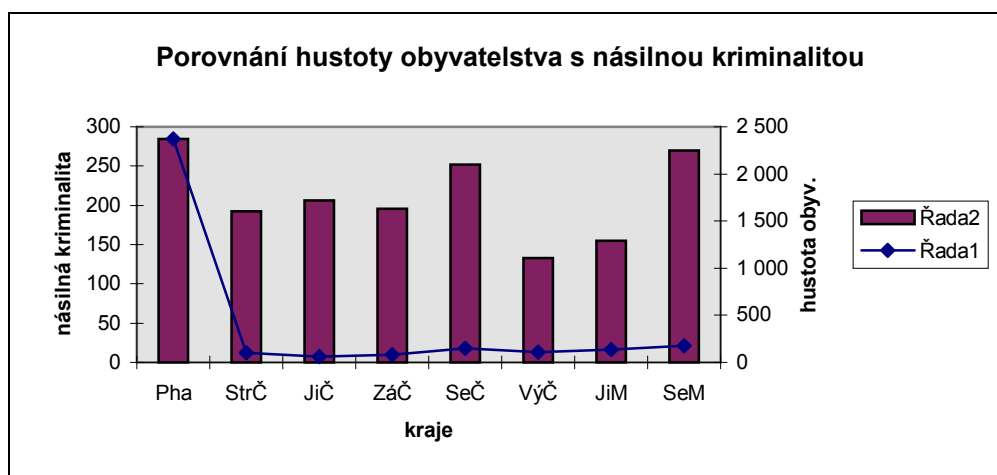

Násilná kriminalita v roce 2001

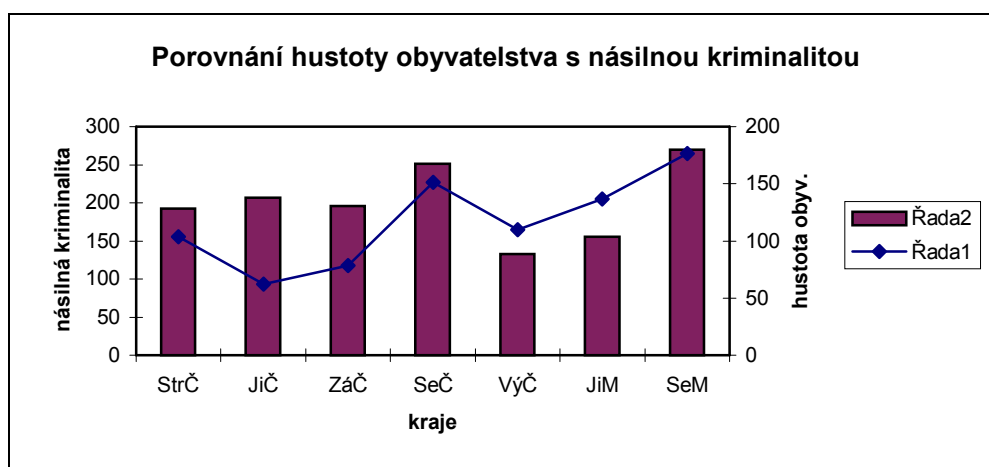
tab. č. 6

Kraj	Počet TČ na 1000 obyv.	hustota (obyv./km ²)
Praha	284	2 374
Středočeský	192	104
Jihočeský	207	62
Západočeský	196	79
Severočeský	252	151
Východočeský	133	110
Jihomoravský	155	137
Severomoravský	270	177
Česká republika celkem	211	131

graf č. 5a)

graf č. 5b)

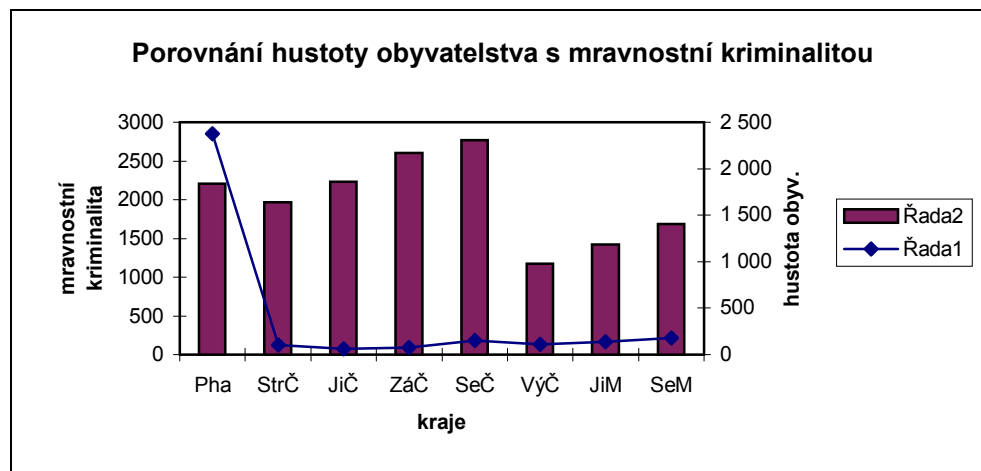

Mravnostní kriminalita v roce 2001

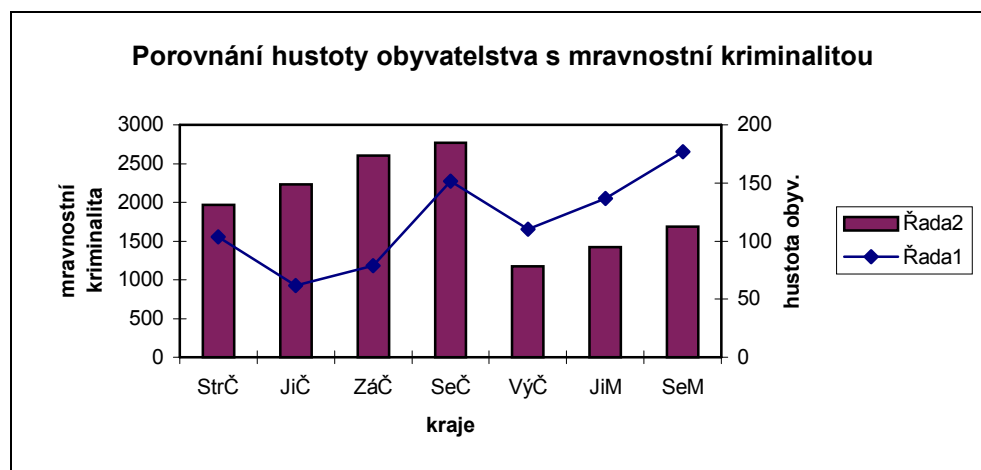
tab. č. 7

Kraj	Počet TČ na 1000 obyv.	hustota (obyv./km ²)
Praha	2208	2 374
Středočeský	1971	104
Jihočeský	2229	62
Západočeský	2603	79
Severočeský	2770	151
Východočeský	1177	110
Jihomoravský	1425	137
Severomoravský	1687	177
Česká republika celkem	1902	131

graf č. 6a)

graf č. 6b)

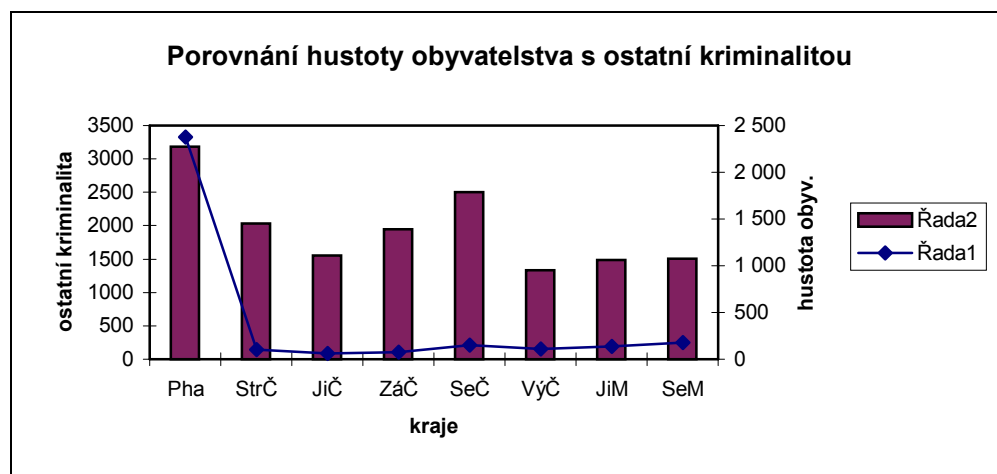

Ostatní kriminalita v roce 2001

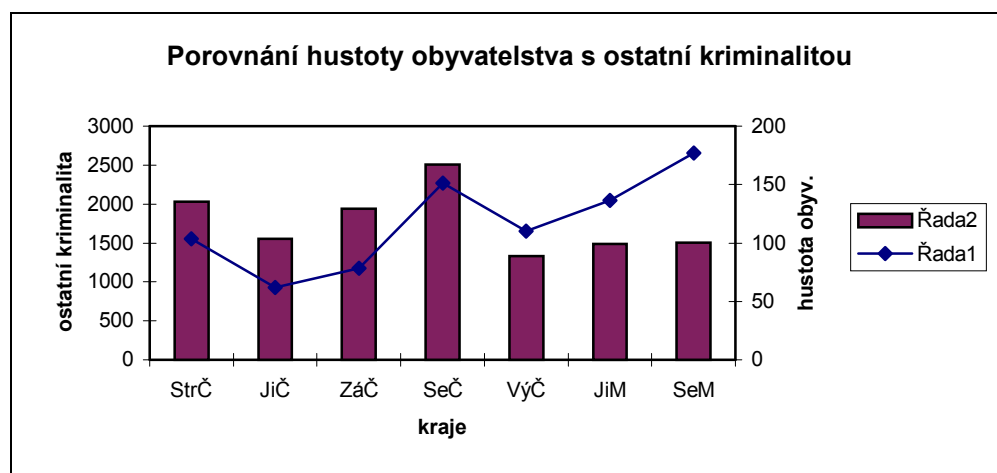
tab. č. 8

Kraj	Počet TČ na 1000 obyv.	hustota (obyv./km ²)
Praha	3184	2 374
Středočeský	2028	104
Jihočeský	1557	62
Západočeský	1944	79
Severočeský	2504	151
Východočeský	1329	110
Jihomoravský	1488	137
Severomoravský	1507	177
Česká republika celkem	1886	131

graf č. 7a)

graf č. 7b)

Z grafů vyplývá, že závislost některých druhů trestné činnosti na hustotě obyvatelstva existuje, zvláště po abstrahování od Prahy, která se od „zbytku“ ČR dost výrazně liší. Těsnost této závislosti lze měřit korelačními indexy (nabývají hodnot +1 až -1 podle míry této těsnosti); získané výsledky jsem zahrnul do níže uváděných tabulek č. 9 (všechny regiony, regiony bez Prahy a samotná Praha, získaná odpočtem); tyto jednotlivé tabulky jsou seřazeny podle zmíněné míry těsnosti.

tab. č. 9a)

druh kriminality	všechny regiony
Majetková	0,972503
Obecná	0,968000
Celková	0,965053
Hospodářská	0,952028
Ostatní	0,796935
Násilná	0,566245
Mravnostní	0,133929

tab. č. 9b)

druh kriminality	bez Prahy
Násilná	0,459981
Hospodářská	0,220466
Celková	0,112246
Obecná	0,100293
Ostatní	0,086678
Majetková	0,060508
Mravnostní	-0,229334

tab. č. 9c)

druh kriminality	Praha
Majetková	0,911995
Obecná	0,867707
Celková	0,852807
Hospodářská	0,731562
Ostatní	0,710257
Mravnostní	0,363263
Násilná	0,106264

Korelační koeficienty potvrzují empiricky zjištěná data: v Praze s její anonymitou (největší hustota obyvatelstva) je na prvních místech (současně i nad průměrem, za nějž lze považovat údaj celkové kriminality) kriminalita majetková a obecná; pod tímto průměrem se statisticky významně řadí kriminalita hospodářská a ostatní, mravnostní a násilná kriminalita (přestože ještě stále zaznamenává poměrně silný korelační vztah) se „umístily“ na posledních místech. Současně je postavení Prahy natolik významné, že ovlivňuje i pořadí v tabulce všech regionů.

Abstrahujeme-li však vliv Prahy (tab. 9b), vidíme, že se pořadí korelací změnilo, a to poměrně významně: první dvě místa obsadily (nad průměrem, za který považují údaj celkové

kriminality) kriminalita násilná a hospodářská, majetková kriminalita se propadla až na předposlední místo a poměrně statisticky nevýznamná (vzhledem k hustotě obyvatelstva) je kriminalita mravnostní.

Lze tedy konstatovat, že **existuje statisticky významný vztah mezi kriminalitou a hustotou obyvatelstva**. Vzhledem k očekávání, že příští rok bude statistika policie reflektovat i územní uspořádání státu, bude nesporně zajímavé porovnání těchto dat v menších územních celcích.

Organizovaný zločin v České republice v letech 1993-2001

PhDr. Martin Cejp, CSc.

1. Úvod

Pro výzkum organizovaného zločinu v České republice bylo omezující zejména to, že až do roku 1997 neexistovaly žádné soudní spisy, ze kterých by bylo možné čerpat jakákoliv data. Ze stejného důvodu nevidovala tento druh trestné činnosti ani statistika. Byli jsme tedy odkázáni na poznatky získané nepřímou. Kromě odborné literatury byla hlavním zdrojem expertní šetření. Ta jsme realizovali u odborníků z řad specifických policejních útvarů a postupně jsme je doplnili i o výroky státních zástupců a soudců. K problematice širších společenských souvislostí se vyjadřovali i přední odborníci z oblasti společenských věd. Takto jsme soustavně získávali **kvalifikované odhady** vyslovované těmi, kdo přicházeli s organizovaným zločinem do kontaktu buď přímo nebo alespoň prostřednictvím pro nás nepřístupných dokumentů. Počet dotázaných expertů z řad policie se pohybuje mezi 12-31. V roce 2001 bylo dotázáno 31 respondentů. Vzhledem k tomu, že optimální počet je mezi 15-20, je toto množství dostačující.

Podobný typ dotazování probíhá i na mezinárodní úrovni. Od roku 1997 začala zjišťovat data o organizovaném zločinu v evropských zemích Komise pro trestní právo a kriminologické otázky organizovaného zločinu při Radě Evropy. V roce 1998 zjišťovala tímto způsobem jednorázově prostřednictvím EUROPOLU takovéto údaje také Evropská unie. Od roku 1999 provádí dotazníková šetření prostřednictvím UNICRI i OSN. Tím, že se zúčastňujeme těchto mezinárodních šetření, přispíváme k mezinárodním analýzám. Kromě toho dostáváme i souhrnné výsledky za evropské země. (Výzkumy OSN jsou zatím v přípravné fázi.)

2. Skupiny organizovaného zločinu

Počty skupin a jejich členů lze odhadovat pouze orientačně. Podle Policejního prezidia operuje na území České republiky asi **75 skupin**, které mají celkem **2000 členů**. I přesto, že tyto odhady jsou poněkud obtížné, vznikla možnost mezinárodního srovnání v rámci Evropy. Podle toho je nejvíce skupin organizovaného zločinu ve Francii, Německu, Itálii, Rusku a Velké Británii. Za těmito zeměmi následují ve druhé skupině Belgie, **Česká republika**, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Rumunsko, Španělsko. Ve třetí skupině je Irsko, Holandsko, Slovinsko a Švédsko. Ve čtvrté skupině Andora, Rakousko, Chorvatsko, Kypr, Dánsko, Estonsko, Finsko, Řecko, Lucembursko, Norsko a Portugalsko.

(Pramen: Report on the Organized Crime Situation in Council of Europe Member States - 1998, PC-CO Strasbourg, December 1999)

Ve srovnání s tím jsou počty zatčených, obžalovaných a odsouzených nepoměrně nižší. Statistika **počtu zatčených, obžalovaných a odsouzených v ČR** je v této části sledována podle § 163a trestního zákona, který se týká účasti na zločinném spolčení.

Tab.č. 1

Organizovaný zločin, účast na zločinném spolčení (§163a tr.z.) – počty stíhaných

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
0	0	0	0	0	16	36	42	75

Pramen: Statistická ročenka kriminality 2001, MSp, s.172

Tab.č. 2

Organizovaný zločin, účast na zločinném spolčení (§ 163a tr.z.) – počty obžalovaných

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
0	0	0	0	0	16	36	40	59

Pramen: Statistická ročenka kriminality 2001, MSp, s.172

Tab. č.3

Organizovaný zločin, účast na zločinném spolčení (§ 163a tr.z.) – počty odsouzených

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
0	0	0	0	0	0	1	0	2

Pramen: Statistická ročenka kriminality 2002, MSp, s.180

Až do roku 1997 - včetně nebyl u nás nikdo za účast na zločinném spolčení trestně stíhán.

Podíl vysoce organizovaných skupin, které se vyznačují vícestupňovou vertikální organizační strukturou, na jejímž vrcholu je nejvyšší vedení, které řídí i několik skupin, charakterizovaných jako tzv. střední článek, činil v České republice podle odhadů expertů v letech 1995 - 2000 asi **30-40 %**. Přibližně polovinu členů tvoří **externisté**.

Odhad **poměru mezinárodních a domácích skupin** provádíme - s výjimkou roku 1995 - pravidelně od roku 1993. Přesné výsledky i tendence jsou patrné z tabulky č. 4. Celkově je mezinárodního prvku mírně přes polovinu a domácího mírně pod ni. V roce 2001 zaznamenáváme zvýšení podílu ryze českých skupin, téměř na úroveň roku 1996, kdy bylo i domácího prvku zaznamenáno více. Přibližně polovinu tvoří skupiny smíšené. V nich pak je podíl mezinárodního prvku stabilně poněkud vyšší než prvku domácího.

Tab. č. 4

Odhad poměru mezinárodních a domácích skupin organizovaného zločinu v ČR

	1993	1994	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Mezinárodní	-	30	20	25	27	31	28	24
Součet mezinár.	(53)	(61)	(47)	(53)	(55)	(60)	(55)	(53)
Smíšené s převah.mez.	-	31	27	28	28	29	27	29
Smíšené s převah.dom.	-	21	20	24	20	20	21	20
Součet domácího	(47)	(39)	(53)	(47)	(45)	(40)	(45)	(47)
Domácí	-	18	33	23	25	20	24	27
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100

Pozn.: Číslo v závorce je součtem za mezinárodní, resp. domácí skupiny

Míru **zastoupení cizích národností** v organizovaném zločinu na území České republiky jsme odvodili z výpovědí expertů tak, že jsme vypočetli souhrnný index odstupňovaný podle váhy jednotlivých pořadí, která experti uvedli. Získali jsme celkové pořadí, které je uvedeno v tabulce č. 5.

Tabulka č. 5

Míra zastoupení cizích národností v organizovaném zločinu na území České republiky 2001

Národnost	Index
Ukrajinci	179
Rusové	136
Vietnamci	79
Číňané	61
Albánci	39
Kosovští Albánci	31
Arabové	12
Jugoslávci	12
Moldavané	11

Bulhaři	10
Bělorusové	8
Arméni	8
Rumuni	5
Tunisané	5
Němci	4
Afghánci	4
Alžířané	3
Poláci	2
Rakušané	1
Makedonci	1
Turci	1
Italové	1
Slováci	1

Pozn.: Počet respondentů, kteří uvedli příslušnou národnost na prvním místě byl násoben 6 x, na druhém místě 5 x, atd. až na šestém místě 1 x. Celkový index je pak součtem těchto následků.

Z tabulky je patrné, že v roce 2001 patří do první skupiny - stejně jako v roce 2000 - Ukrajinci a Rusové. Pokusíme-li se porovnat míru jejich zastoupení za poslední tři roky, tak vzhledem k celkovému indexu cizích národností, jejich podíl mírně klesá. V roce 1999 činil u Ukrajinců 191, v roce 2000 183 a v roce 2001 179. U Rusů to bylo v roce 1999 151, v roce 2000 137, v roce 2001 136. Tento pokles nemusí znamenat, že by se absolutní počty Ukrajinců a Rusů snižovaly. Spíše je zastoupení ostatních národností pestřejší. Celkově je převaha Ukrajinců a Rusů stále očividná.

Do roku 1999 patřili do nejpočetnější skupiny i občané z bývalé Jugoslávie. V letech 1999 a 2000 se pomalu začali propadat níže, v roce 2001 pak už byli na 7.-8. místě ve čtvrté skupině. Do roku 1997 náleželi do nejsilnější skupiny rovněž Číňané. I u nich od roku 1993 jejich podíl klesal. V roce 2001 jsme však zaznamenali opětový vzestup.

V roce 2001 se bývalá druhá skupina rozdělila na dvě odlišné podskupiny. Silnější z nich tvoří Vietnamci a již zmiňovaní Číňané. Vietnamci se z průměru druhé skupiny dostali do čela. V roce 2000 měli index 27, v roce 2001 již 79. Číňané měli v roce 2000 index 22, v roce 2001 index 61. Vzestup Vietnamců a opětový návrat klesajících Číňanů patří k nejvýznamnějším zjištěním roku 2001. Méně početnější podskupinu druhé skupiny tvoří

Albánci a Kosovští Albánci. (Zde nemáme dosti spolehlivé indikátory toho, zda a jak dotázaní tyto národnosti přesně rozlišovali.) Kdybychom sečetli obě kategorie a chápali je jako skupinu Albánců, pak by byli na úrovni Vietnamců a Číňanů a patřili by jednoznačně do druhé skupiny. I relativní podíl se u nich proti roku 2000 poněkud zvýšil. Albánci měli v roce 2000 index 29 a v roce 2001 index 39, Kosovští Albánci měli v roce 2000 index 22 a v roce 2001 index 31. V roce 2000 byli ve druhé skupině poměrně silně zastoupeni Bulhaři. Ti však v roce 2001 klesli do skupiny třetí. V roce 2000 měli Bulhaři index 33, v roce 2001 již pouze 12.

Třetí skupina je pak tvořena těmi národnostmi, které jsou uváděny málo. Sem patří Arabové (v roce 2000 index 11, v roce 2001 index 12), Moldavci, Bělorusové, Arméni. Klesli sem Jugoslávci: 1999 (66), 2000 (78), 2001 (12), Bulhaři 2000 (33), 2001 (10).

Následují národnosti uváděné velmi málo: Rumuni (index =5), Tunisané (5), Němci (4), Afghánci (4), Alžířané (4). Zcela ojediněle pak byli uvedeni Poláci (2), kteří ještě do roku 1997 náleželi do druhé skupiny, Rakušané (1), Makedonci (1), Turci (1), Italové (1), Slováci (1).

Nejvýznamnějším zjištěním je nárůst Vietnamců, Albánců a opětné zvýšení počtu Číňanů. Pokud se týká výrazných poklesů, pak po ubývajících Polácích a Jugoslávci začali ubývat také Bulhaři.

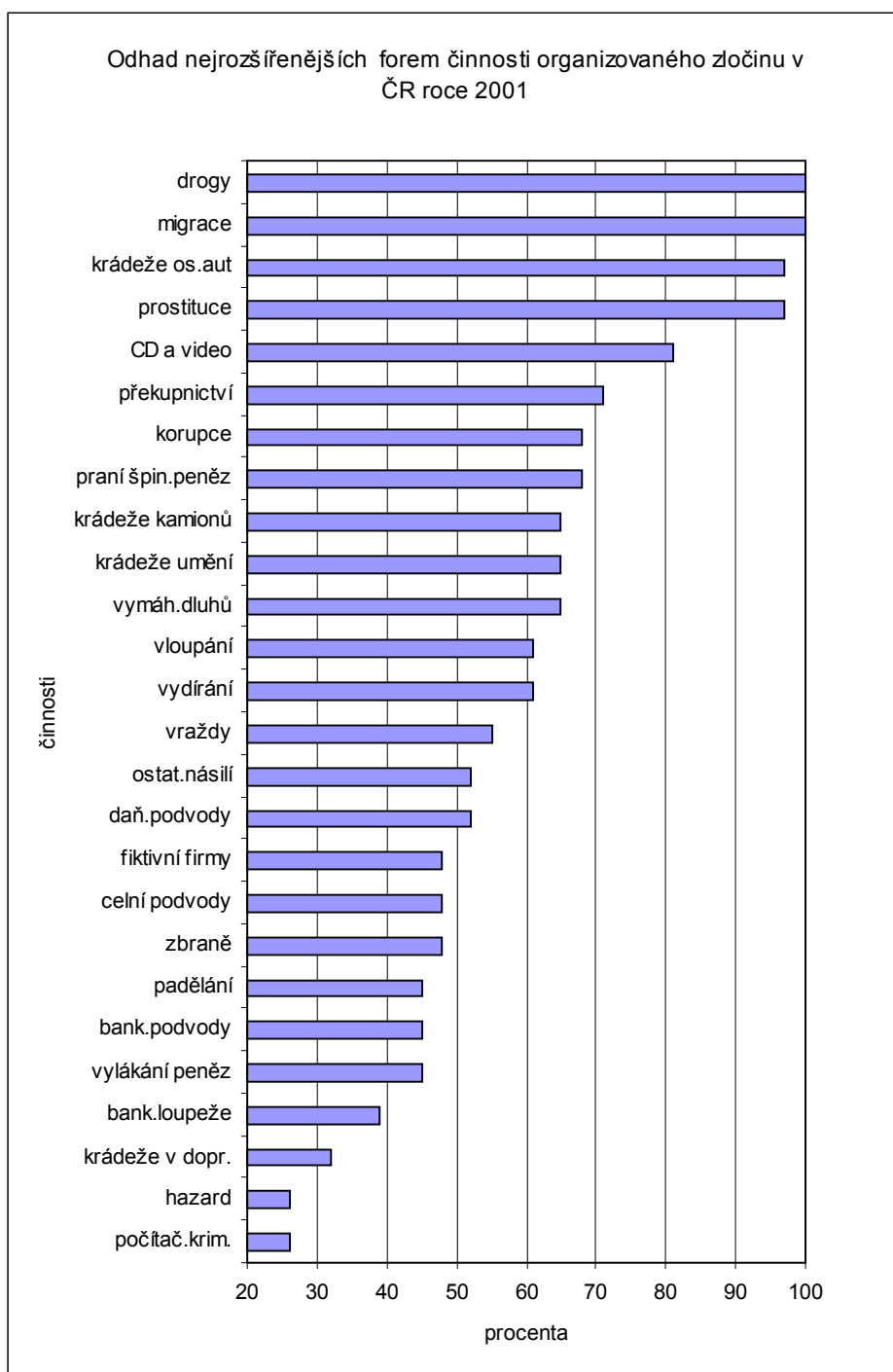
3. Formy činností organizovaného zločinu

Odhad **nejrozšířenějších forem** zjišťujeme od roku 1993. (*Experti vycházejí ze seznamu cca 35 aktivit. U každé z nich se vyjadřují, zda se v příslušném roce vyskytuje na území České republiky v rozvinuté či zárodečné formě, či zda se nevyskytuje vůbec. Seznam je doplňován o nové aktivity, jako bylo např. doplnění padělání CD a videokazet, převody akcií bez vědomí majitelů, vylákání peněz se slibem jejich velkého zhodnocení, obchod s radioaktivním materiálem, nelegální vývoj a dovoz nebezpečných odpadů. Zároveň jsou z něj vyřazovány ty aktivity, které se opakovaně ukazují jako méně významné nebo byly charakteristické pouze pro určité omezené období. Vyřazena byla např. lichva, podvody související s procesem privatizace, podvody související se soukromým podnikáním. Pokud by některá z vyřazených aktivit znovu nabyla na významu, lze ji do seznamu kdykoliv zařadit.*)

Míru výskytu nejrozšířenějších činností stanovujeme podle toho, kolik respondentů příslušnou činnost uvedlo jako rozšířenou. Pořadí zjištěné v roce 2001 ukazuje graf č.1 a tabulka č.6.

Pravidelné zjišťování rozšířených aktivit prováděné od roku 1993 umožňuje porovnat vývoj v letech 1993 - 2001. Při posouzení tendencí za 9 let se budeme zabývat každou aktivitou zvlášť. Vyjdeme z pořadí, ve kterém se aktivity umístily v roce 2001.

Graf 1

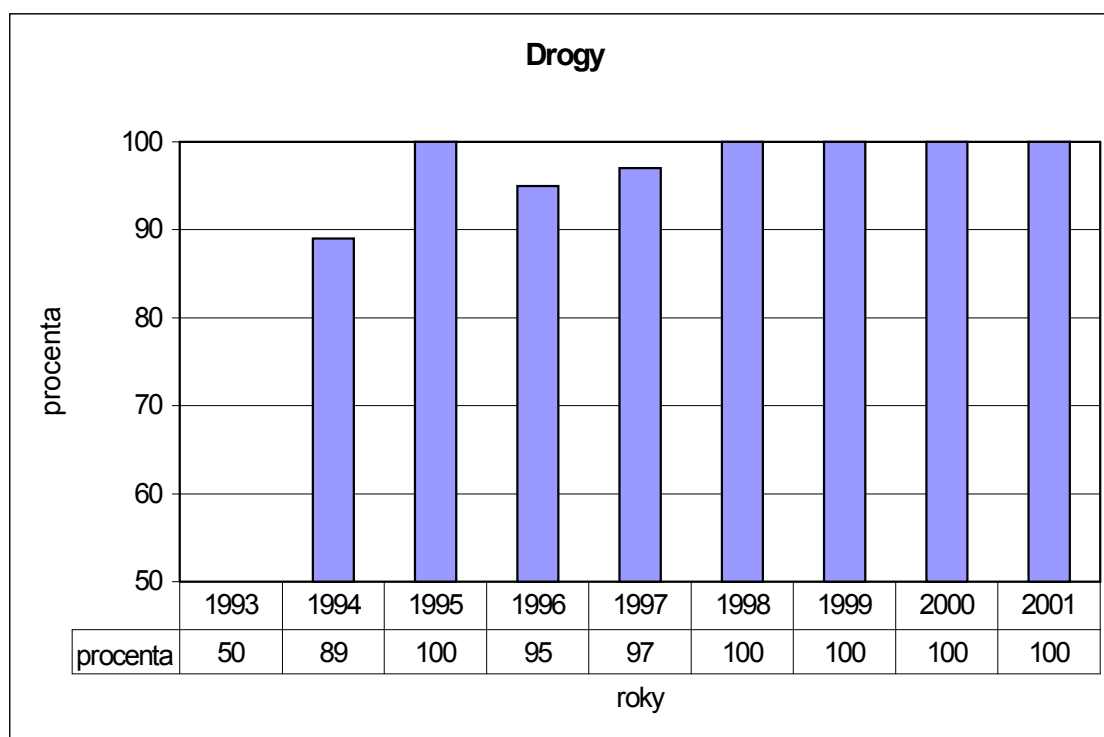
Tab. č. 6

Odhad výskytu nejrozšířenějších forem činností organizovaného zločinu na území České republiky v roce 2001

		N=31	%
1.-2.	Výroba, pašování a distribuce drog	31	100
	Organizování nelegální migrace	31	100
3.-4.	Krádeže motorových vozidel	30	97
	Organizování prostituce a obchod se ženami	30	97
5.	Padělání CD a nelegální kopie videokazet	25	81
6.	Překupnictví odcizených předmětů	22	71
7.-8.	Podplácení a korupce	21	68
	Praní špinavých peněz	21	68
9.-11.	Krádeže uměleckých předmětů a jejich vývoz	20	65
	Krádeže z nákladních aut a kamionů	20	65
	Vymáhání dluhů na objednávku	20	65
12.-13.	Krádeže vloupáním do bytů, chat, obchodů, skladů	19	61
	Vydírání a vybírání poplatků „za ochranu“	19	61
14.	Vraždy	17	55
15.-16.	Ostatní násilí	16	52
	Daňové, úvěrové, pojišťovací a směnečné podvody	16	52
17.-19.	Zakládání podvodných a fiktivních firem	15	48
	Celní podvody	15	48
	Mezinárodní obchod se zbraněmi a výbušninami	15	48
20.-22.	Padělání dokumentů, šeků, peněz, mincí	14	45
	Bankovní podvody	14	45
	Vylákání peněz se slibem jejich velkého zhodnocení	14	45
23.	Bankovní loupeže	12	39
24.	Krádeže v dopravě a poštovní přepravě	10	32
25.-26.	Hazardní hry	8	26
	Počítačová kriminalita	8	26

Výroba, pašování a distribuce drog patří v celém světě k nejvýznamnějším aktivitám organizovaného zločinu. Na počátku 90. let nebyla ještě na čs. území tak výrazně zastoupena. V prvním roce výzkumu (1993) byly činnosti související s drogami zařazeny až na počátek druhé desítky aktivit organizovaného zločinu. Jako rozšířené je uvedla pouze polovina dotázaných. O rok později jsme však již zaznamenali výrazný vzestup. V roce 1994 se aktivity související s drogami posunuly na 3.-5. místo a od roku 1995 patří trvale mezi nejrozšířenější. Na této pozici se obchodování s drogami o prvenství dělilo s krádežemi aut nebo s prostitucí. V roce 2000 a 2001 byly drogy na prvním místě zcela jednoznačně.

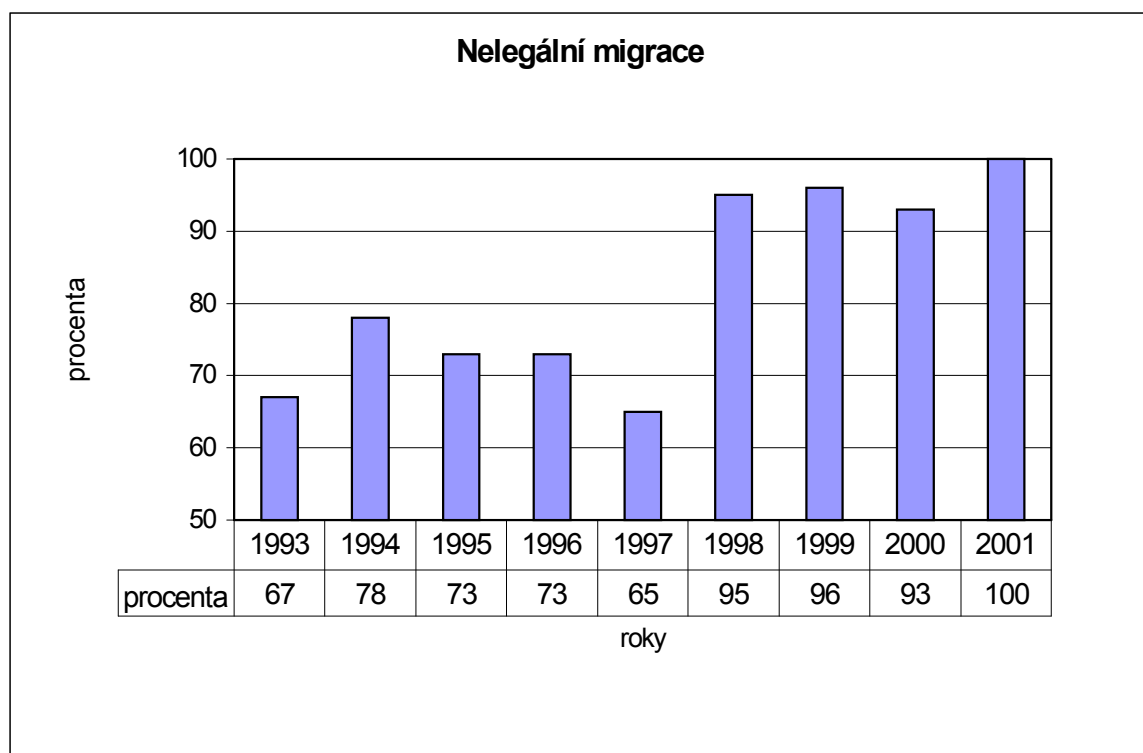
Graf č. 2

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou. Údaje pod úrovní 50 % nejsou v grafech registrovány.

V roce 1998 se mezi naprosto nejrozšířenější aktivity organizovaného zločinu dostalo **organizování nelegální migrace**. Výsledky z let následujících toto postavení potvrdily. Předtím se tato aktivita pohybovala mezi 6.-9. místem v letech 1993 - 1996 a v roce 1997 dokonce poklesla na 16.-17. místo. Zvýšený výskyt v odpovědích expertů v letech 1998-2001 zřejmě reaguje na reálnou situaci, kdy nelegální migrace se stává jedním ze závažných problémů souvisejících s bezpečnostní situací.

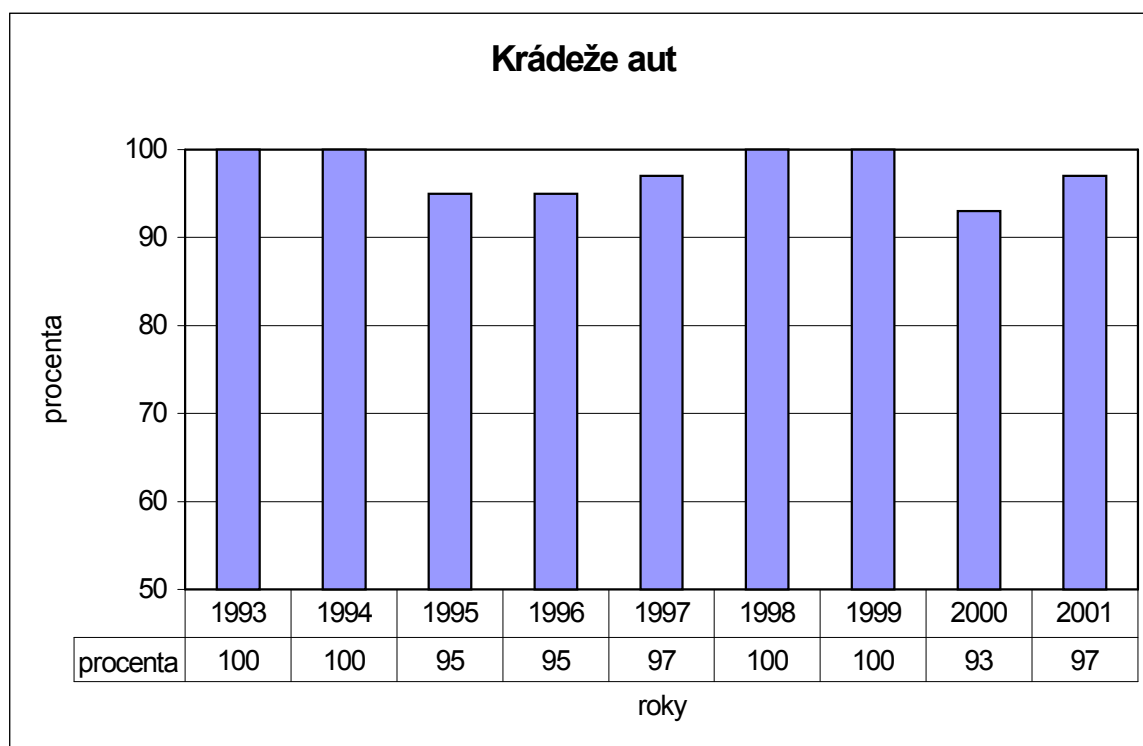
Graf č. 3

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou.

Krádeže aut a obchod s nimi patří trvale mezi nejrozšířenější aktivity organizovaného zločinu na našem území. Přestože již v roce 1994 se vyslovovali experti o poklesu, reálně k němu stále nedochází. Tato oblast zůstává pro organizovaný zločin velice atraktivním oborem podnikání, a to nejen v ČR, ale prakticky v celé Evropě.

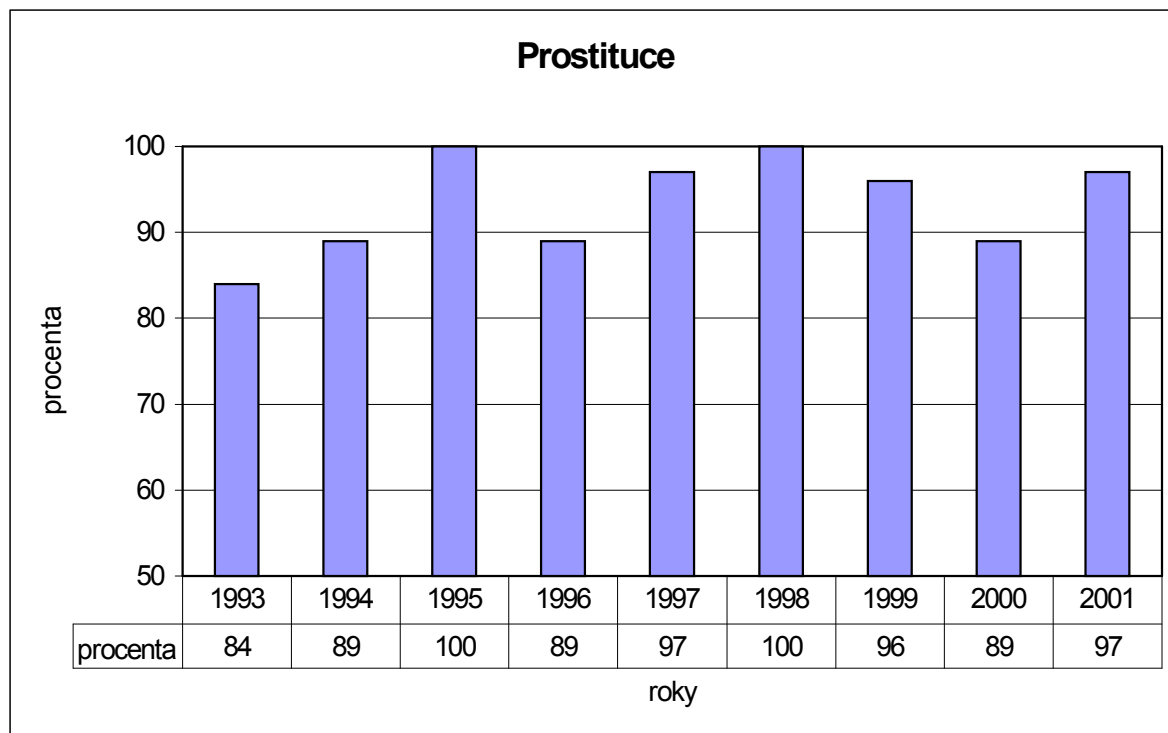
Graf č. 4

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou.

Organizování prostituce a obchod se ženami patří trvale k nejrozšířenějším aktivitám organizovaného zločinu nejen u nás, ale i v Evropě.

Graf č. 5

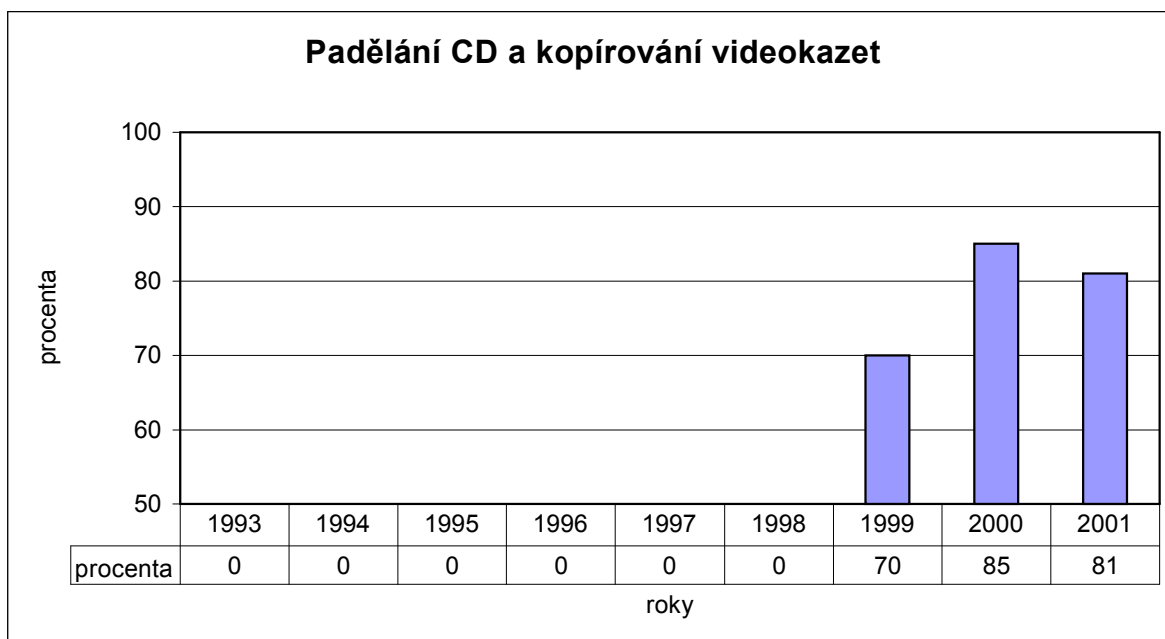

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou.

Za silnou čtyřkou, která má před ostatními určitý náskok, následují aktivity s celkem pravidelnými odstupy.

V roce 1998 se na úrovni kolem 10. místa zcela nově objevilo **padělání CD a nelegální kopírování videokazet**. V roce 1999 již na stejné pozici setrvalo a v roce 2000 se dostalo do skupiny na 7.-9. místě.

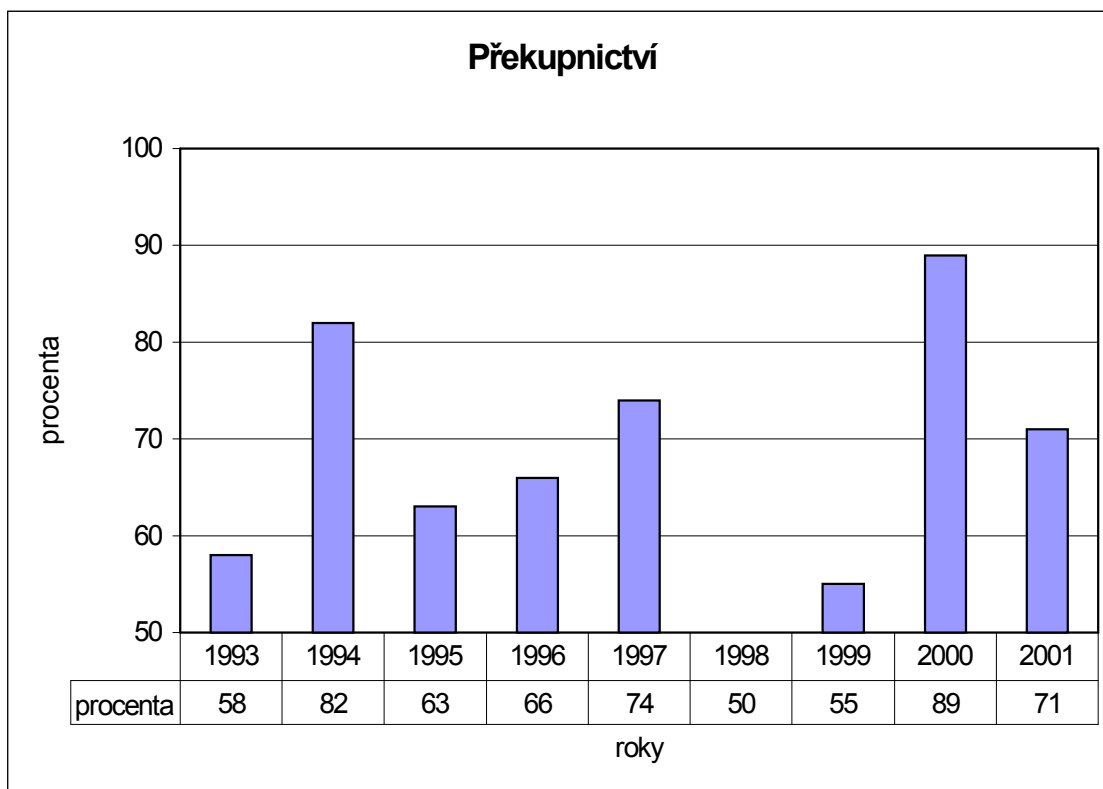
Graf č. 6

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou. Do roku 1998 uváděná 0 znamená, že údaje pod úrovní 50 % nejsou v grafu registrovány.

Kromě vzestupu korupce jsme v roce 2000 zaznamenali absolutně největší nárůst u **překupnictví odcizených předmětů**. V roce 1993 byla tato aktivita na 8.-10. místě, v roce 1994 dokonce na 6.-7. místě, v roce 1995 na 12.-14., v roce 1996 na 8.-13. V roce 1997 se dostala opět na 6.-9. místo. V roce 1999 se opět vrátila na konec druhé desítky a byla uvedena na 13.-17. místě. V roce 2000 byla na 4.-6. místě, v roce 2001 na pátém.

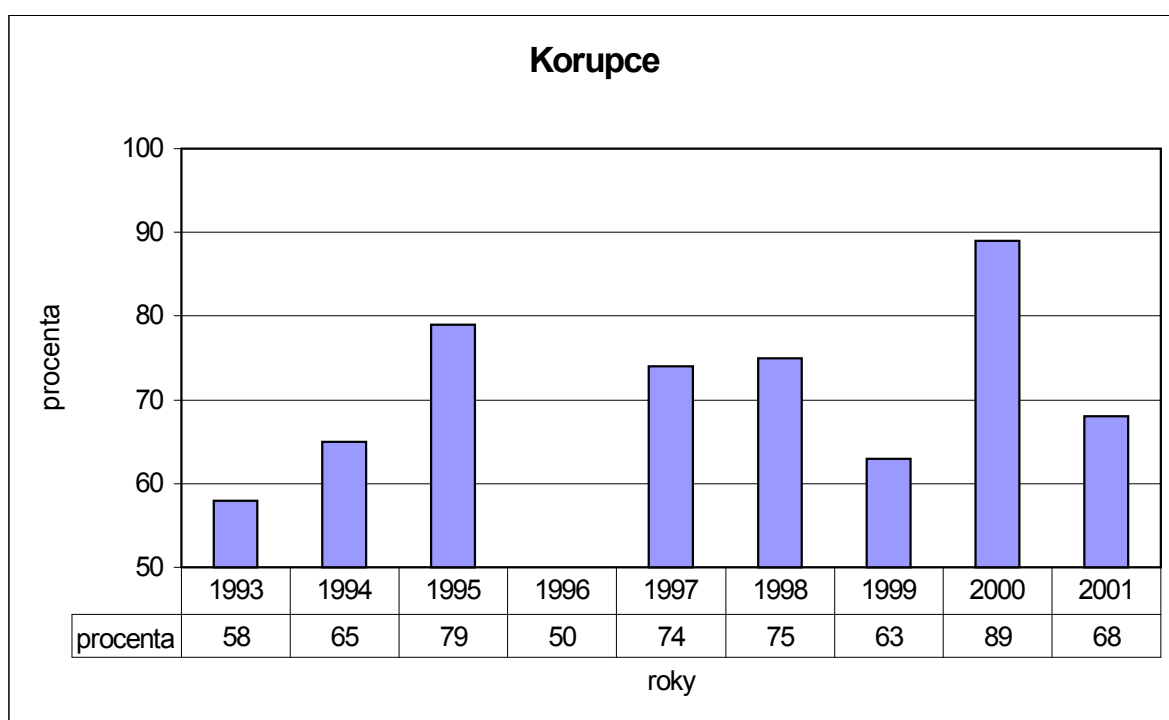
Graf č. 7

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou.

Korupce patří k nejcharakterističtějším podpůrným aktivitám organizovaného zločinu. Pomocí úplatků jsou zjišťovány potřebné informace, ovlivňována strategická rozhodnutí, zajišťována bezpečnost a beztrestnost. Z hlediska míry výskytu docházelo zatím u této aktivity k dosti velkým výkyvům. V letech 1993 - 1994 se vyskytovala kolem 10. místa, v roce 1995 stoupla na 4.-6. místo, v roce 1996 poklesla až na 20. příčku. V roce 1997 se opět vrátila na 6.-9. místo, v roce 1998 setrvala na místě 6. V roce 1999 došlo opět k poklesu, a to až na 12.-14. místo. Zařazení na 4.-6. místo - hned za nejrozšířenější aktivity, které bylo zaznamenáno v roce 2000 i 7.-8. místo z roku 2001 znamená dosud největší výskyt za posledních osm let.

Graf č. 8

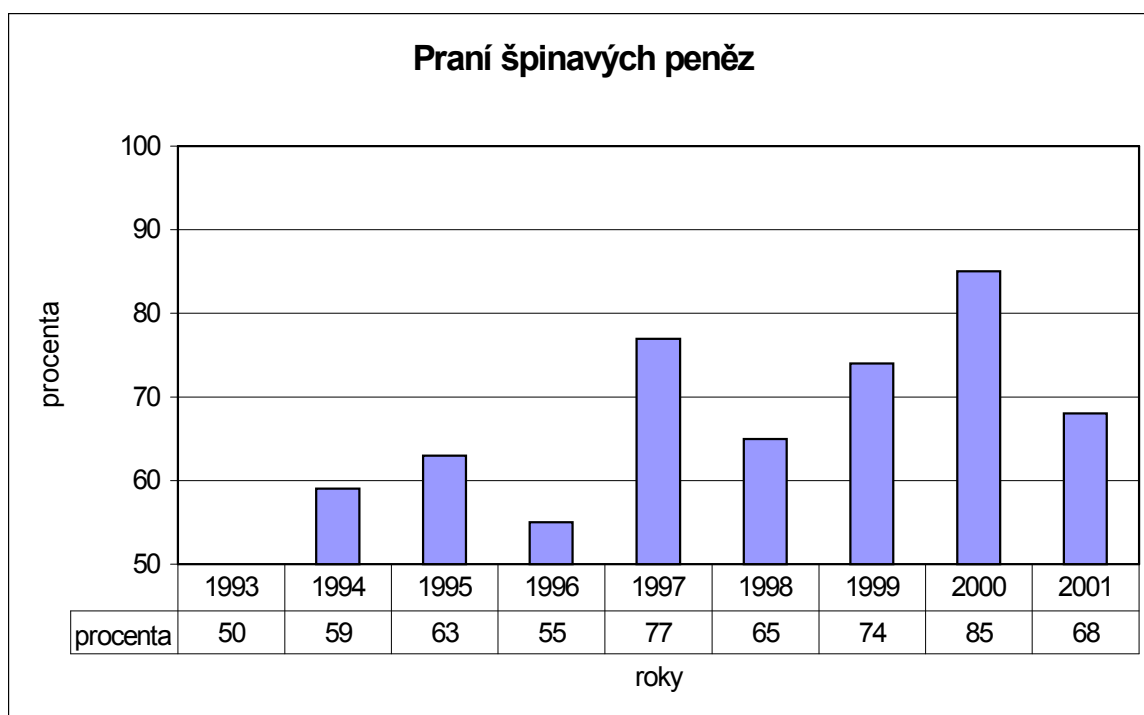

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou.

Podobné výkyvy jsme zaznamenali u **praní peněz**. V letech 1993-1995 se tato aktivita umísťovala na začátku druhé desítky. V roce 1993 byla na 11.-13. místě, v roce 1994 na 12.-14. místě, v roce 1995 rovněž na 12.-14. místě. V roce 1996 poklesla na 16.-19. místo, ale v roce 1997 se prudce vyšvihla na místo 5. V roce 1998 opět klesla na konec první desítky a v roce 1999 došlo znovu k velice mírnému zvýšení na 7.-8. místo. V roce 2000 byla na 7.-9. místě, v roce 2001 na 7-8.

Graf č. 9

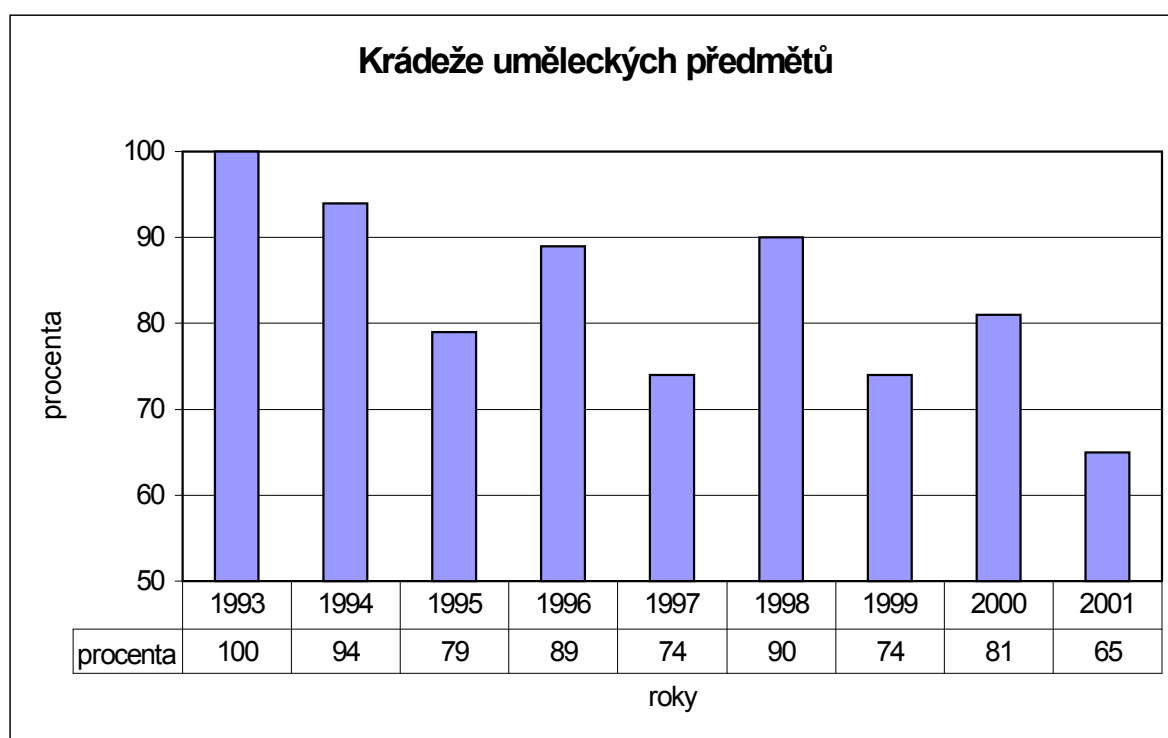
Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR.

Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou.

Určitými výkyvy se spíše klesajícím významem procházejí **krádeže uměleckých předmětů**. Tato činnost patřila v roce 1993 a 1994 spolu s krádežemi aut u nás k nejrozšířenějším, v roce 1995 u ní začalo docházet k mírnému poklesu na 4.-6. místo. V roce 1996 došlo opět k mírnému vzestupu na 3.-4. místo, v roce 1997 k poklesu zpět na 6.-9. místo. V roce 1998 jsme zaznamenali 5. místo, v roce 1999 7.-8. místo a v roce 2000 10.-12. místo, v roce 2001 9.-11.místo. Tato aktivita, která byla v roce 1993 jednou z nejrozšířenějších, z čelních pozic postupně mizí. Pozice, kterou si zachovává, je však stále dosti významná.

Graf č. 10

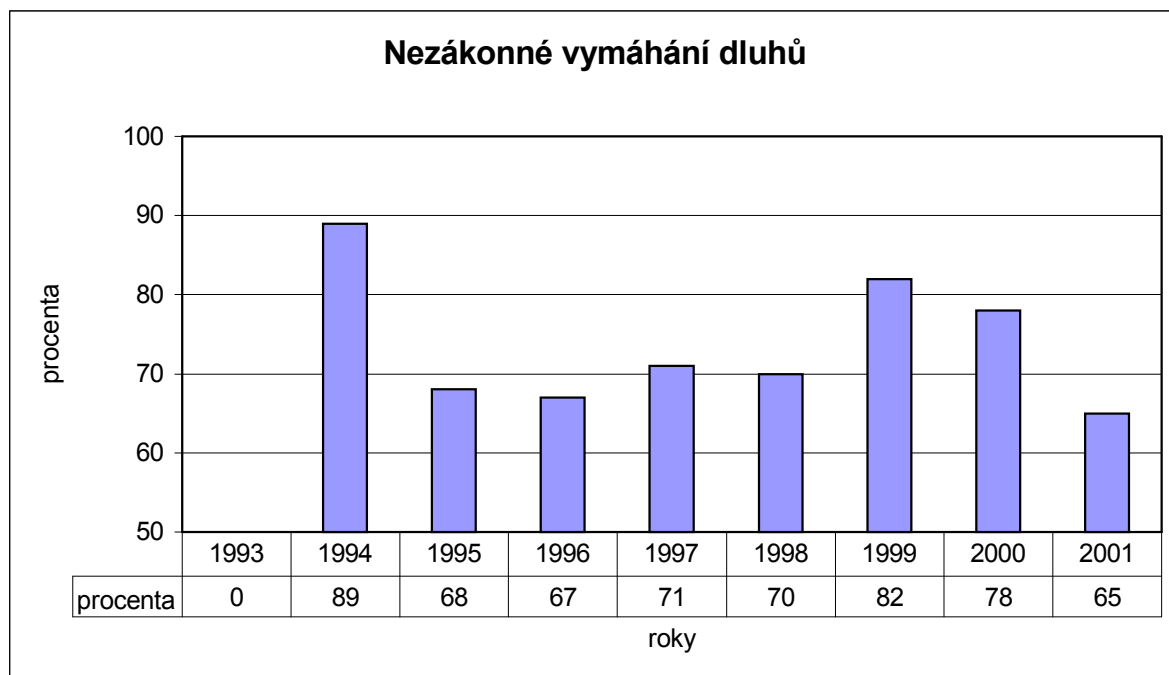

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou.

V posledních třech letech došlo k určitému zvýšení u **krádeží z nákladních aut a kamionů**. Tato aktivita se dostala v roce 1998 poprvé mezi 20 nejrozšířenějších, na 13.-17. místo. Od roku 1999 se pohybuje na začátku druhé desítky.

Nezákonné vymáhání dluhů se pohybuje celkem stabilně na konci první desítky. Výjimkou byl rok 1994, kdy byla dosti vysoko, na 3.-5. místě a rok 1999, kdy byla na místě 5.

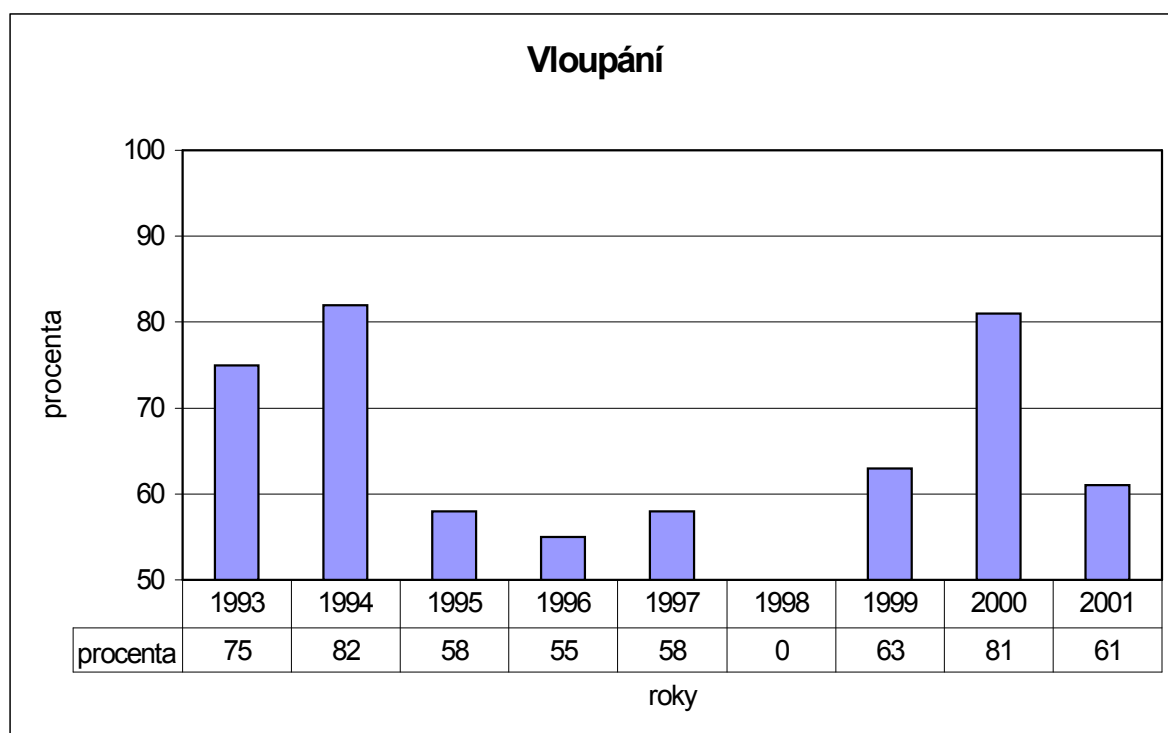
Graf č. 11

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou.

Výskyt **krádeží vloupáním do bytů, chat, obchodů, skladů** ztrácel v průběhu let 1993-1998 postupně na významu. V roce 1993 byla tato aktivita na 4.-5. místě, v roce 1994 na 6.-7., v roce 1995 na 15.-16., v roce 1996 na 16.-19., v roce 1997 na 19., v roce 1998 na 22.-24. místě. Tuto sestupnou tendenci přerušil až rok 1999, kdy se krádeže vloupáním ocitly na 12.-14. místě. V letech 2000-2001 se krádeže vloupáním dostaly na začátek druhé desítky.

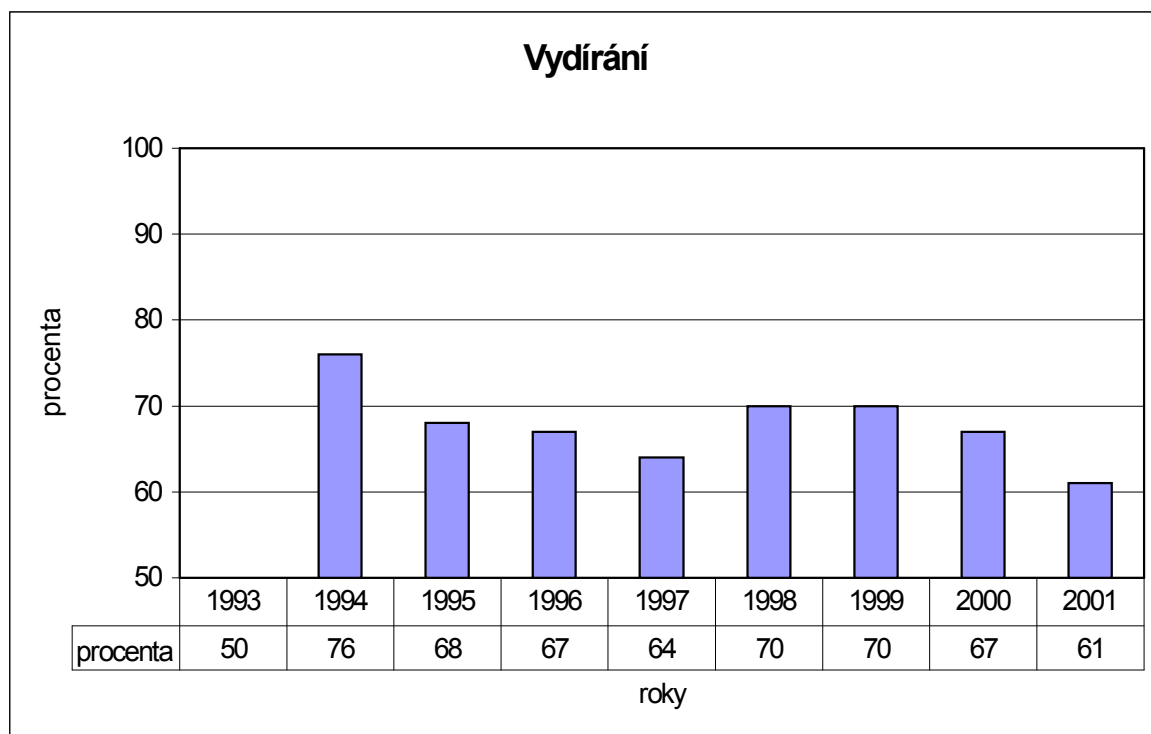
Graf č. 12

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou. Údaje pod úrovní 50 % nejsou v grafu registrovány.

U **vydírání a vybírání poplatků za ochranu** zůstala z hlediska míry výskytu tato aktivita celkem stabilně pod hranicí 70 %.

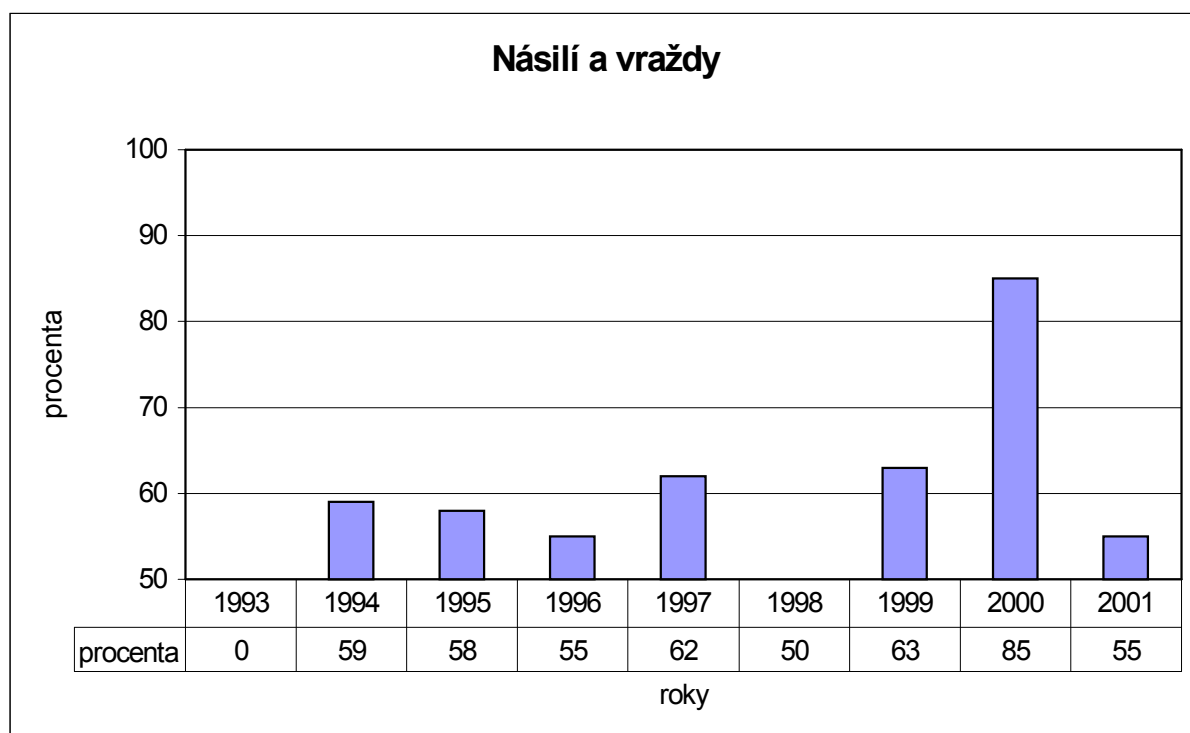
Graf č. 13

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou.

Násilné aktivity se pohybovaly v období 1993-1998 těsně nad hranicí průměru. V roce 1994 byly na 12.-14. místě, v roce 1995 na 15.-16., v roce 1996 na 16.-19., v roce 1997 na 18., v roce 1998 na 18.-20. místě. Rok 1999 znamenal dosti výrazný vzestup na 12.-14. místo. V roce 2000 byl pak vzestup ještě větší - na 7.-9. místo. V roce 2001 jsme vraždy a ostatní násilí zjišťovali odděleně. Vraždy se umístily na 14. místě, násilí na 15.

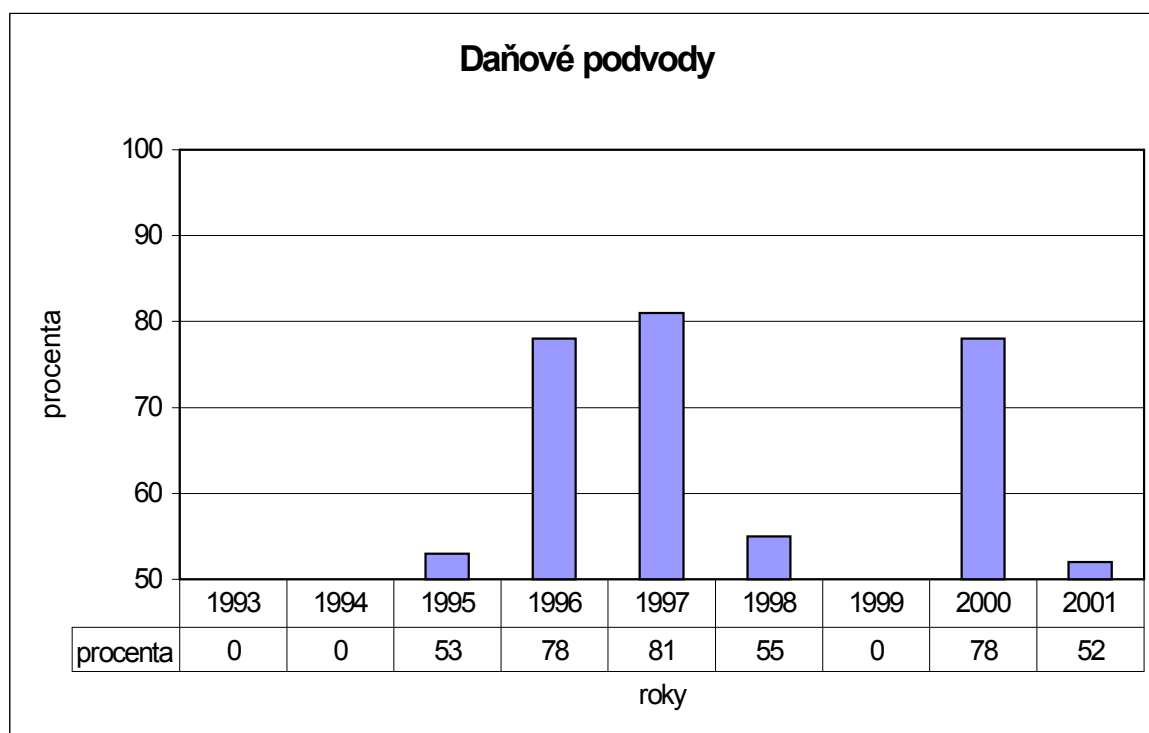
Graf č. 14

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou. Údaje pod úrovní 50 % nejsou v grafu registrovány (tj. v roce 1993).

U **daňových podvodů** lze hovořit o značných výkyvech. V letech 1993 a 1994 jsme je mezi rozšířenými aktivitami vůbec nezaznamenali. V roce 1995 byly na konci první dvacítky. V letech 1996 a 1997 byly dosti vysoko - na 5., resp. 4. místě. V roce 1998 byly na 13.-17. místě, v roce 1999 se mezi nejrozšířenějšími opět neobjevily a v roce 2000 se dostaly na 13.-14. místo. V roce 2001 byly na místě 15.-16.

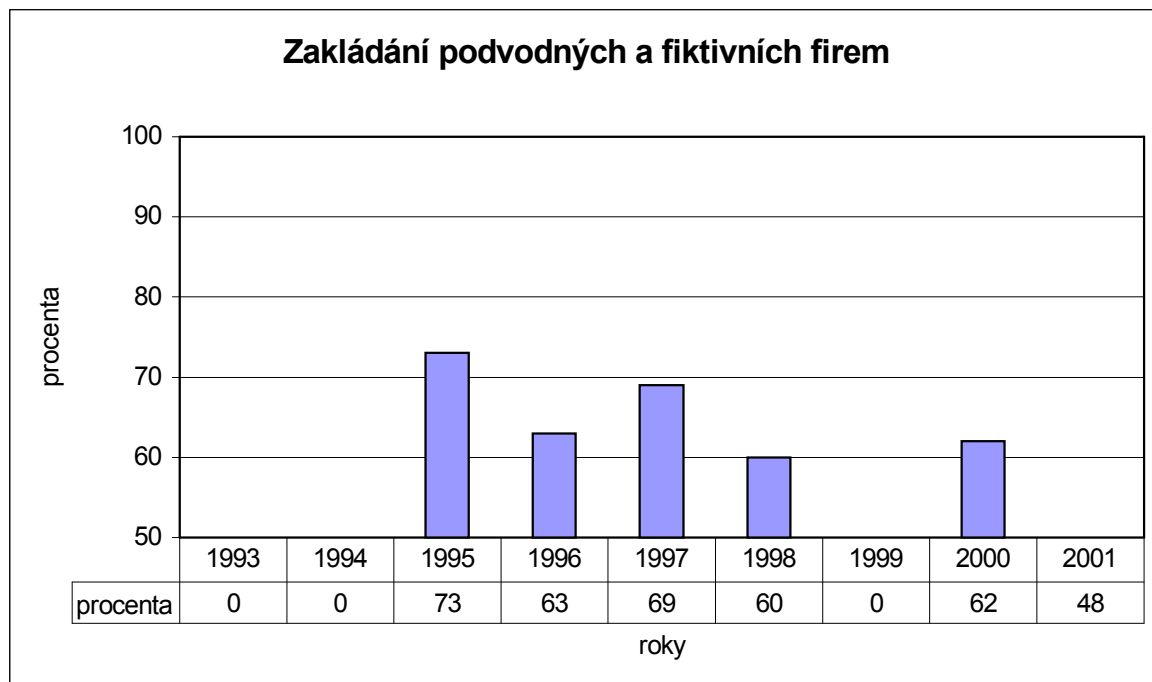
Graf č. 15

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou. Údaje pod úrovní 50 % nejsou v grafu registrovány.

Čas od času se objevuje i **zakládání podvodných a fiktivních firem**. Poprvé bylo zaznamenáno v roce 1995 na 8.-11. místě. V roce 1996 a 1997 bylo 14.-15. , v roce 1998 11.-12. V roce 1999 se mezi rozšířenými aktivitami nevyskytlo, v roce 2000 bylo opět na 18.-19. místě, v roce 2001 na 17.- 19.

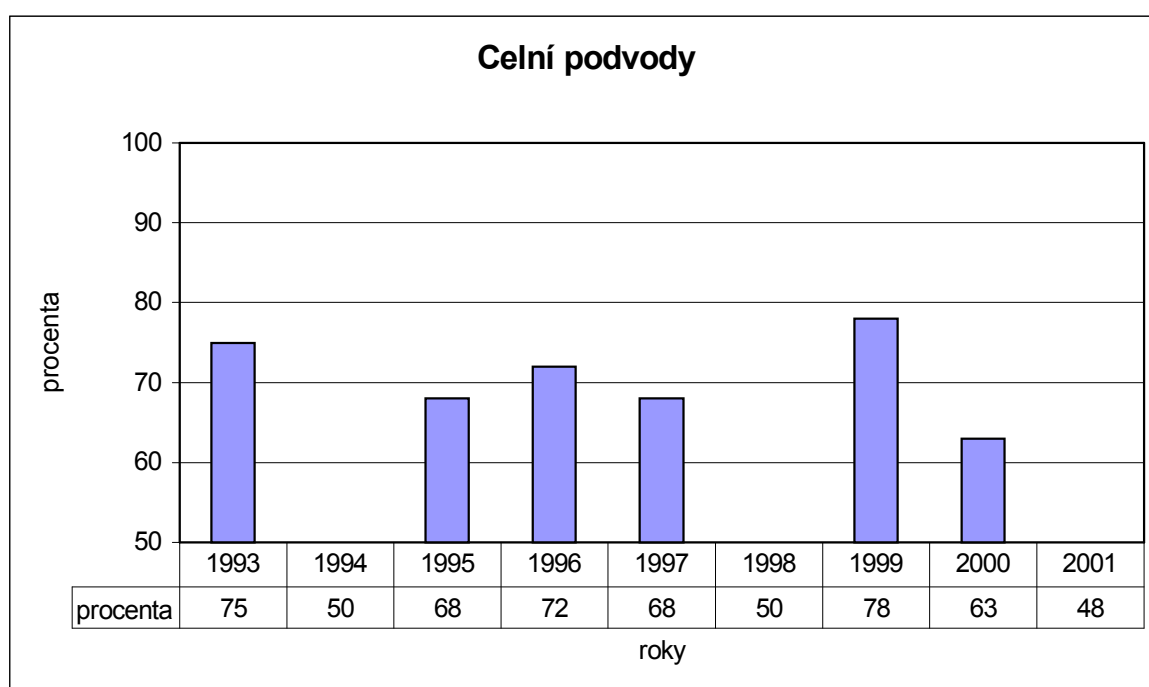
Graf č. 16

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou. Údaje pod hranicí 50 % nejsou v grafu registrovány.

Také umístění **celních podvodů** se vyznačuje značnými výkyvy. V roce 1993 byly na významné 4.-5. pozici, v roce 1994 klesly až na 15. místo, v roce 1995 stouply na 8.-11. místo. Vzestup pak plynule pokračoval, takže v roce 1996 byly na 6.-7. místě, ale v roce 1997 opět klesly na 13.-15. místo a v roce 1998 ještě hlouběji, na místo 18.- 19. V roce 1999 jsme zaznamenali výrazný skok směrem vzhůru. Celní podvody se objevily na 6. místě, tedy na přibližně stejné úrovni jako v roce 1993 a 1996. V roce 2000 jsme opět zaznamenali silný pokles až na 20. místo. Pokles se v roce 2001 potvrdil umístěním na konci druhé desítky.

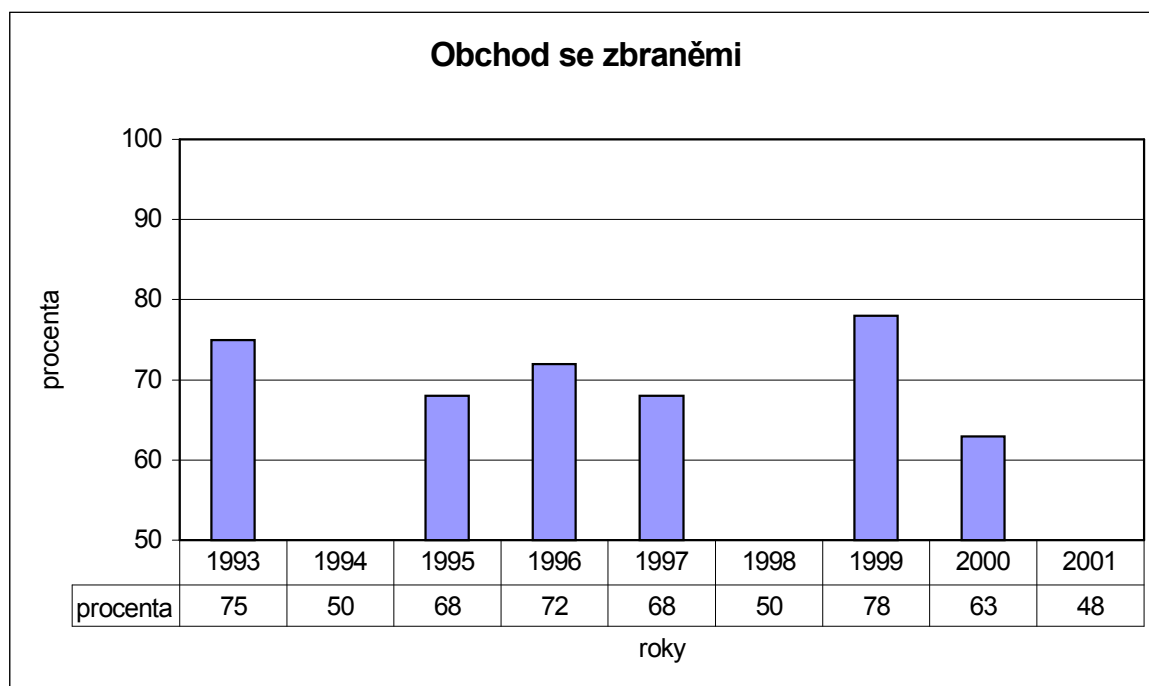
Graf č. 17

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou.

Mezinárodní obchod se zbraněmi a výbušninami byl v roce 1994 zaznamenán na 12.-14. místě. Pak se pohyboval na konci druhé desítky. V roce 1998 došlo k určitému vzestupu - na 11.-12. místo. V roce 1999 nastal opět pokles na konec druhé desítky aktivit, v roce 2000 dokonce až na 22. místo. I v roce 2002 byla tato aktivita na 20. místě.

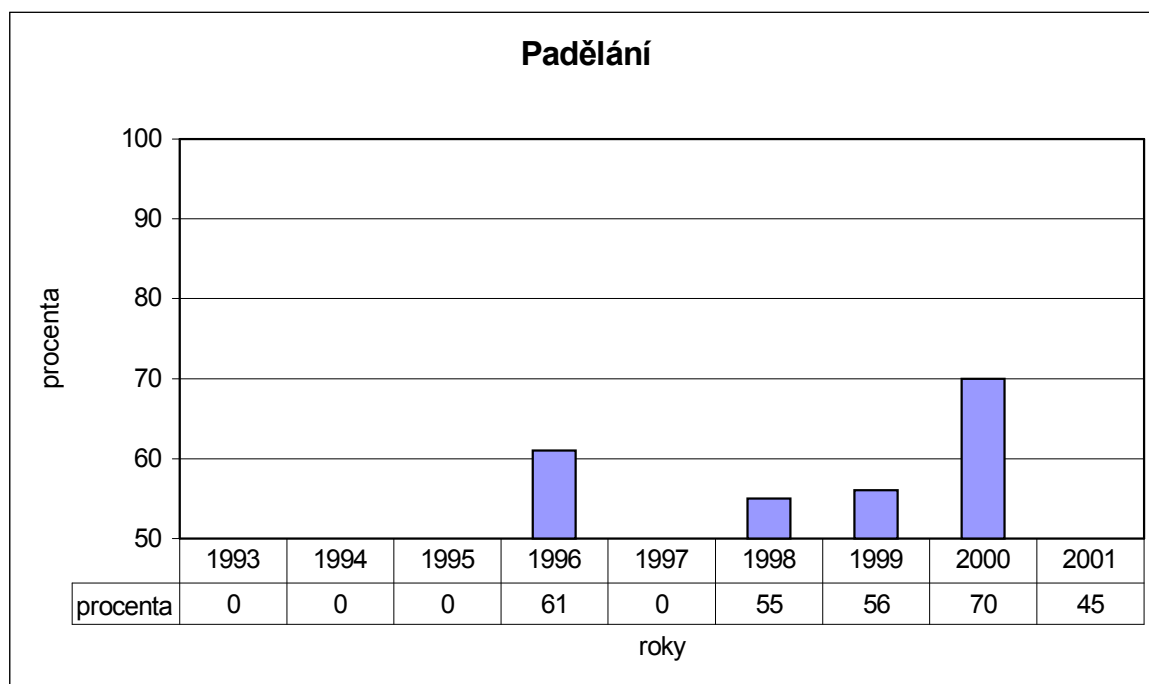
Graf č. 18

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou.

Mezi nejrozšířenějšími činnostmi se občas objevuje **padělání dokumentů, šeků, peněz, mincí**. V roce 1996 byla tato aktivita na 14.-15. místě, v roce 1998 na 13.-17. a v roce 1999 a 2000 shodně na 15.-17. V roce 2001 byla na 15.místě. V letech 1993 - 1995 a v roce 1997 se mezi rozvinutými aktivitami neobjevovala.

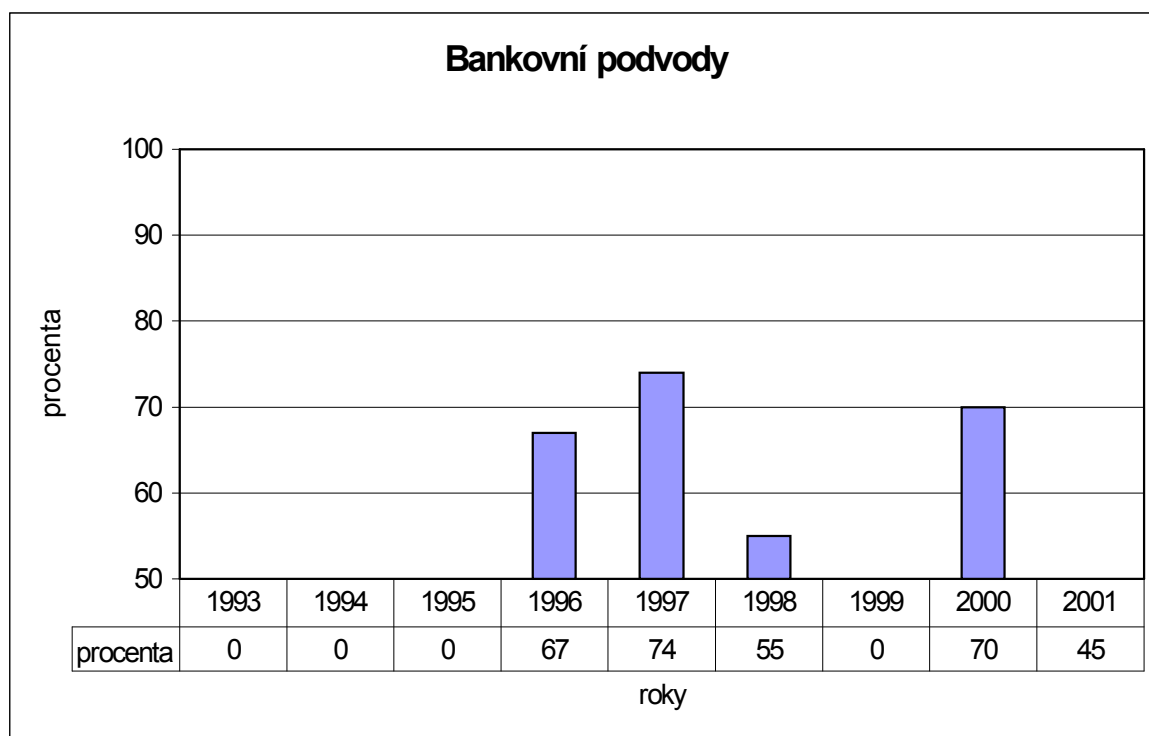
Graf č. 19

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou. Údaje pod úrovní 50 % nejsou v grafu registrovány.

Obdobné výkyvy mají **bankovní podvody**. Ty se mezi významnějšími aktivitami objevily poprvé v roce 1996 na konci první desítky. V roce 1997 byly na 6.-9. místě, v roce 1998 na 13.-17. V roce 1999 se mezi nejrozšířenějšími neobjevily, v roce 2000 se opět vynořily na 15.-17. místě, v roce 2001 se pohybovaly kolem 20.místa.

Graf č. 20

Pozn.: V grafu jsou uvedeny expertní odhady míry výskytu příslušných aktivit na území ČR. Sloupce vyjadřují procenta expertů, kteří uvedli příslušnou aktivitu v daných letech jako rozšířenou. Údaje pod úrovní 50 % nejsou v grafech registrovány.

V roce 1999 se objevilo vůbec poprvé až na konci první dvacítky **vylákání peněz se slibem jejich velkého zhodnocení**. V roce 2000-2001 se jeho výskyt ve stejné pozici potvrdil.

Podobně se v roce 2000 umístily i **bankovní loupeže**, které zatím mezi rozšířenými aktivitami nefigurovaly.

Hazardní hry se objevily již v roce 1993 na konci první desítky aktivit. V dalších letech se mezi 20 nejrozšířenějšími nevyskytovaly.

Kromě zjišťování pořadí aktivit organizovaného zločinu jako celku jsme v letech 1993-2001 zjišťovali čas od času i to, jakými aktivitami se na území České republiky zabývají **jednotlivé národnostní skupiny**. Soustavně jsme tuto oblast začali zaznamenávat od roku 1999. V souhrnných tabulkách si u silněji zastoupených skupin můžeme uvést výsledky z roku 2001 a porovnat je se dvěma lety předcházejícími. U skupin zastoupených sporadicky uvedeme aktivity pouze za rok 2001.

Tabulka č. 7

Nejfrekventovanější aktivity ukrajinských skupin v letech 1999-2001

1999	2000	2001
Vydírání (23)	Násilná kriminalita (24)	Vydírání (21)
Násilná kriminalita (15)	Vydírání (20)	Drogy (14)
Loupeže (10)	Loupeže (13)	Prostituce (13)
Krádeže aut (8)	Drogy (13)	Násilná kriminalita (12)
Zbraně a radioaktiv.mater. (5)	Prostituce (10)	Zbraně a radioaktiv.mat. (10)
Finanční kriminalita (5)	Krádeže aut (7)	Loupeže (8)
Prostituce (4)	Nelegální migrace (7)	Vymáhání dluhů (8)
Drogy (4)	Zbraně a radioaktiv.mat. (5)	Krádeže aut (6)
-	Praní peněz (3)	Nelegální migrace (5)
-	Bankovní podvody (2)	-
-	Vymáhání dluhů (2)	-

Poznámka: V závorce je počet expertů, kteří činnost uvedli na 1.-8. místě (z celkového počtu 27 v roce 1999 a 2000 a 31 v roce 2001).

Tabulka č. 8

Nejfrekventovanější aktivity ruských skupin v letech 1999-2001

1999	2000	2001
Vydírání (21)	Násilná kriminalita (17)	Násilná kriminalita (13)
Násilná kriminalita (12)	Vydírání (16)	Vydírání (12)
Ekonomická kriminal. (9)	Drogy (9)	Drogy (11)
Prostituce (8)	Loupeže (8)	Prostituce (11)
Zbraně a radioaktiv.mat. (7)	Prostituce (7)	Praní peněz (9)
Krádeže aut (6)	Zbraně a radioaktiv..mat.(4)	Zbraně a radioaktiv.mat. (8)
Praní peněz (5)	Nelegální migrace (4)	Vymáhání dluhů (7)
Drogy(4)	Krádeže aut (2)	Krádeže aut (7)
Těžké kovy a ropa (4)	Praní peněz (2)	Loupeže (6)
-	Bankovní podvody (2)	Bankovní loupeže (3)
-	Vymáhání dluhů (1)	Padělání peněz (2)

Poznámka: V závorce je počet expertů, kteří činnost uvedli na 1.-8. místě (z celkového počtu 27 v roce 1999 a 2000 a 31 v roce 2001)

Tabulka č. 9

Nejfrekventovanější aktivity vietnamských skupin v letech 1999-2001

1999	2000	2001
Padělání (5)	Nelegální migrace (5)	Celní podvody(14)
Podvodné podnikání (5)	Prostituce (4)	Padělání (10)
Ochranná známka (4)	Padělání zboží a CD (4)	Nelegální migrace (8)
Pašování (4)	Drogy (3)	Daňové podvody(8)
Pirátské nosiče (4)	Celní podvody (3)	Drogy (6)
Drogy (3)	Násilná kriminalita (2)	Obchod s lidmi (2)
Praní peněz (2)	Daňové podvody (5)	Pašování (2)
Násilná kriminalita (2)	Pašování (1)	Prostituce (2)
-	Vydírání (1)	Vydírání (2)
-	Překupnictví (1)	Praní peněz (2)
-	Vymáhání dluhů (1)	Násilná kriminalita (1)

Poznámka: V závorce je počet expertů, kteří činnost uvedli na 1.-8. místě (z celkového počtu 27 v roce 1999 a 2000 a 31 v roce 2001)

Tabulka č. 10

Nejfrekventovanější aktivity čínských skupin v letech 1999-2001

1999	2000	2001
Praní peněz (6)	Nelegální migrace (4)	Nelegální migrace (8)
Nelegální migrace (3)	Praní peněz (4)	Praní peněz (5)
Drogy (3)	Prostituce (4)	Celní podvody (5)
Daně (3)	Násilná kriminalita (4)	Drogy (5)
Ochod s lidmi (3)	Drogy (2)	Padělání dokumentů (4)
-	-	Obchod s lidmi (3)

Poznámka: V závorce je počet expertů, kteří činnost uvedli na 1.-8. místě (z celkového počtu 27 v roce 1999 a 2000 a 31 v roce 2001)

Tabulka č.11

Nejfrekventovanější aktivity albánských skupin v letech 2000 a 2001

2000	2001
Drogy (5)	Drogy (12)
Prostituce (3)	Obchod se zbraněmi (7)
Obchod se zbraněmi (2)	Prostituce (3)
Krádeže aut (1)	Krádeže aut (2)
Násilná kriminalita (1)	-

Poznámka: V závorce je počet expertů, kteří činnost uvedli na 1.-8. místě (z celkového počtu 27 v roce 2000 a 31 v roce 2001)

Tabulka č. 12

Nejfrekventovanější aktivity Kosovských Albánců v letech 2000 a 2001

2000	2001
Drogy (6)	Drogy (5)
Zbraně (2)	Praní peněz (3)
Praní peněz (2)	Prostituce (1)
Násilná kriminalita (1)	-

Poznámka: V závorce je počet expertů, kteří činnost uvedli na 1.-8. místě (z celkového počtu 27 v roce 2000 a 31 v roce 2001)

Tabulka č. 13

Nejčastější aktivity arabských skupin v letech 2000 – 2001

2000	2001
Drogy (3)	Drogy (3)
Nelegální migrace (2)	Nelegální migrace (2)
Korupce (2)	Pašování zbraní (1)
Praní peněz (1)	Fiktivní firmy (1)

Poznámka: V závorce je počet expertů, kteří činnost uvedli na 1.-8. místě (z celkového počtu 27 v roce 2000 a 31 v roce 2001)

Tabulka č. 14

Nejfrekventovanější aktivity skupin z Jugoslávie v letech 2000-2001

2000	2001
Drogy (14)	Drogy (5)
Prostituce (7)	Prostituce (4)
Násilná kriminalita (5)	Praní peněz (2)
Zbraně (4)	Násilná kriminalita (2)
Vydírání (3)	Vydírání (1)
Fiktivní firmy (2)	-
Krádeže aut (2)	

Poznámka: V závorce je počet expertů, kteří činnost uvedli na 1.-8. místě (z celkového počtu 27 v roce 2000 a 31 v roce 2001)

Tabulka č. 15

Nejfrekventovanější aktivity bulharských skupin v roce 2000-2001

2000	2001
Prostituce (6)	Prostituce (3)
Krádeže aut (3)	Krádeže aut (2)
Násilná kriminalita (2)	Padělání (1)
Drogy (1)	

Poznámka: V závorce je počet expertů, kteří činnost uvedli na 1.-8. místě (z celkového počtu 27 v roce 2000 a 31 v roce 2001)

U nepříliš zastoupených skupin se v roce 2001 vyskytovaly méně četné aktivity. Např. u **Moldavanů** : vydírání (2), násilná kriminalita (2), bankovní loupeže (2), vymáhání dluhů (2), krádeže aut (1), u **Bělorusů** : vymáhání dluhů (2), násilná kriminalita (2), vydírání (1), loupeže (1), praní peněz (1), drogy(1), u **Afghánců**: nelegální migrace (2), vydírání, obchod se zbraněmi, prostituce, praní peněz (1), u **Arménů**: obchod se zbraněmi, vraždy a vydírání (1), u **Rumunů**: loupeže (1), u **Tunisanů** : drogy, padělání dokladů,migrace (1), u **Alžíránů** : drogy, zakládání fiktivních firem, praní peněz (1), u **Němců**: financování prostituce (2), u **Makedonců**: drogy, prostituce, obchod se zbraněmi, nelegální migrace (1), u **Turků** : drogy, hospodářská kriminalita (1), u **Poláků** se v roce 2001 objevil organizovaný obchod s alkoholem.

Závěr

V části věnované vývoji organizovaného zločinu na území České republiky jsme uvedli údaje o skupinách a jejich činnostech. Statistická data máme zatím k dispozici pouze v omezeném množství. Týkají se počtu stíhaných, obžalovaných a odsouzených. Většina údajů pochází z expertních odhadů. Díky opakovaným šetřením zde můžeme využít i tendence, které zaznamenáváme od roku 1993. Expertízy nejsou jediným zdrojem dat, které využíváme. Od roku 1998 existují již konkrétní případy účasti na zločinném spolčení. Existují tedy konkrétní údaje, které lze analyzovat, porovnat s modely, které byly dosud hypotetické a byly založeny na expertním odhadech. Konkrétní případy se rovněž stávají součástí statistiky. Musíme si však být vědomi, že tato data zachycují pouze registrovanou organizovanou kriminalitu a nemohou tedy popsat reálnou situaci v plném rozsahu.

Výskyt hospodářské trestné činnosti v roce 2001

Ing. Drahuše Kadeřábková

1. Současný stav výskytu a jeho odlišnosti od minulého vývoje

Úvodem je třeba zmínit, že tato stať, jako již pravidelná součást každoročně zpracovávaného sborníku o aktuálním výskytu vybraných druhů kriminality, se i tentokrát snaží zachytit a upozornit na výraznější kvantitativní, strukturální ev. územní aktuální změny v kontextu s dlouhodobějším výskytem hospodářských kriminálních aktivit. Bazálními zdroji informací jsou stejně jako v minulých letech oba statisticko-evidenční soubory dat se svými známými obsahovými odlišnostmi, které však stále nevyvolávají ani u zpracovatelů (příslušné organizační útvary MV a MSp), ani u uživatelů (především orgány zákonodárné i výkonné moci) potřebu alespoň zahájit společné hledání cest k jejich větší kompatibilitě.

Poznámka: Pro základní orientaci čtenáře, který se s tímto tématem setkává poprvé a zatím neví nic o rozdílu v obsahovém vymezení těchto souborů sledované hospodářské trestné činnosti jen následující sdělení. Ministerstvo spravedlnosti obsahově vymezuje hospodářskou kriminalitu tak, jak je určena systematikou zvláštní části trestního zákona, tedy hlavou druhou. Proto jsou zde statisticky evidovány výhradně údaje (např. počty stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob, výše uložených trestů stejně jako další v této části trestního řízení sledované informace) týkající se zde kodifikovaných trestných činů. Ministerstvo vnitra, respektive policejní prezidium, rozšiřuje proti trestnímu zákonu skupinu trestných činů hospodářských o některé trestné činy majetkové. Jde např. o část kriminálních aktivit naplňujících znaky podvodu, zpronevěry, ale i krádeže dále o poškozování věřitele nebo o porušování povinnosti při správě cizího majetku apod. V tomto pojetí hospodářské kriminality jsou policií statisticky evidovány např. počty zjištěných i objasněných skutků, počty stíhaných osob, výše zjištěné finanční škody atp.

Při práci s těmito daty a při jejich případné komparaci je nezbytné uvedené rozdíly nejen znát, ale ve prospěch věci samé i respektovat, stejně jako je nezbytné si uvědomit a respektovat časový nárok trestního řízení jednotlivých případů kdy pro jejich zahájení i ukončení (zjištění, objasnění, stíhání, soudní rozhodnutí) nemusí být limitem stejný kalendářní rok. Tyto skutečnosti znamenají, že každý ze souborů má jak svoji samostatnou míru vypovídací schopnosti, která nepochybně splňuje konkrétní rezortní potřeby, tak má i určitou schopnost komparační. Vzhledem k tomu, že následující popis výskytu hospodářských kriminálních aktivit v roce 2001 i retrospektivní popis trendů tohoto výskytu vychází z dat evidovaných právě těmito soubory je proto třeba ho i „číst“ s vědomím u jednotlivých souborů popsaných charakteristik.

Podíváme-li se prostřednictvím policií zjištěných skutků na kvantitativní výskyt celkové kriminality v letech 1990 až 1999 vidíme, že kromě roku 1994 tady v meziročním srovnání šlo vždy buď o početní zvýšení nebo v lepším případě o stagnaci. V následujících dvou letech, kterými jsou rok 2000 a rok 2001 však ve statistické evidenci dochází k poklesu počtu zjištěných skutků u výskytu celkové kriminality. Již v roce 2000 je zaznamenán vcelku postřehnutelný pokles, když je evidováno jen 91,8 % zjištěných skutků z počtu evidovaného v roce 1999 a v roce 2001 tento trend pokračuje výskytem dosahujícím úrovně předchozího z 91,6 %.

Je to v každém případě neočekávaně prudký pokles, který od roku 1999 do roku 2001 představuje v absolutním vyjádření evidovaný výskyt celkové kriminality nižší o 68049 skutků. **Významnější „skoky“ v časových řadách a není podstatné jestli nahoru nebo dolů, nebývají zpravidla obrazem proměněné reality, ale spíše odrážejí změnu v používané metodice sledovaného jevu nebo dokonce zpracovatelskou nepřesnost.** Tato komentovaná časová výseč statistické evidence je totožná s druhou polovinou volebního mandátu vlády, takže se nabízí i možná souvislost mezi řádovým poklesem evidované kriminality a blížící se konfrontací záměrů deklarovaných vládním programovým prohlášením s mírou jejich naplnění. V zájmu objektivitě však nelze celý problém zjednodušit jen na účelový statisticko-evidenční zásah a nepřiznat kvantitativnímu stavu kriminality vykazovanému v posledních dvou letech i jistou míru příznivého dopadu ochranných opatření státu, která pro omezování bezpečnostních rizik byla postupně uváděna do života. Konkrétně jde např. o zahájení potřebné specializace činitelů trestního řízení, dále zavádění nových nástrojů trestního práva či zdokonalování celkového právního rámce, ale jistě byly pro možné snížení výskytu kriminálních aktivit realizovány i další preventivní kroky.

Podíváme-li se zpětně jak v rámci celkové kriminality vypadal trend výskytu kriminálních aktivit hospodářského charakteru, je zřejmé, že zde jde prakticky o vývoj totožný. Počet zjištěných a policií statisticky evidovaných skutků hospodářské trestné činnosti od roku 1990 do roku 1999 byl v každém běžném roce vyšší než v roce předešlém, ale každý z těchto výskytů měl současně i vyšší podíl na celkové kriminalitě. Růst výskytu této kriminality tedy předstihoval růst výskytu trestné činnosti celkem. Také poslední dva roky se u tohoto druhu trestné činnosti v evidovaném výskytu neliší od výskytu celkové kriminality a jak rok 2000 tak rok 2001 jsou v počtu zjištěných skutků příznivější než bylo obvyklé v letech devadesátých minulého století.

Ve srovnání s rokem 1999 dochází u hospodářské kriminality v roce 2000 k ještě výraznějšímu evidenčnímu snížení než u celkové trestné činnosti, a to dokonce na 87,7 %, ale v roce 2001 už meziroční pokles není tak výrazný a dosahuje jen úrovně 93,7 %. V tomto roce představuje početní výskyt v absolutním vyjádření snížení o 7 645 zjištěných skutků proti výskytu v roce 1999. Grafická výpověď o popsaném vývoji obou sledovaných veličin je jistě zřetelnější než výpověď verbální, proto následující graf.

Graf 1

Evidované skutky celkové a hospodářské kriminality

Jak již bylo řečeno, minulý kvantitativní výskyt hospodářských kriminálních aktivit rostl rychleji než kvantitativní výskyt všech druhů kriminality dohromady. Zatím nejvyššího podílu z celkového výskytu dosáhla hospodářská trestná činnost v roce 1999, kdy její počet zjištěných skutků činil 10,1 %. V následujících letech však dochází ke změně a nejen v tom, že početně klesá evidovaný výskyt hospodářské trestné činnosti, ale tento pokles je rychlejší než u evidovaného výskytu celkové kriminality. Po oba roky je podíl na celku znovu pod jednou desetinou, a to tak, že v roce 2000 dosahuje počet evidovaných skutků hospodářské kriminality 9,61 % z počtu celkem zjištěných trestných skutků a v následujícím roce 2001 je pak výše tohoto podílu 9,83 %. Dlouhodobější vývoj této relativní hodnoty opět lépe ilustruje následující tabulka.

Tabulka 1

Podíl výskytu hospodářské kriminality na výskytu kriminality celkem

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
podíl v%	4,63	4,95	6,77	6,48	7,47	8,46	10,06	9,61	9,83

Uvedené poměry evidovaného výskytu v posledních třech letech vyjádřené absolutními čísly jsou následující:

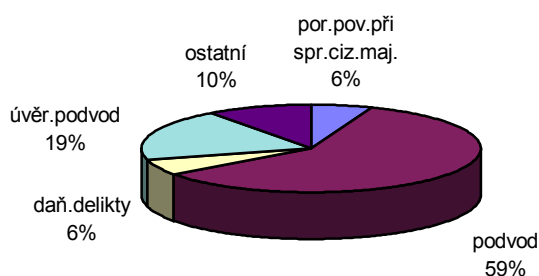
	<u>1999</u>	<u>2000</u>	<u>2001</u>
zjištěné skutky kriminality celkem	426 626	391 469	358 577
zjištěné skutky kriminality hospodářské	42 907	37 632	35 262

K hospodářské trestné činnosti a jejím důsledkům prakticky neodmyslitelně patří vysoké finanční škody. Tady však nelze hledat korelativní vazby mezi výší těchto škod a četností výskytu, ale zjištěné finanční důsledky jsou spíše výrazem strukturálního obrazu tohoto výskytu ve sledovaném časovém úseku. Ilustrativním příkladem může být např. evidenční porovnání výskytu těchto kriminálních aktivit mezi lety 2000 s cca 12 % početním poklesem skutků proti roku 1999, ale skoro dvojnásobně vyšším objemem zjištěných škod (rok 2000 cca 50,2 miliard Kč a rok 1999 cca 21,1 miliard Kč).

Také údaje statisticky evidované v roce 2001 v porovnání s výskytem evidovaným za rok předchozí nevyvracejí vývojovou autonomnost obou sledovaných veličin. Zjištěné případy v tomto roce dosahují 93,7 % úrovně roku 2000 a u škod za rok 2001 zjištěných ve výši cca 44,1 miliard Kč pak jde o snížení úrovně předchozího roku na 87,8 %. Přesto v roce 2001 zůstává podíl připadající na hospodářské kriminální aktivity výrazně většinový a tentokrát dosahující výše 79,2 %. Účast škod způsobených jednotlivými trestnými činy na zjištěných škodách způsobených hospodářskou kriminalitou je patrná z následujícího grafu:

Graf 2

Evidované škody u vybraných trestných činů

Sledovaný rok 2001 vrací vedoucí pozici ve výši zjištěných finančních škod kriminálním aktivitám s trestněprávní kvalifikací podvod, kterou v minulém časovém sledu tyto aktivity držely nepřetržitě až do roku 2000, kdy ji poprvé a zatím naposled převzaly kriminální aktivity s jinou trestněprávní kvalifikací, a sice kriminální aktivity naplňující znaky trestného činu porušování povinnosti při správě cizího majetku se zjištěnou škodou 33,8 miliard Kč při 654 zjištěných skutcích.

Podvod se v roce 2001 vyskytl ve statistické evidenci zjištěné hospodářské trestné činnosti 11 742 skutky a s finanční škodou ve výši cca 24,4 miliard Kč. Co do výše škody je podvod následován úvěrovým podvodem se 7,9 zjištěnými miliardami Kč (při 2181 skutku), daňovou trestnou činností s 2,4 miliardami Kč (při 4 320 skutcích) a kriminálními aktivitami trestněprávně kvalifikovanými jako porušování povinnosti při správě cizího majetku s totožnými 2,4 miliardami Kč (při 858 skutcích). Další škody v miliardovém řádu dosáhly ještě kriminální aktivity s trestněprávní kvalifikací poškozování věřitele ve výši 2,2 miliardy Kč (při 316 skutcích), zpronevěra ve výši 1,9 miliardy Kč (při 5 899 skutcích) a zneužívání informací v obchodním styku ve výši 1,6 miliardy Kč (při 55 skutcích).

Jak se v posledních dvou letech na početním výskytu hospodářské trestné činnosti a jí způsobených finančních škodách podílely jednotlivé územní celky je zřejmé z následujícího tabulkového přehledu.

Tabulka 2

Porovnání výskytu hospodářské kriminality v jednotlivých územněsprávních celcích v letech 2000 a 2001

Kraj	Škody v miliardách Kč		Počet skutků	
	2000	2001	2000	2001
hl.město Praha	37,11	30,20	4 726	6 117
Jihomoravský	3,04	2,22	5 085	5 786
Severomoravský	3,04	6,72	5 719	4 930
Severočeský	2,55	1,36	4 600	3 836
Středočeský	1,62	0,42	4 434	3 320
Východočeský	1,12	0,93	3 843	3 389
Jihočeský	0,96	0,32	2 327	1 642
Západočeský	0,75	1,06	2 199	1 939

Také toto územně členěné porovnání dvou let potvrzuje, že kvantitativní výskyt kriminálních aktivit hospodářského charakteru není v přímé vazbě na výši jím způsobených finančních škod. Je to evidentní např. u Prahy, kde v roce 2001 došlo k poměrně vysokému růstu evidovaných skutků této trestné činnosti v porovnání s rokem 2000, a to o 1 391, ale finančních škody zjištěné v roce 2001 jsou proti zjištěním předchozího roku nižší o 6,91 miliardy Kč. V obráceném poměru jsou pak výsledky evidované v kraji Severomoravském, kde při poklesu počtu případů zjištěných v roce 2001 proti roku 2000 o 789 dochází k finanční škodě vyšší o 3,68 miliard Kč.

V souvislosti s hospodářskou trestnou činností bývá každoročně policií evidováno více jak 20 tisíc stíhaných osob. Pro ilustraci reality je možné uvést např. údaje evidované v posledních dvou letech, kdy v roce 2000 se jednalo o 23 295 stíhaných osob v roce 2001 pak o 22 543 policií stíhaných osob. V těchto počtech stíhaných pachatelů jsou sice většinou skupinou pachatelé kriminálních aktivit s trestněprávní kvalifikací podvod a zpronevěra, i když se jedná pouze o pachatele aktivit, které jsou (z počtu stíhaných osob za tyto konkrétní kriminální aktivity) metodicky řazeny k hospodářským. Obecná zkušenost potvrzuje, že hospodářské kriminální aktivity bývají převážně doménou prvopachatelů, což lze také sledovat jak v roce 2000 kdy se na celkovém počtu stíhaných osob podíleli ze 76,9 %, tak v roce 2001 s podílem 73,9 %. Z této skutečnosti tedy souběžně vyplývá i to, že účast recidivujících pachatelů na hospodářské trestné činnosti obvykle osciluje kolem jedné čtvrtiny celkového počtu stíhaných osob (23,1 % v roce 2000 a 26,1 % v roce 2001). Dá se předpokládat i to, že ve skupině osob opakovaně stíhaných za porušení zákona převažují právě ti, jejichž kriminální aktivity byly trestněprávně kvalifikovány jako podvod nebo zpronevěra.

Z pohledu justiční statistiky je srovnání dat o pachatelích již u jednotlivých druhů trestné činnosti bohatší, protože zde jsou evidovány jak osoby stíhané, tak osoby obžalované a také osoby odsouzené. Vzhledem k uvedené ambivalenci některých dat ve statisticko-

evidenčních souborech nezůstává bez zajímavosti porovnání početních stavů státem stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob celkové, hospodářské a majetkové kriminality. Jak toto srovnání vypadalo např. v roce 2001 je zřejmé z následující tabulky.

Tabulka 3

Počty stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob v roce 2001

	stíhané osoby	obžalované osoby	Odsouzené osoby
Hospodářská kriminalita	4 383	3 267	1 631
Majetková kriminalita	57 875	46 644	28 651
Celková kriminalita	110 808	86 074	63 211

Dá se říci, že od poloviny devadesátých let minulého století se stavy v jednotlivých letech od sebe většinou početně liší je málo, a proto jsou také velmi podobné poměrné výsledky stavu jednotlivých skupin osob i obou druhů trestné činnosti k celkové kriminalitě. Počet osob stíhaných za trestnou činnost bývá ročně cca 110 tisíc, z nich více jak polovina bývá stíhána v souvislosti s delikty majetkovými a necelá 4 % v souvislosti s delikty hospodářskými.

Ne ze všech osob stíhaných se stávají osoby obžalované, takže celkový počet osob obžalovaných se každoročně pohybuje kolem 85 tisíc (např. v roce 2000 to bylo 86 074 a v roce 2001 pak 84 855); z tohoto počtu bývá, stejně jako u osob stíhaných, více jak polovina obžalována v souvislosti s některým trestným činem majetkovým (54,2 % v roce 2000 a 56,8 % v roce 2001) a také osoby obžalované za hospodářský delikt zde mají totéž, tedy 4 % zastoupení (v roce 2000 bylo obžalováno 3 267 osob a v roce 2001 se jednalo o 2568 osob).

K dalšímu početnímu poklesu přirozeně dochází v poslední skupině, ve skupině osob za spáchání trestné činnosti odsouzených. Zde se celkový počet pohybuje kolem 60 tisíc (v roce 2000 bylo odsouzeno 63 211 pachatelů a v roce 2001 o něco méně 60 182). V evidovaných souborech odsouzených osob bývá počet pachatelů majetkové trestné činnosti menší než poloviční (45,3 % v roce 2000 a 47,3 % v roce 2001) a také pachatelé hospodářských kriminálních aktivit jsou zde méně četnou podskupinou než je tomu v předchozích dvou skupinách (2,6 % v roce 2000 a 2,3 % v roce 2001).

Mezi 1 408 osobami odsouzenými např. v roce 2001 za spáchanou hospodářskou trestnou činnost bylo pouhých 51 recidivistů. Stejně jako v předešlých letech jsou zde i tentokrát nejpočetněji zastoupeni pachatelé ve věkové skupině 30-39 let (448 osob). K nepodmíněnému trestu bylo odsouzeno celkem 123 pachatelů, z nichž u 37 osob se jednalo o trest v hranici do 15 let a nejčastěji (u 64 osob) se v tomto roce uložený nepodmíněný trest pohyboval v hranici do 5 let. Také pachatelé hospodářské trestné činnosti se setkávají s uložením výkonu obecně prospěšných prací, např. tentokrát jich bylo celkem 72.

Ve skupině pachatelů odsouzených v roce 2001 za hospodářskou trestnou činnost bylo také 615 osob (z toho 10 opakovaně), které se dopustily daňové delikvence (§§ 147 a 148 tr.zák.) , ale pouze 55 z nich odešlo ze soudní síně s nepodmíněným trestem. Délky uložených trestů byly různé: u 36 osob se jednalo o hranici trestní sazby do 5 let, u dalších 17 osob o hranici do 15 let a zbývajícím 2 pachatelům byl vyměřen nepodmíněný trest v hranici sazby do 1 roku. Čtyřem pachatelům za neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (§ 147 tr.zák.) a třem

pachatelům za krácení daně poplatku a podobné povinné platby (§ 148 tr.zák.) byl uložen výkon obecně prospěšných prací.

Početně významnější skupinou odsouzených osob v roce 2001 byli ještě 363 pachatelé porušující práva k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu (§ 150 tr.zák), z nichž 13 bylo pro trestnou činnost souzeno opakovaně. Nepodmíněný trest byl uložen osmi z nich a v žádném z těchto případů nebyla hranice trestu vyšší než do 1 roku. Osmnácti pachatelům byl za tuto trestnou činnost uložen výkon obecně prospěšných prací. Pachatelé dalších hospodářských trestných činů již zde byli souzeni v počtech výrazně nižších, např. za neoprávněné podnikání (§ 118 tr.zák.) to bylo 40 osob (2 opakovaně) a pouze jednomu byl uložen nepodmíněný trest. Za zkreslování údajů o stavu hospodaření a majetku (§ 125 tr.zák.) byly odsouzeny 32 osoby (jedna opakovaně) a nepodmíněný trest byl opět uložen pouze jednomu pachateli.

Jak ve sledovaném roce 2001 vypadaly stíhání a postih hospodářských kriminálních aktivit v jednotlivých územních celcích ilustruje následující tabulkový přehled.

Tabulka 4

Stíhané, obžalované a odsouzené osoby v roce 2001 podle krajů

Kraj	Stíhané osoby	Obžalované osoby	Odsouzené osoby	% ods.ze stfh.
Praha	414	308	141	34,1
Středočeský	277	150	109	39,3
Jihočeský	230	131	83	36,1
Západočeský	288	227	124	43,1
Severočeský	510	374	235	46,1
Východočeský	445	281	161	36,2
Jihomoravský	898	613	304	33,9
Severomoravský	630	469	251	39,8

V souhrnu těchto komentovaných informací k výskytu hospodářské trestné činnosti lze, kromě jiného, najít i potvrzení obecně známého názoru, že u většiny hospodářských případů je v průběhu procesu trestního řízení jedním z průběžných kamenů jeho činitelů zdolat důkazní složitost s takovou průkazností, aby pachatel (nebo pachatelé) mohl být nejen obžalován, ale posléze i odsouzen. Nalézání průkazných argumentů, že při realizaci jednotlivých konkrétních obchodních, finančních a dalších v hospodářském životě běžných operací byla překročena hranice oddělující jednání ještě legální od jednání již trestného je u nás, stejně jako jinde, problémem jehož řešení je zpravidla časově náročné a vyžaduje potřebnou míru teoretických znalostí i praktických zkušeností (nejen z oborů práva).

2. Některé konkrétní případy hospodářské trestné činnosti, kterými se zabývaly orgány činné v trestním řízení

V souboru soudních spisů k pravomocně ukončeným případům hospodářské trestné činnosti, jejichž analýza je součástí výzkumného řešení tohoto druhu kriminality, početně výrazně převažovaly kriminální aktivity naplňující znaky skutkové podstaty trestného činu podvod. Skutečnost, že tomu bude právě tak se ovšem dala i poměrně snadno předvídat i proto, že u těchto kriminálních aktivit jde každoročně o vysoký počet zjištěných případů spáchaných navíc nepříliš komplikovanými schémata, kde zadokumentování nezákonného jednání nebývá časově náročné.

Případy trestné činnosti právně kvalifikované jako **podvod** (§ 250 tr.zák.), kterými se tento kriminologický výzkum analyticky zabýval byly pravomocně ukončeny v období let 1994 až 2001. Použitá schémata i zde, jak již bylo zmíněno, lze charakterizovat jako celkem jednoduše strukturovaná, spoléhající na důvěřivost nebo nepozornost či nedůslednost napadených subjektů. Jedním ze způsobů, kterým byla tato pravomocně odsouzená trestná činnost páchána např. bylo prosté vylákání půjček od fyzických osob pod záminkou snahy realizovat podnikatelský záměr, který působil věrohodně i na budoucího věřitele.

Dalším a v analyzované skupině případů čteněji použitým schématem bylo zneužití legálně získaného živnostenského oprávnění k objednání a převzetí zboží, které pak dodavateli nebylo zapláceno. Pachatel zpravidla za cenu nižší než je obvyklá nákupní cena toto zboží prodal a získané finanční prostředky použil pro vlastní potřebu. V některých případech bylo toto schéma drobně modifikováno tím, že pachatel objednávky a nákupy provedl prostřednictvím dalších fyzických osob. Napadenými objekty byly obvykle různé obchodní společnosti (akciové, s ručením omezeným apod.).

Jiné zdokumentované způsoby páchaní podvodu byly založeny na použití jedné nebo několika padělaných či pozměněných veřejných listin (občanský průkaz, výpis z obchodního rejstříku, výpisů z účtů, celní deklarace, výběrní lístek apod.), takže trestněprávní kvalifikace odpovídala souběhu s tímto trestným činem (§ 176 tr.zák.). Schéma bylo postaveno na tom, že pachatel vystupoval jako obchodní zástupce konkrétní společnosti a prokazoval se jejími padělanými nebo pozměněnými identifikačními listinami, či jako osoba s přijatou a padělaným nebo pozměněným dokladům odpovídající totožností a jménem těchto fiktivních subjektů prováděl obchodní operace různého druhu jako např. nákup zboží, zakládání bankovních účtů k nimž okamžitě žádal vydání příslušejících platebních nástrojů (např. šekovou knížku) a ty pak zneužíval k neoprávněnému získání finančních prostředků nebo nárokoval odpočet DPH, či opakovaně prováděl výběr hotovosti v bance s nepravými podpisy oprávněných osob a falešným razítkem společnosti na výběrním lístku apod.

Ve výše zmíněných případech byly zatím všechny touto trestnou činností postižené objekty napadeny zvenku. Skupina analyzovaných spisů obsahovala také dva pravomocně odsouzené případy, kdy zaměstnanecká organizace byla podvodem napadena zevnitř - vlastním zaměstnancem. Jako podvod bylo trestněprávně kvalifikováno jednání zaměstnanců dvou různých obchodních společností (s.s r.o. a bytového družstva). Jeden pachatel jménem své společnosti uzavřel tři leasingové smlouvy na pronájem osobních automobilů, které po převzetí okamžitě prodal. Druhý pachatel vpisoval do hromadných příkazů k úhradě povinných plateb bytového družstva částky převáděné na svůj soukromý účet.

U všech těchto pravomocně uzavřených případů podvodu byla zjištěná škoda vyšší než 2 miliony Kč, v případě falešných podpisů a falešného razítka na šeku činila škoda způsobená napadené bance dokonce 60 milionů Kč. Někteří z pachatelů byli již dříve trestáni a u některých pachatelů se diametrálně liší jejich profesní zaměření od předmětu činnosti pro jejíž výkon získali živnostenské oprávnění.

Analyzované spisy vypovídaly nejen o schématu trestného jednání a jeho důsledcích, ale také o souvislostech za kterých a ve kterých byl jednotlivý trestný čin podvodu spáchán. Ze shrnutí těchto poznatků je možné odvodit např. i to, že v omezování výskytu kriminálních aktivit, a tedy i kriminálních aktivit s trestněprávní kvalifikací podvod, může jistou část primární prevenční role nepochybně sehrát jednoduchá, formulačně přesná a mnohočetný výklad nepodporující obchodně právní úprava. Dále je u většiny případů možné vysledovat nedostatečnou míru profesní předvídavosti a důslednosti jak u zaměstnanců státní správy (např.: vydání živnostenských listů na obchodní předmět činnosti osobám dříve trestaným za majetkovou trestnou činnost, vydávání nových osobních dokladů bez důkladného ověření totožnosti žadatele apod.), tak u zaměstnanců obchodních společností vč. bankovních domů (např.: předávání dalšího a dalšího zboží aniž bylo zapláceno předešlé, pozornější identifikace klienta banky i pozornější ověřování pravosti předkládaných peněžních nástrojů atd.).

Další pravomocně uzavřený případ ze skupiny analyzovaných se týkal trestněprávní kvalifikace **úvěrový podvod** (§ 250 b tr.zák.). Jde o trestný čin, jehož skutková podstata se stala součástí trestněprávní úpravy od roku 1998, kdy nabyl účinnosti zákon č. 253/1997 Sb. Také tento trestný čin je systematicky zařazen v hlavě deváté zvláštní části trestního zákona, neboť jeho individuálním objektem je majetek.² Jeho ustanovení se kromě podvodných jednání souvisejících se sjednáváním úvěrových smluv nebo s úmyslným zneužitím takto získaných finančních prostředků týká také podvodných jednání souvisejících s vyžádanými subvencemi a dotacemi. Za trestné jednání je považováno jak uvedení nepravdivých nebo hrubě zkreslených údajů či zamlčení údajů podstatných pro poskytnutí úvěru, dotace nebo subvence, tak také použití přijatých finančních prostředků k jinému než určenému účelu bez souhlasu věřitele ev. jiné oprávněné osoby.

Při zavedení skutkové podstaty tohoto trestného činu, stejně jako skutkové podstaty trestného činu pojistný podvod se ...“zákonodárce zřetelně inspiroval myšlenkou předsunutí trestnosti, kterou trestněprávní nauka míní stanovení trestnosti nikoliv bezprostředního útoku na chráněný objekt, ale předsunutí trestnosti do stadia pokusu nebo přípravy, anebo případy, kdy se postihuje jednání, z něhož by mohlo v budoucnu vzniknout pro chráněný objekt nebezpečí. Nejde přitom o trestnost přípravy ke konkrétnímu trestnému činu, neboť zde není požadován úmysl takový čin spáchat.“³ Tomuto výkladu odpovídá i řešení konkrétního pravomocně uzavřeného případu, který byl součástí souboru zapůjčených soudních spisů.

Znaky skutkové podstaty trestného činu úvěrový podvod naplnili v jednom soudním případě dva pachatelé (žadatel a ručitelka) již tím, že v žádosti o poskytnutí spotřebitelského úvěru uvedli nepravdivé údaje o výši svých mezd. Pracovnice bankovního domu však byla důsledná, údaje ověřila a žádosti nevyhověla, takže zabránila vzniku škody a podvodné jednání zůstalo v poloze pokusu. Vzhledem k tomu, že jeden z pachatelů byl ještě obžalován z poškozování cizích práv, kterého se dopustil tím, že uzavřel ve dvou různých pojišťovacích

² Viz.např.:Berka,J.,Větrovec,V.:Úvěrový podvod. In.:Právní rádce z 26.6.2002,str.11.

³ Srov.:Berka,J.,Nedorost,L.:Pojistný podvod. In.:Právní rádce z 26.6.2002,str.8.

domech životní pojistky na cizí jméno, rozsudek soudu uznává vinu podle § 250 ods.1,3 tr.zák. v souběhu s vinou podle § 209 odst.1a tr.zák.

Tento případ opět dokumentuje, že odpovídající míra profesionality zaměstnanců, v tom případě bankovních a pojišťovacích úředníků, je významným preventivním faktorem v ochraně majetkových, ale i hospodářských zájmů.

Ve výběru pravomocně odsouzených případů bylo i několik s trestněprávní kvalifikací **zpronevěra** podle § 248 tr.zák., který je systematikou zvláštní části trestního zákona řazen také k trestným činům majetkovým. V rámci sledování výskytu hospodářských kriminálních aktivit však u většiny těchto případů šlo spíše o získání širších poznatků z používané škály schémat než o to, že by měly být součástí výskytu právě tohoto druhu trestné činnosti.

Mezi pravomocně ukončené případy zpronevěry v posledních letech patří např. jednoduché schéma krácení denních tržeb zaměstnancem, který takto získávané finanční prostředky používá k vlastním účelům. Tento způsob zpronevěry byl u nás v minulých desetiletích dosti rozšířen a vzhledem k tehdy platným vlastnickým vztahům mohl být praktikován i delší dobu, takže finanční zisk pachatele se mohl pohybovat i v řádově vyšších částkách. V současných podmínkách s konkrétním a snadno identifikovatelným vlastníkem je dlouhodobější činnost tohoto druhu prakticky nemožná. V tomto soudně stíhaném a soudně uzavřeném případě se např. jednalo o pouhý jeden kalendářní měsíc.

Stejně, i když mírně modifikované, schéma použil další pravomocně odsouzený pachatel zpronevěry, jehož trestná činnost trvala déle, a sice pět kalendářních měsíců. Jeho „zisk“ za tuto dobu byl o dva řády vyšší než zisk pachatele z případu předchozího. Kriminální aktivity se týkaly prodeje dálničních známek na základě komisionářských smluv a zcizení nemalé části z utržených finančních prostředků.

Dalším a také ne novým použitým schématem bylo neoprávněné nakládání s předměty užívanými na základě smlouvy o finančním pronájmu (leasingové smlouvy). V jednom z analyzovaných případů pachatelka pronajatou videokameru předala dalším členům rodiny a nikdo nepokračoval v placení splátek. Kromě toho při uzavírání smlouvy uvedla nepravdivé údaje o výši platu, takže soud rozhodl o souběhu s trestným činem úvěrový podvod podle § 250b tr.zák. Podobně se choval i další pachatel, který v rozporu s uzavřenou leasingovou smlouvou prodal pronajatý osobní automobil, aniž zajistil převod smlouvy a další splácení dohodnutých splátek.

Na našem území známým a především v letních měsících devadesátých let minulého století oblíbeným schématem majitelů cestovních kanceláří bylo neposkytnout klientům sjednané a předem zaplacené služby. V konkrétně analyzovaném případě byli majiteli cestovní kanceláře cizinci podnikající u nás, kteří republiku opustili a soudního jednání se tedy nezúčastnili, protože místo jejich pobytu nebylo zjištěno ani s pomocí INTERPOLu.

Ve skupině analyzovaných spisů byly i dva případy s trestněprávní kvalifikací **porušování povinností při správě cizího majetku** podle § 255 tr.zák.. V obou případech se jednalo o pachatele s pracovním zařazením, které skýtá vysokou míru rozhodovacích pravomocí, i když v jednom případě k profesionálnímu výkonu chyběly praktické zkušenosti a v druhém případě chyběla spíše potřebná míra odborných znalostí. Trestná činnost byla spáchána prakticky stejným způsobem, ale šlo o jiné obchodní prostředí a jiné podmínky.

V prostředí bankovního domu pachatel z titulu svého pracovního zařazení umožnil, byť v rozporu s interními předpisy, klientovi (obchodní společnosti) čerpat prostředky z jeho provozního účtu až do dlužní úrovně, aniž byla tato situace ošetřena úvěrovou smlouvou. Docházelo tak i k vysokému debetnímu zůstatku, což pachatel řešil dalším, pravidlům neodpovídajícím způsobem a na dobu překlenutí tohoto stavu převedl potřebnou částku na klientův účet z vnitřního účtu banky. Tuto cestu použil i pro výběr v hotovosti, kterou klient žádal, aniž měl potřebné prostředky na svém účtu k dispozici. Obdobným způsobem jednal i v dalším případě.

Druhý pachatel využil svého postavení jako majoritní vlastník obchodní společnosti a současně jako předseda představenstva penzijního fondu k tomu, že uzavíral mezi těmito subjekty různé obchodní smlouvy zpravidla řešící finanční problémy jednoho na úkor druhého. V těchto smluvních vztazích vystupoval pachatel buď na jedné nebo druhé straně a partnerem byl buď jednatel společnosti nebo další člen představenstva fondu. Počinání jednoho i druhého pachatele bylo zjištěno kontrolními orgány. V případě bankovního domu šlo o vnitřní kontrolní útvar a v případě penzijního fondu o příslušný útvar ministerstva financí. Z obou zjištění je patrné, že pachatelé neznali v potřebné míře právní úpravu činností, které vykonávali.

Z kriminálních aktivit naplňujících znaky trestných činů zařazeného systematikou do hlavy druhé zvláštní části trestního zákona, tedy k trestným činům hospodářským bylo možné se v souboru soudně uzavřených případů setkat např. s **neoprávněným podnikáním** (§ 118 tr.zák.). Šlo o jednoho pachatele, který opět použil velmi jednoduché a pravděpodobně i hojněji rozšířené schéma, kdy skutečně provozovaná podnikatelská činnost se liší od úředně povoleného předmětu podnikání.

V případě jehož spis byl součástí analýzy byl pachatelem cizinec s již neplatným povolením k pobytu, který zprostředkoval zaměstnance pro úklidovou firmu na základě živnostenského oprávnění k provozování pomocných stavebních prací. Mzdy těmto pracovníkům nevyplácela úklidová firma, ale také pachatel. Je velmi pravděpodobné, že z těchto mezd nebylo odváděno pojištění a že stejně dopadly i měsíční zálohy daně z příjmu fyzických osob.

Prevence omezování výskytu kriminálních aktivit tohoto typu leží nejen v oblasti kvality obchodně právní úpravy a profesní kvality státní správy (živnostenské úřady, správa daní apod.), ale kromě třeba úrovně kontrolní činnosti nemocenských pojišťoven i v oblasti cizinecko-právní úpravy a úrovně výkonu cizinecké policie.

Dále bylo možné se prostřednictvím spisů seznámit s dvěma případy **neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti** (§ 147 tr.zák.). Již ze složitého a dost nešťastně formulovaného názvu tohoto trestného činu je zřejmé, že se jedná o jeden z trestných činů, od jehož kodifikace zatím mnoho času neuplynulo. Jeho zařazení si vyžádala právní praxe, když považovala za obtížné prokázat neodvedení prostřednictvím skutkových podstat trestného činu krácení daně, poplatku a podobné povinné platby.

V obou případech analyzovaných spisů se jednalo o stejný způsob spáchání tohoto trestného činu, a to o neodvedení daně z příjmu fyzických osob a příslušné pojistné. V obou

případech došlo ke zproštění obžaloby, protože daně a další povinné platby byly před zahájením soudního jednání uhrazeny.

O velmi nebezpečné a současně velmi oblíbené kriminální aktivity jde v případě **trestného činu krácení daně, poplatku a podobné povinné platby** (§ 148 tr. zák.). Kvantitativní výskyt této trestné činnosti vypovídá i o schopnosti státu vytvořit a optimalizovat použití účinných nástrojů k jejich vyhledávání a odkrývání. Dá se říci, že čím větší je počet zjištěných skutků, tím početně menší je jejich latentní forma.

Obdobně jako u předchozích případů i tyto dva pravomocně ukončené případy se vyznačovaly stejným a jednoduchým schématem, a sice neoprávněným požadavkem na vrácené zaplacené daně z přidané hodnoty podloženém fingovanými doklady o provedených obchodech opravňujících k tomuto kroku. Zde je možné hledat část preventivních opatření v důkladnější kontrole činnosti orgánů celní správy i profesionálnější přístup správce daní při ověření oprávněnosti předkládaných požadavků na tyto odpočty.

K nesnadným na zjištění, objasnění a především na zdokumentování jistě patří také kriminální aktivity trestněprávně kvalifikované jako **zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění** (§ 125 tr.zák.). V analyzovaném spisu pravomocně ukončeného případu se jednalo o pád jednoho z mnoha padlých spořitelních a úvěrových družstev. Pachatelé (zakládající člen a dva členové představenstva) této trestné činnosti ve snaze zakrýt skutečný hospodářský stav družstva vypracovali několik smluv o fiktivních úvěrech a opatřili je odpovídajícími výdajovými doklady, které vnesli do účetní evidence. Ta však celkově, podle názoru soudního znalce, nebyla vedena v souladu se zákonem č. 563/1991 o účetnictví. Také zde se jednalo o pachatele bez potřebného odborného zázemí k výkonu takovéto činnosti.

Závěr:

Popsané poznatky z vybraných pravomocně soudně ukončených případů hospodářské trestné činnosti mimo jiné ukazují i na možné omezující směry preventivního působení v neprospěch reálného i latentního kvantitativního výskytu hospodářské trestné činnosti, která je díky výši způsobených finančních škod také nezanedbatelným „příjemcem“ veřejných financí.

Resume

Kriminalita v roce 2001

PhDr. Alena Marešová

Sborník popisující kriminalitu v určitém roce z pohledu pracovníků IKSP je již šestým v pořadí. Články v něm obsažené a především ta část sborníku, která znázorňuje vývoj kriminality a jejích jednotlivých druhů formou tabulek či grafů, navazují na předchozí sborníky. Také cíl je totožný: popsat kriminalitu v určitém roce z nadresortního pohledu s využitím všech dostupných materiálů (je jich rok co rok méně) včetně statistik dvou základních resortů trestní justice: Ministerstva vnitra, konkrétně Policie ČR a Ministerstva spravedlnosti ČR.

Sborník zahajuje již tradičně stat' vedoucí autorského kolektivu sborníku věnovaná obecné problematice stavu a struktury kriminality v konkrétním roce, v tomto případě stavu a struktuře kriminality v roce 2001, srovnání úrovně kriminality v jednotlivých územních celcích republiky, charakteristice v tom roce stíhaných pachatelů trestných činů a všeobecným informacím o obětech trestných činů a sebevraždách evidovaných Policií ČR.

Následuje stat' věnovaná dopadu hustoty obyvatelstva krajů na kriminalitu. Na závěr je v ní konstatováno, že existuje významný vztah mezi kriminalitou a hustotou obyvatelstva. Další článek popisuje organizovaný zločin v ČR v letech 1993-2001. V článku posledním je, stejně jako v minulých letech, analyzována hospodářská kriminalita a mj. její specifika v roce 2001.

Tabulky a grafy, které jsou součástí jednotlivých statí, či uvedeny v druhé - statistické části sborníku, svými údaji velmi často navazují na obdobné tabulky a grafy uvedené v předchozích sbornících rozšířením o hodnocený rok. Není to však pravidlem, každoročně jsou do této části zahrnovány i údaje jednorázově zpracováváné pro jiné výzkumné úkoly institutu, pokud obsahují souhrnné údaje o kriminalitě a jejích dílčích jevech či mezinárodní srovnání.

Již pohled na první graf sborníku a první tabulku mapující celkovou kriminalitu v ČR v roce 2001 vede k závěru, že zjištěný pokles počtu evidovaných trestných činů vrací úroveň kriminality do let před rokem 1993. Zjevný pokles celkového počtu policií evidovaných trestných činů je doprovázen, ve srovnání let 2000 a 2001, poklesem téměř ve všech ostatních policií sledovaných statistických ukazatelích kriminality: tj. dochází k poklesu počtu evidovaných trestných činů u jednotlivých druhů kriminality, poklesu kriminality ve všech základních územních celcích i k poklesu celkové škody, způsobené trestnou činností. A naopak - dochází ke zvýšení procenta objasněnosti trestných činů – celkově téměř o 3 % (na cca 47 %).

S ohledem na úpravu trestní legislativy platnou od 1.1.2002, tak lze, bez většího věšteckého nadání, předvídat pokračování trendu snižování úrovně kriminality v České republice nastoupeného v roce 2000.

Výsledky roku 2001 ukazují, že celkový pokles počtu evidovaných trestných činů, a to o cca 33 tis., byl téměř totožný jako v roce 2000 ve vztahu k roku 1999 (to se jednalo o cca - 35 tis. trestných činů). Stejně jako v roce 2000 se na zjištěném poklesu nejvíce podílela Praha – 7 tis. trestných činů. K velkému poklesu evidovaných trestných činů došlo i na území Moravy – o téměř 12 tis. trestných činů. Procentně vyjádřeno k největšímu cca 10 % poklesu evidované kriminality došlo na Moravě.

Celkem v roce 2001 Policie ČR evidovala 358 577 trestných činů, z toho 166 827 trestných činů bylo objasněných trestných činů – tj. byl u nich znám pachatel - což představovalo více než 46,5 % ze všech evidovaných trestných činů. V přepočtu **na 1 000 obyvatel bylo v roce 2001 v ČR evidováno 35 trestných činů** (v roce 2000 – 38 trestných činů a v roce 1999 to bylo 41 trestných činů na 1 000 obyvatel).

Stíháno a vyšetřováno bylo policií celkem **127 856 osob**, což představuje jednak počet téměř shodný s počtem osob stíhaných v roce 1999, jednak **počet 13 stíhaných a vyšetřovaných osob na 1 000 obyvatel ČR**.

Z pohledu struktury kriminality k největšímu poklesu došlo v roce 2001, stejně jako v roce 2000, u počtu **evidovaných majetkových trestných činů**, konkrétně u **krádeží tzv. prostých** (o více než 14 tis. v roce 2001 oproti roku 2000 a v roce 2000 o cca 11 tis. oproti roku 1999) a **krádeží vloupáním** (o cca 11 tis. v roce 2001 ve srovnání s rokem 2000 a v roce 2000 o cca 5 tis. ve srovnání s rokem 1999). Dále došlo k významnému poklesu počtu evidovaných trestných činů **poškození cizí věci** a trestných činů **podvodu**. O téměř 2,5 tis. **poklesl počet evidovaných trestných činů hospodářské kriminality**, především podvodů hodnocených jako hospodářská trestná činnost, neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení atd., zpronevěry a porušení práv k ochranné známce, přesto, že současně došlo ke zvýšení počtu evidovaných trestných činů proti autorskému právu a počtu úvěrových podvodů. Vše v souladu se soustředěním se u policie (v tom kterém roce) na vyhledávání určitých hospodářských kriminálních aktivit.

Statisticky evidovaný směr vývoje kvantitativního výskytu hospodářských kriminálních aktivit byl až do roku 1999 vzestupný, zatímco v následujících dvou letech dochází naopak k početnímu poklesu zjištěných skutků. V roce 2000 dosahoval evidovaný výskyt 87,7% úrovně předchozího roku a v roce 2001 dosáhl počet spáchaných skutků úrovně roku 1999 z 93,7%, což v absolutním vyjádření představuje snížení výskytu této trestné činnosti o 7 645 skutků. Na výskytu celkové kriminality v roce 2001 má hospodářská kriminalita 9,83% podíl, když v roce 1999 se na celku podílela 10,06%.

K důsledkům hospodářské trestné činnosti neodmyslitelně patří vysoké finanční škody, které však spíše korelují se strukturou výskytu než s jeho početním stavem. Také v roce 2001 participují finanční škody způsobené touto kriminalitou a vyčíslené na cca 44,1 miliard Kč na celkových škodách vysokým 79,2% podílem. Vedoucí pozici si zde opět podržely kriminální aktivity s trestněprávní kvalifikací podvod, jejichž spácháním byla způsobena finanční škoda ve výši 24,4 miliardy Kč.

Z celkového počtu osob stíhaných státem za spáchání trestného činu, který se v jednotlivých letech příliš neliší a pohybuje se kolem 110 tis., připadají necelá 4% na delikty hospodářské. Ve stejném poměru jsou také osoby obžalované, kde se např. v roce 2001 u hospodářské trestné činnosti se jednalo o 2 568 osob. Z počtu osob obžalovaných bylo v témž roce za tento druh trestné činnosti odsouzeno 1 408 osob, z nichž bylo 51 recidivistů.

K zanedbatelnému poklesu došlo u evidovaných násilných trestných činů (- cca 300 trestných činů), dále k mírnému navýšení mravnostních trestných činů (+ cca 100 trestných činů).

Výrazný pokles trestnou činností způsobené škody z 63,5 miliardy Kč v roce 2000 na 55,7 miliardy Kč v roce 2001 byl současně doprovázen zvýšením policií zajištěných hodnot z 249 mil. Kč zajištěných v roce 2000 na více než 2 miliardy Kč v roce 2001.

Pokud jde o **jednotlivě vykazované trestné činy, tak v roce 2001** došlo ve srovnání s rokem 2000:

- 1) ke **snížení počtu vražd** o 45 trestných činů, přičemž se zvýšila jejich objasněnost z 82 % na 86 %,
- 2) ke **snížení počtu loupeží** o 327 trestných činů a jejich objasněnost se zvýšila z 39% na 42%,
- 3) ke **snížení počtu útoků na policisty** o 92 trestných činů,
- 4) ke **snížení počtu evidovaných vloupání do obchodů** o cca 800 trestných činů, do **restaurací** o cca 700 trestných činů, do **bytů** též o cca 700 a do **chat** o cca 2 000 trestných činů,
- 5) ke snížení evidovaných **krádeží motorových vozidel jednostopých i dvoustopých** o cca 2 000 trestných činů,

- 6) ke **snížení počtu krádeží věcí z aut a krádeží součástek z motorových vozidel** o více než 10 000 trestných činů,
- 7) ke **snížení evidovaných krádeží jízdních kol** o 4 000 trestných činů,
- 8) mírně poklesl počet drogových deliktů, trestných činů nedovoleného ozbrojování, maření výkonu úředního rozhodnutí a zanedbání povinné výživy,
- 9) stagnoval počet evidovaných trestných činů úmyslného ublížení na zdraví, porušování domovní svobody, kuplířství a výtržnictví.

Zvláštní pozornost při hodnocení kriminality je každoročně věnována organizovanému zločinu. Statistická data o něm jsou však k dispozici jen v omezeném množství. Proto Institut pro kriminologii a sociální prevenci (zde konkrétně článek dr. Cejpa) zpracovává z různých zdrojů údaje o skupinách zahrnovaných do organizovaného zločinu a jejich činnostech, přičemž většina údajů pochází z expertních odhadů. Díky opakovaným šetřením jsou využívány i tendence, které zaznamenáváme od roku 1993. Všechny tyto zdroje však zachycují pouze evidovanou (známou) organizovanou kriminalitu a nemohou tedy popsat reálnou situaci.

Počet v ČR policií **stíhaných a vyšetřovaných osob za trestné činy z té části evidované kriminality v roce 2001, která je označována jako objasněná kriminalita**, tj. stíhaných za cca 170 tis. evidovaných trestných činů, byl též nižší než v roce 2000, a to o cca 2,5 tis. osob. Celkem bylo v roce 2001 stíháno a vyšetřováno **127 856 pachatelů** podezřelých ze spáchání trestného činu. **Z tohoto počtu bylo 15 715 žen**, což představuje **12,3 % a 6 166 cizinců**, což představuje **4,8% ze všech známých pachatelů**.

Mezi známými pachateli bylo 9 032 dětí a 9 273 mladistvých (to činí 14,3 % ze všech známých pachatelů). V roce 2001 poprvé za poslední období překročil **podíl recidivistů** mezi známými pachateli **30 %**: konkrétně téměř 32 % ze známých pachatelů byly osoby již dříve stíhané za úmyslnou trestnou činnost. Celkem to představovalo 40 736 recidivistů.

Zvyšování počtu stíhaných **žen** jsme předvíдали již před cca deseti lety a snižování počtu a podílu cizinců mezi pachateli také. V roce 2001 mezi známými pachatelkami cca 12 % představovaly dívky ve věku do 18 let – konkrétně to bylo 1 812 nezletilých dívek. Doménou kriminality žen všech věkových kategorií byla a je stále majetková kriminalita: krádeže – kapesní, v bytech a v jiných objektech, majetkové podvody a hospodářská

kriminalita. Z celkem 230 osob stíhaných pro vraždu nebo pokus o ní v roce 2001, představovaly ženy téměř 14 % , konkrétně bylo stíháno 31 vražedkyň. Všechny byly zletilé.

Cizinců stíhaných za vraždu bylo také dost – 40 osob – a představovali více než 17 % z osob stíhaných v roce 2001 za dokonanou vraždu nebo pokus o vraždu. Třetina ze všech pachatelů-cizinců byla stíhána za majetkovou kriminalitu, další část za tzv. ostatní kriminalitu (maření výkonu úředního rozhodnutí, drogové delikty). Jinak byli cizinci stíháni zejména za loupeže, znásilnění, hospodářskou kriminalitu. Největší skupinu mezi stíhanými cizinci představovali tradičně Slováci, následovali: Ukrajinci, Vietnamci, Poláci a Rumuni.

Závěr:

Přesto, že současná statistika o kriminalitě neoddiskutovatelně potvrzuje trend snižování kriminality v ČR, a v textu komentáře to srovnáním statistických údajů z roku 2000 a 2001 ilustruji, osobně se s optimistickým komentářem k tomuto trendu neztotožňuji. Bližší důvody vedoucí k vytvoření mého názoru dokládat a obhajovat zde již nebudu – činila jsem tak léta v předchozích komentářích (od roku 1994) i v odborném tisku, bohužel bez pozitivní odezvy.

Ještě do větších nesnází se dostávám svoji snahou komentovat probíhající změny spojené s tzv. velkou novelou trestního řádu. Z pohledu kriminologa touto novelou dochází k zásadním změnám, které radikálně ovlivní statistiky kriminality Policie ČR v letech příštích.

Konkrétně novelizace § 89 odst.11 tr.zák. Tímto ustanovením byl vymezen nově pojem výše škody, která je nejdůležitějším kritériem pro odlišení trestných činů od korespondujících přestupků i pro rozhodnutí o použití okolností podmiňujících vyšší trestní sazbu. Od účinnosti novely (1.1.2002) je hranice výše jednotlivých škod vyjádřena pevnými finančními částkami přímo v trestním zákoně. Škoda nikoli nepatrná byla stanovena částkou nejméně 5 000 Kč (dosud 2 000 Kč). Z tohoto pohledu má novela zásadní význam v oblasti postihu majetkových a některých hospodářských trestných činů. Protože podíl majetkových trestných činů na evidované kriminalitě je největší, znamená to, že změny v počtech těchto trestných činů podstatně ovlivňují celkovou policií evidovanou kriminalitu.

Končí možnost relativně jednoduchého srovnání vývojových trendů kriminality v ČR v delších časových řadách. Zjednodušeně lze říci, že rok 2002 bude, pro odhad dalšího vývoje kriminality založeného na srovnání statistických údajů, rokem nula.

Summary

Criminality 2001

PhDr. Alena Marešová

The presented collection of ICSP research workers on criminality in 2001 is being published in a 6th edition. Individual articles in this collection and specially those describing criminal development with its individual kinds by charts and diagrams are linked with the previous collections. The aim is also identical: to describe criminality of a certain year from the ministry point of view by using all possible materials (with fewer of them every year) and including statistics of the two basic criminal justice ministries: the Czech Republic Ministry of Interior, or more aptly the Police of the Czech Republic and the Czech Republic Ministry of Justice.

The introductory article of this collection is traditionally written by the leader of the authors' group and is as always devoted to a certain year's general record of the state and structure of crime. In this case it contains the state and structure of crime in 2001, with a comparison of criminality levels in individual territorial areas of the country. Also a profile of prosecuted offenders of crimes in a given year and general information concerning crime victims and suicides registered by the Police of the Czech Republic.

Following article deals with the impact of population density on criminality. At the conclusion it is stated that there is an important relationship between criminality and population density. The next article describes organized crime in the Czech Republic during 1993-2001. The last article, as in the past years, is devoted to the economic crime analysis and its special characteristics in 2001.

Charts and diagrams being an integral part of individual articles, or of a statistical part of the collection by their data, very often follow up similar charts and diagrams presented in previous years collections. However it is not always like that as every year there is data processed from other ICSP research assignments relating to previous criminal statistics or international comparisons.

The first diagram of the collection and the first chart describing criminality in the Czech Republic in 2001 in general, leads us to a conclusion that the last decline in the number of registered crimes goes back to the period before 1992. The evident decrease in the number of Police registered crimes, in comparison with 2000 and 2001 is connected with the decline in almost all other Police monitored statistical data. There is a decrease in the number of individual kinds of registered crimes, in all territorial areas including a decrease in general damage caused by criminal activity. This accounts for the percentage increase in crime detection - almost 3% in general (to about 47 %).

With respect to the modification of criminal legislation valid since January 1, 2002, it is possible to forecast the continuation of a decrease in the criminality level trend in the Czech Republic begun in 2000.

Results of 2001 show that the general decrease in the number of registered crimes of about 33,000 was almost identical, as in 2000 in relation to 1999 (it represented about 35,000 crimes). As in 2000 the greatest decrease was seen in the Prague region - 7,000 of crimes. The

greatest decrease and percentage decrease of registered crimes (about 12,000 which represent 10 %) was in Moravia.

The total number of the Czech Republic Police registered crimes in 2001 was 358,577, out of that number 166,827 crimes were cleared - ie the offender was known. It represented more than 46.5% out of all registered crimes. **In 2001 there were 35 registered crimes per thousand inhabitants** (in 2000 it was 38 and in 1999 it was 41 crimes per thousand inhabitants).

127,856 persons were prosecuted and investigated by the Police which represents on the one hand an almost identical number of persons prosecuted as in 1999. On the other hand this represents **13 prosecuted and investigated persons per thousand inhabitants in the Czech Republic.**

In 2001 the greatest decrease of crimes from the criminal structure point of view equalled those of 2000. In **registered property crimes**, so called 'simple thefts' were 14,000 less in 2001 compared with 2000, and in 2000 was about 5,000 less than in 1999. There also occurred a significant decrease in the number of registered crimes of damage to property, and fraud. **Registered economic crimes decreased** by almost 2,500, particularly fraud, tax evasion, welfare payments etc., embezzlement and trademark violations. However at the same time there was an increase in the number of registered crimes of copyright violation and credit fraud.

Statistics show that economic criminal activities were increasing until 1999 but in the next two years a decrease in the number of registered crimes has taken place. In 2000 registered crime reached 87.7% of the previous year level and in 2001 the number of committed crimes reached the level of 1999 with its 93.7% which represents actual decrease of this criminal activity for 7,645 acts in this period. The percentage of economic crimes against all crimes in 2001 represented 9.83%, in 1999 by 10.06%.

The high financial losses belong to the consequences of the economic criminal activity and are more linked to the occurrence structure than to their numerical state. The financial losses in 2001 caused by these crimes represent about 44.1 billions Czech crowns, representing 79.2% of all losses. The leading position have again belonged to criminal activities qualified as fraud, which caused the financial loss of 24.4 billions of Czech crowns.

Out of the entire number of persons (110,000) prosecuted by the state for committing crimes almost 4 % belong to economic crimes. These numbers have not varied in recent years. In the same proportion are accused persons, for instance in 2001 it represented 2,568 persons involved in economic crimes. Out of the 1,408 accused persons, 51 were repeated offenders and were sentenced in 2001.

Registered violent crimes have slightly decreased (about 300 crimes less), moral crimes have slightly increased (about 100 crimes more).

A considerable decrease of the loss caused by criminal activity from 63.5 billions of Czech crowns in 2000 to **55.7 billions of Czech crowns** in 2001 has been accompanied by the increase of police registered values from 249 millions of Czech crowns registered in 2000 to more than 2 billions of Czech crowns in 2001.

The comparison of **individually detailed crimes in 2001** against 2000 are as follows:

- 1) **a decrease in the number of murders** by 45 crimes and their detection has increased from 82% to 86%,
- 2) **a decrease in the number of robberies** by 327 crimes and their detection has increased from 39% to 42%,
- 3) **a decrease in the number of assaults on policemen** by 92 crimes,
- 4) **a decrease in the number of registered burglaries to shops** by about 800 crimes, to **restaurants** by about 700 crimes, to **flats** by about 700 and to **cottages** by about 2,000 crimes,
- 5) **a decrease in the number of registered thefts of two-wheeled and dual-track motor vehicles** by about 2,000 crimes,
- 6) **a decrease in the number of thefts from cars and thefts of automobile parts of motor vehicles** by more than 10,000 crimes,
- 7) **a decrease in the number of registered thefts of bicycles** by 4,000 crimes,
- 8) a slight decrease in the number of drug offences, illegal arming, resisting an officer's arrest and culpable negligence,
- 9) the number of registered crimes of wilful bodily injury, violation of domiciliary freedom, procuring and hoologanism has remained the same.

Special attention has annually been given to evaluating **organized crime**. Statistical data concerning organized crime has been attainable only in limited numbers. Therefore the Institute of Criminology and Social Prevention (specially the article of dr. Cejp) processes data from different sources concerning organized crime groups and their activities. Thanks to repeated investigations dating back to 1993 most data originating from expert sources describe only registered (known) organized crime and are not able to describe a real situation.

The number of the Police **prosecuted and investigated persons in the Czech Republic in 2001 was also lower than in 2000** for about 2,500 persons. There were registered 170,000 of their so called **detected crimes**. The number of suspected offenders prosecuted and investigated in 2001 was **127,856. Out of this number there were 15,715 women** representing **12.3%** and **6,166 foreigners** representing **4.8%** out of all known offenders.

Among known offenders were 9,032 children and 9,273 juveniles representing 14.3% out of all known offenders. In 2001 the **share of habitual offenders** among known offenders exceeded above **30%**: namely almost 32% out of known offenders were persons already prosecuted for the wilful criminal activity. They represented 40,736 habitual offenders in general.

Many years ago we forecasted an increase in the number of prosecuted **women** and a decrease in the number of foreigners' among offenders. In 2001 about 12% among known

female offenders represented girls under 18 years of age - actually 1,812 juvenile girls. The main area of female criminality of all age categories has been property crime, pick pocketing, thefts in flats and other buildings, property frauds and economic crimes. Out of 230 persons prosecuted for a murder or an attempted murder in 2001, almost 14% were women. 14 female murderers were prosecuted. All of them were adults.

There has also been a considerable number of foreigners (40) prosecuted for a murder representing more than 17% of the total number of persons prosecuted in 2001 for a complete murder or an attempted murder. One third of all foreign offenders has been prosecuted for a property crime. Other crimes include obstructing officers and drug offences. Foreigners have also been prosecuted for robberies, rapes, economic crimes. The largest group among prosecuted foreigners is traditionally represented by Slovaks followed by Ukrainians, Vietnamese, Poles and Romanians.

Conclusion:

Even though the present statistics concerning criminality undoubtedly confirm a trend of criminal decline in the Czech Republic, I am illustrating it by comparing statistical data in the commentary text from 2000. I personally do not identify with this optimistic commentary. I shall not testify and defend reasons leading to this point of view, I have been doing it for years in previous commentaries (since 1994) and in a professional press, unfortunately without a positive response.

I expect to have greater problems because of my efforts to comment on changes connected with so called great amendment to the Criminal Code. From a criminological point of view this amendment causes fundamental changes which will influence criminal statistics of the Police of the Czech Republic in future years.

For example the amendment of § 89 article 11 of Criminal Code. By this provision an amount of loss concept was newly defined, this loss had been the most important criterion for distinction of crimes from corresponding violations and for deciding to use circumstances to decide higher penal rates. Since the amendment came into effect (1.1.2002) the value of individual losses has been expressed by the fixed financial amounts in the Criminal law. The financial loss, not a low one, has been fixed by the amount of at least 5,000 Czech crowns (2,000 until now). From this point of view the amendment has a fundamental significance in the area of property sanctions and some other economic crimes. Because property crimes share is the highest of all registered crimes it means that changes in numbers of these crimes influence substantially the entire Police registered criminality.

The possibility of comparing development trends in the Czech Republic criminal statistics in longer time zones in a relatively easy way is finishing. It is possible to say that the year 2002 will be a year of 'zero' for the further criminality development estimations based on statistical data comparing.

Translation: Marta Holeková

Příloha 1

Celková kriminalita v České republice

zpracovala A.Marešová

(Policíí ČR evidované trestné činy. Zdroj: policejní statistika od doby počítačového zpracování dat)

ROK	Zjištěné trestné činy	Objasněné tr.činy	Procenta
1973	109 355	92 685	85,0
1974	109 573	92 536	84,45
1975	110 957	96 725	87,17
1976	106 602	93 753	87,94
1977	103 083	89 956	87,26
1978	103 251	89 798	86,97
1979	98 091	83 825	85,45
1980	103 219	86 653	83,95
1981	110 312	90 906	82,4
1982	120 444	97 847	81,23
1983	117 001	96 939	82,85
1984	120 918	100 672	83,25
1985	121 272	100 665	83,0
1986	122 122	101 000	82,7
1987	120 260	99 006	82,32
1988	119 675	97 064	81,1
1989	120 768	93 542	77,45
1990	216 852	83 237	38,38
1991	282 998	94 115	33,25
1992	345 140	108 380	31,4
1993	398 505	126 442	31,72
1994	372 427	136 935	36,76
1995	375 630	151 842	40,42
1996	394 267	162 929	41,32
1997	403 654	169 177	41,9
1998	425 930	185 093	43,46
1999	426 626	193 354	45,32
2000	391 469	172 245	43,99
2001	358 577	166 827	46,52

Příloha 2

Trestná činnost v České republice v roce 2001 podle policejního územního členění

Zpracovala A.Marešová

	Tr.činy evidované policií	Počet obyvatel k 1.1. 1998	Trest.činy na 1000 obyvatel	Pořadí podle zamořenosti území evid. kriminalitou (k počtu obyv.)
<i>Česká republika</i>	358 577	10 299 125	34,82	
<i>Praha</i>	99 966	1 200 455	83,31	1.
<i>Středočeský kraj</i>	41 125	1 105 964	37,18	2.
<i>Jihočeský kraj</i>	18 198	700 773	25,96	6.
<i>Západočeský kraj</i>	25 753	858 188	30,02	4.
<i>Severočeský kraj</i>	42 266	1 179 242	35,85	3.
<i>Východočeský kraj</i>	26 715	1 233 858	21,65	8.
<i>Jihomoravský kraj</i>	49 299	2 052 832	24,01	7.
<i>Severomoravský kraj</i>	55 255	1 967 813	28,08	5.

Příloha 3

Trestná činnost v Praze podle jednotlivých obvodů za rok 2000⁴

Zpracovala A.Marešová

Obvod	Celková kriminalita (počet tr.činů)	Počet obyv. (v tis.) 1997	Index na 1000 obyvatel	Pořadí podle zamořenosti obvodu evid. Kriminalitou (k počtu obyv.)
<i>Praha 1</i>	14 492	37,9	382,37	1.
<i>Praha 2</i>	9 390	55,6	168,88	3.
<i>Praha 3</i>	6 765	77,6	87,18	8.
<i>Praha 4</i>	21 335	143,6	148,57	5.
<i>Praha 5</i>	12 712	79,0	160,91	4.
<i>Praha 6</i>	9 057	105,2	86,09	9.
<i>Praha 7</i>	5 455	42,2	129,27	6.
<i>Praha 8</i>	7 142	108,2	66,0	10.
<i>Praha 9</i>	9 873	42,6	231,76	2.
<i>Praha 10</i>	10 753	116,6	92,22	7.

Údaje o počtu obyvatel v jednotlivých MČ Prahy byly převzaty z Lexikonu hl. m. Prahy 1997 (vyd. ČSÚ)

Z údajů Policie ČR z roku 2001 lze zjistit jen následující údaje⁵:

Nejvyšší počet trestných činů byl evidován policií na území Prahy 4: 20 499 tr.činů a na území Prahy 1: 13 366 tr.činů.

Nejnižší počet trestných činů byl evidován v Praze 7: 5 423 tr.činů a Praze 8: 6 097 tr.činů.

K nejvyššímu poklesu trestné činnosti (oproti údajům roku 2000) došlo v Praze 8: o cca – 15 % a v Praze 9: o cca – 13%.

Nejvyšší počet tr.čin na 10 tis. obyvatel byl evidován v Praze 1: 3 818 tr.činů, následuje Praha 2: 1 708 tr.činů.

Srovnáním zjištěných údajů s tabulkou vede k závěru, že v Praze, stejně jako na ostatním území ČR, došlo ve srovnání s rokem 2000 k mírnému poklesu evidovaných trestných činů.

⁴ Údaje PP ČR z roku 2001 nám nebyly poskytnuty. Proto byla využita loňská tabulka.

⁵ Srov.: www.mvcr.cz/dokumenty/bezp_si01/

Příloha 4

Kriminalita posledních 15 let z pohledu policejní statistiky, státního zastupitelství a soudů

Zpracovala A.Marešová

ROK	1 POLICIÍ ZJIŠTĚNÉ TRESTNÉ ČINY	2 POLICIÍ OBJASNĚNÉ TRESTNÉ ČINY	3 STÍHÁNO OSOB - ZNÁMÍ PACHATELÉ	4 OBŽALO- VANÉ OSOBY	5 SOUDY ODSOUZE- NÉ OSOBY
1987	120 260	99 006	71 716	59 379	53 366
1988	119 675	97 064	72 887	51 782	47 887
1989	120 768	93 542	65 959	48 523	41 005
1990	216 852	83 237	55 317	26 341	16 521
1991	282 998	94 115	63 194	44 114	27 837
1992	345 140	108 380	66 565	48 556	31 017
1993	398 505	126 442	82 575	57 917	35 148
1994	372 427	136 935	85 929	65 139	51 931
1995	375 630	151 842	105 169	84 006	54 957
1996	394 267	162 929	109 204	85 377	57 974
1997	403 654	169 177	108 275	84 066	59 777
1998	425 930	185 093	106 488	73 905*	54 083*
1999	426 626	193 354	127 887	84 973	62 595
2000	391 469	172 245	110 808	86 074	63 211
2001	358 577	166 827	110 461	84 855	60 182

Vysvětlivky:

sl. 3 - Znamí pachatelé - známé osoby, zapsané v rejstříku pro dozor v trestním řízení, včetně pachatelů, u nichž došlo k odložení věci před začátkem trestního stíhání např. z důvodů amnestie, nepřičetnosti či nedostatku věku a věc byla odložena.

Stíháno - počet osob, jejichž stíhání vedené podle § 160 trestního řádu bylo ve sledovaném roce ukončeno.

Obžalováno – počet osob, na něž byla podána obžaloba podle § 176 trestního řádu.

Odsouzeno - počet osob pravomocně odsouzených.

* V roce 1998 v důsledku amnestie prezidenta bylo v přípravném řízení ukončeno více než 27 tisíc trestních věcí a zastaveno stíhání více než 15 tis. osob. Projevilo se to jak snížením počtu obžalovaných osob, tak i následně osob odsouzených. Největší dopad měla amnestie na počty obžalovaných mladistvých pachatelů a obžalovaných žen.

Příloha 5

Přehled o počtu vražd a pokusů o ně na území ČR od roku 1974

(ze statistik Policie ČR zpracovala A.Marešová)

ROK	CELKOVÝ POČET	OBJASNĚNÉ TR. Č.	Z TOHO POKUSŮ	NOVOROZE- NÝCH DĚTÍ
1974	151	-	50	16
1975	137	-	36	14
1976	114	-	32	9
1977	101	-	33	11
1978	120	-	31	13
1979	130	-	37	12
1980	124	-	44	5
1981	135	-	39	7
1982	161	-	57	21
1983	173	-	67	12
1984	147	-	56	15
1985	142	-	45	12
1986	129	-	38	12
1987	139	-	35	12
1988	100	-	33	1
1989	126	119	41	5
1990	212	184	55	7
1991	194	174	61	9
1992	258	219	78	8
1993	278	229	83	6
1994	286	237	82	4
1995	277	239	96	3
1996	267	226	91	4
1997	291	252	101	3
1998	313	272	135	1
1999	265	236	89	4
2000	279	228	101	6
2001	234	208	84	1

Příloha 6

Přehled o počtu policíí evidovaných loupeží (§ 234 TZ)

Zpracovala A.Marešová

ROK	ZJIŠTĚNÉ TR. ČINY	OBJASNĚNÉ TR. ČINY
1973	522	445
1974	483	402
1975	469	389
1976	408	322
1977	641	547
1978	664	558
1979	602	540
1980	735	645
1981	643	534
1982	712	601
1983	893	732
1984	815	695
1985	944	816
1986	870	754
1987	800	683
1988	799	675
1989	789	631
1990	3 855	1 475
1991	4 142	1 515
1992	3 855	1 475
1993	4 109	1 530
1994	3 826	1 767
1995	3 978	1 752
1996	4 218	1 965
1997	4 751	2 006
1998	4 306	1 861
1999	4 817	1 900
2000	4 644	1 811
2001	4 372	1 813

Příloha 7

Srovnání počtu vězněných osob v jednotlivých evropských státech a vybraných mimoevropských státech v poměru k počtu trvale tam žijících obyvatel⁶ (vězni jsou zde jak věznění obvinění, tak i odsouzení)

s využitím údajů Home Office zpracovala dr. A. Marešová

Země	1996	1997	1998	1999	2000	Změny 1996- 2000 v proc.	Počty vězňů na 100 tis. obyvat.	Pořadí Podle počtu vězňů na obyv.
Anglie a Wales ²	55 537	61 940	65 771	65 594	65 666	18	124	23
Belgie ⁴	7 935	8 522	7 860	8 143	8 524	7	83	13
Bulharsko ⁵	nezjis.		11 541			-		
ČR⁶	20 860	21 560	22 067	23 060	21 358	2	208	28
Dánsko	3 194	3 170	3 340	3 496	3 240	1	61	6
Estonsko ⁷	4 224	4 638	4 791	4 379	4 679	11	325	31
Finsko ⁶	3 248	2 836	2 772	2 663	2 887	-11	56	3
Francie	54 014	54 442	53 607	53 948	48 835	-10	80	12
Holand.	13 261	13 618	13 333	13 231	13 847	4	87	15
Irsko	2 139	2 424	2 620	2 741	2 887	35	76	10
Itálie ⁶	48 747	50 527	49 173	53 296	54 479	12	94	17
Kypr	235	263	226	247	288	23	43	1
Litva ⁶	12 200	13 628	14 404	14 412	9 516	22	257	30
Lotyšsko	nezjis		10 070			-		
Lucembur.	427	443	392	386	400	-6	92	16
Maďarsko ⁶	12 763	13 405	14 366	15 110	15 757	23	157	26
Malta	189	254	260	230	257	36	68	8

⁶ Srov. Barclay, G., Tavares, C.: International comparisons of criminal justice statistics 2000, Home Office a Statistical Bulletin, Issue 05/02, ISSN 1358-510X, Table C a Table 3, s. 7, 18-19

Počty vězňů, pokud není uvedeno jinak, představují stav vždy k 1. září

² Statistika uvádí počty vězňů k 31. srpnu.

³ Statistika uvádí roční průměr počtu vězněných osob.

⁴ Statistika uvádí denní průměr počtu vězněných osob.

⁵ Stav vězňů k 31. lednu.

⁶ Stav k 31. prosinci.

⁷ Stav vězňů k 1. lednu.

Německo ⁵	71 675	75 026	78 324	79 666	79 507	11	97	18
Norsko ⁴	2 602	2 536	2 466	-	-	-8	56	3
Polsko ²	57 320	57 424	59 180	54 842	65 336	14	170	27
Portugal.	13 743	14 167	14 330	13 086	12 728	-7	124	23
Rakousko ³	6 778	6 946	6 891	6 877	6 861	1	84	14
Rumunsko	43 609	44 227	51 310	51 396	49 682	14	222	29
Rusko ⁶	1,051 515	1,009 863	1,009 172	1,060 085	-	4	729	34
Řecko	5 270	5 577	7 129	7 525	8 038	53	76	10
Severní Irsko ³	1 640	1 555	1 454	1 158	1 011	-38	60	5
Skotsko	5 862	6 084	6 018	6 029	5 868	0	115	21
Slovensko	8 168	7 656	6 897	6 904	7 136	-13	132	24
Slovinsko	614	768	793	935	1 136	85	57	4
Španělsko ⁶	42 105	42 756	44 370	44 197	45 309	8	114	20
Švédsko ⁸	5 768	5 221	5 290	5 484	5 678	-2	64	7
Švýcarsko ⁹	5 479	5 428	5 648	5 818	5 727	5	79	11
Turecko	-	60 606	60 391	67 581	49 512	-	74	9
Austrálie ¹⁰	18 193	19 128	19 906	21 538	21 714	19	113	19
Kanada ¹¹	38 574	38 775	37 793	37 384	-	-3	123	22
Japonsko ²	48 395	50 600	52 830	54 811	59 982	24	47	2
Nový Zéland ³	4 983	5 152	5 450	5 661	5 720	15	149	25
Jižní Afrika ⁴	118 731	134 202	141 441	154 576	166 334	40	385	32
USA ¹⁰	1,646 020	1,743 643	1,802 187	1,860 520	1,931 859	17	685	33

⁹ Stav k 20. březnu

¹⁰ Stav k 30. červnu

¹¹ Roční průměr za finanční rok, tj. od 1. dubna do 31. března.

Kriminalita v roce 2001

Autoři: Alena Marešová
Vladimír Baloun
Martin Cejp
Drahuše Kadeřábková

Vydavatel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Určeno: Pro odbornou veřejnost

Tiskárna: Vydavatelství KUFR
František Kurzweil
Naskové 3, Praha 5

Dáno do tisku: listopad 2002

Vydání: první

Náklad: 170 výtisků

ISBN 80-7338-009-9